

Johannes Selg

Batt

Romaan

„Tutuleht“
1933.

Johannes Gels

Scott
176
215
6990:
Batt

Romaan

20807

„Tutuleht“

1933.

2

Eestimaa Trükikoja A.-S. Tallinn

A-8972

10105

1.

Sahises lakkamatult kehvõine vihm, rabisedes puulehil ja tihkudes mööda tüvesid alla. Sadas vaikelt, ühtlaselt ning tihedasti.

Galli, ebamäärase udufoguna küürutas maantee ääres puiega tihedasti kaetud mäeküngas, hallina ning ebamäärasena, nagu kogemata sinna langenud pilv.

Alga mäekallaku all, seal, kus vedelefid ümbrusest korjatud hahkjad kivihiinikud, kus oli hea tuulevari, paistsid tuhkhallid telgid, plaanwanfrid ja hobused.

Sõhtune tulease oli nüüd juba ammu kustunud, fõestunud tulle ning tuhahunnikut varjas öö waatleja silme eest, lubades märgata waid tumedaid jooni pisut heledamal foonil.

Päris vaikne oli, wälja arwatud harwad tuulepuhangud, mis ka-histafid põõsais, raputasid märgi lehti ja siis teadmata kus, hahktufid taas waihusels.

Sobuste fõõmine ja rahutu peni urisemine olid ainjad helid, mis läbistafid järjekindlast tugewamaks muutuma wihma sahinat.

Sea ööbimispaiga olid walinud need mustlased, — siia ei puhunud tuul ega langenud järsk, edelakaarest suunduw vihm; wõttis ju kõrge mäerinnak palju finni. Näisid nad isegi olewat weendunud selles; kostufid ju rahulikud, pikad norinad hallide telkide sifemustist.

Peni wirgus jälle, urisedes endamisi; wist nägi karwkaasukas halba und. Kuid ta uinus kohe, tõmbus terra, kattes nina hoolfasti sabaga.

*

Pisut jaha tundus telgis. Niiske mulla lõhn irdus märjast rohust, tekitades alul weidi ebameeldiva tunde.

Läbi waihusel kostis eemalt magamisknorinat, wõis kuulda kedagi kõhinas, uniselt ning aeglaselt.

Seiti tõmbas pafsu waiba kõrwuni, wõbisedes õises jaheduses. Kuidagi ei saanud und. Ammugi juba nohises tema kõrwal magada kõiwak, kuid Seitile ei saabunud unewajadust. Püsis ärkweel, suitsetades paberossi teise järele, pildudes hõõgumaid otfi läbi kitsa telgiawause märga rohku, kus need sädeseid weel hetkels jaanimardifaina, kustudes siis nõrga, waewalt kuuldawa sifinaga. Süütas waid uue, enne kui wiskas õhe eelmise.

Oli paljustki mõtelda. Seiti tundis tarwet jälle üle pika aja pikemaks mõtiskeluseks ja enesewaatlenuks. Lasi terve senise kirewa elu-kanga rulluda lahti waimuifilma ees.

Alul, ta naeratas endamisi, jah, alul ei olnud ju wiga elul. Moore poisina lihwiida fitedamaks niigi juba tublisti fulunud wäikelinna muna-
timeft tänawafillutijt kaks torda päewas, et jaabuda koolimajja ja fealt tagasi — see ojutus igapäewaseks toiminguks. Samuti oppiminegi, jätmata mingeid jälgi mälestiste reas — kuni kekkkooli lõpetamiseni, wõi enne sedagi, siis, kui wiimse wanemaist, kulupäise taadi, oli jaatnud mäejalal unelewasje kalmistusse, kus kolm kafinat peotait föredat liiwa riputas puufärgile.

Wäikelinnas oli ta elanud; wäikelinna miljöö oli wajutanud talle oma erilaadse pitfati. Ebales sageli, tundis jalakartust kõige suhtes, mis ojutus pügala mõrra förgemal igapäewuse fulunud fkaalast. Eks tundunud siis ifagi furn alul tohutu löögina, millest arwas wõiwat toibuda alles aastate möödudes. Ent hiljemini inestas ifegi, kui kergesti minetas wiimse ligidase. Mõtted jööstufid teiste asjade manu, tegeledes innufaksti probleemide lahendamisega, mida seadis elu wastfele abiturierendile, kelle elufihiks sai nüüdsest soom, — jaada maalifunstinifuks.

Omas annet küllaldasel määral, indu wijt enamgi weel, kuid raskufi paiskus palju lisats niigi juba waemalisile wõimalufile. Kuigi andis rendile ifalt päritud maalapi, mis, paari wäikese majakafega põllufjerwal, ajus arwufaid kilomeetreid eemal linnast, ja müüs nigela inwentari, mille hulgas paar lehma ning hobune, piifas wähefest rahast waid alul; see kadus peatfelt taskust juba enne efimeje semeftri lõppu funstikoolis.

Suuri waemu elatas end, andes juhuflikke tunde. Toitus kehwafti ja, kuigi ei ofanud seletada põhjust, tundis sellisest oluforraft ifegi oma-pärast naudingut.

Tundis naudingut oma waesufest, kuni äffi tajus, et oli jäänud üffinda maailma. Raotas alul jöbrad kaaswõitlejate hulgast, kes peatfelt muutufid lihtsaiks, kahwatuiks tuttawaiks, keda pääliskaudfena harwa kõnetas õpistu ahtate seinte wahel. Ei möödunduti palju aega, kui tuttawad näod lahufid ühifesse wöörasse massi, kelledest ühel oli nõrk, teifel tugewam tung funsti fuunas hinges.

Rahfekümne teije eluaasta langedes õlule Seiti lõpetas kuuenda semeftri, märkides teatawa rahufidufega asjaolu, et oli fiiski jõudnud edasi kõigi wäikese wõimalufte kufste.

Nüüd, mil kawatufused tulewifuks awardufid juba julgemate unisufte kufjul, tundis töötamistahet kasmawat weelgi, mille tõttu lootis ületada kergemini edasijä raskufi.

Kuid waatamata kõigile jõupingutusufile, äpardus kawa, mille fihiks ojutus wõimalifult kiire lõpetamine. Seiti töötas, olles end ife ifoleerinud kaaslastijt ning õpetajajifti, kuigi teda muide tunnufstati kooli andekama õpilafena.

Eneselegi märkamatuft lõikas ta läbi oma tulewifutee silla alufstoed, wõltsides wana, kaugeft fugalafe, mammonaküllafe wanapõiji toeka allfirja.

Teadis küllaltki häfti, mida tegi, kuid oluford fundis omandama mõnikümmend krooni, mida ta wajas hädalifelt kewadel õpistu lõpetamifeks, eriti aga talwel juba alufstatud maali õigeks ajaks efitamifeks wiimsele fuurele lõppnäitusel. Imestas ifegi, kui kergesti sai raha pan-

gaft wõltsitud weksliga. Teda ei kahtlustanud keegi, kuna enneminigi oli teinud siit tillukefi laene, taşudes nad alati tähtjaks. Pealegi tuli waewalt kellelgi mõttesse arwastada wõltsimisega summa juures, mis waewalt ulatas saja krooni piireni.

Geiti hankis maalimistarbeid ja muud hädawajalift, et lõplikult jümeneda tõhe maali juures, mis kujutas raudteewagunit ja afnaift wilkumat juulikuu lõbuşat, kirgasti päikesevalgust.

Oli wõlunud eşile krobelişele lõuendile selgesti mällu jäänud juhtumi, mis, arenedes hiljemini laiufe piires, mõjutas teda ebatavaliselt tugewasti, fundides unistama ajal, mil pigemini tahtis kiinduda tõhe.

Kuid fiiski oli ta leitanud õnneliku aine, mille wäljendamist lõuendile toimis erilife innuga. Maal, mis nagu mainitud, kujutas enesest oşa päikeseüllasest wagunist, inimeşift peaaegu tühja nurka. Awatud afna kõrwal, kuş paistis pişut weefina lähedasest järwest, istus tütarlaps, päikeseşift pruunistunud nagu feiramas kõnetajat, meest, kes selg waatleja poole, näis seletawat midagi tüdrukule. Geiti oli püüdnud anda tütarlapşe näole ilmet, mida işe selgesti nägi waimuşilma ees, parandas iga nõrka, waewalt tajutawat jooneşeft, kuni see omandas maalija meeşeft waştawa täiuslikkufe.

Sapşelik, pooleldi imestuw ilme suuris filmis, mille omapärafе, heleka tooni faamutamisefks ta lõpmatult palju kordi oli seganud wärwe, harmoneeris Geitile meelde jäänud mälestifega täpşalt.

Sihtne, walge pitskraegi oli töötatud wälja peenşufeni, şamuti wäike filigraaneştefe juustes, mis walminud, täispäife ruffina raskesti langeşid kahelepoole alla, kuş neid afilife lõifega piiras poifipea moodne joon.

Guuled, — firşipunafed ning wärşked, nurgis pişut naerutufşeid, oli Geiti jäädmustanud päris pühalikfu pintslitõmbega.

Omapärafе kontrastina mõjuşid tüdruku fõştarşilmad, suured, fügawad ning imestuwad, terawate kulmufaartega pişkade ripşmete kohal, kuigi juufşeişift päikeseşiftred näişid eraldawat fullateri. Wähe oli weel, mis wääris maalija erilift tähelepanu: kohwrid wõrgus, päikese hele kiir lõifemas põlewkiwişuitşuft õhku; ühe faasreişija tüşpinud nagu ajalehe kohal...

Zuhuslikult oli faamutanud pildi aine. Geiti Tarn oli juhtunud wagunis tütarlapşe ligidale, kellega ajawiiteks weştlema hakates fõlmis tutwufe ebaharilikult kiiresti. Paari tunni möödudes olid head fõbrad, otşefui oleşid tundnud juba aastaid teinekeift.

Astaks mõis kufşuda tüdrukut, kes oşutus tõhufa fuurtõõşturi ainfaş pesamunaks, kuigi nimi alul Geiti arwates ei şobinud hästi selle kandja wälmuşega. Nastaid tagaşi oli Geiti tundnud wäikese linnakese agulioşas leske, kuid noort ja elurõõmşat majaperenaift, kelle toas alati kriişkas grammofon ja joodi kohwi. Tantsitigi şageli, nii et rafşus põrand ja üürilifeş alumifeş korral wäljuşid selleks ajaks forterift, kartes raske krohwişihfi langust lagipähe.

Şa faarenmustade juustega proua Asta Enilane — umbes nii ta hääldas oma nime — toimis nii päewaf-päewa, kuni maja wahetas nimeşildi ja proua naitus kellegi pakşu kihumifmeiştriga Şaapşaluf. Sealt õligi teffinud iiweldişt Asta nime fuhtes.

Tutvus, küllaldaselt juhuslik, oli süvenenud nende kahe vahel mereäärdes, üsna koduses suvituslinnas, kus tolmuseil äritanavailgi mõis haista õitsevate pärnade lõhna. Seetil mõimaldus siin meeta päevi asjaolu tõttu, et oli hakanud ühele pealinna ajalehilt reporteriks, kellena pidi suve monotoonijusest kuiva uudiste lewitajat elustama märivate kirjeldistega suvituslinnast. Kuigi honorar polnud suur, teotjes siiski, sest talle osutus iga kroon teretulnuks.

Seitit mõjutas tahtmatult too omapärane linn, milles elus esmafordiselt meetis ilusaid päevi. Unustamagi pani mereõht, laevade õised ankrutuled otsekui viitafid kauguste poole. Wana weinina hakkas talle pähe armastus, mille piiritlemijeks tal, nagu igal teiselgi noormehel, puudus soow ning tahengi.

Ustaga lohtus sageli, meetis tüdrukuga keni tunde liivaplääshil, firewate inimeste hulgas, wõi meres, mille wesi, päikesest kõetuna, ifka enam ja enam meelitas kaugemale rannast.

Oli reetnud enese, awaldades tüdrukule oma soowid ning igatsused, kuna tundis otsest tahet omada ainsatti hinge, kellele mõiks usaldada kõike.

Usta mõistis teda; omades juba lapsena tundeliku ifeloomu sai ta pea täpja pildi Seiti hingelaadist.

Paar nädalat möödus kiiresti; toimetusest teatati, et piisab juba saadetud tööst.

Üha selgesti mäletas ta õhtut, weretuwat eha segamini pilwefullaga, mil wiimast korda enne lahkumist keskusteles Ustaga, kõndides kahefesi üffikul, rannapargist liivaluiteile siirdumal teel.

Olid kõneleunud kaua ja pealiskaudselt, kuigi Seiti tundis, et see kõik on waid teesflemine.

Alles siis, kui oli hääbunud eha laia, tumeda pilwefõba taha ja hall, soe ning rahulik taewas ennustas hommikuks wihma, olid märganud, kui hilja oli. Seiti saatis tüdruku suwilani, milles ta elas; oli pannud käe ümber tema piha. Tüdruk oli pöördunud järsku, filmis tajumatu ilme, pooleldi etteheitew, kuid siiski lemb. Setteks olid hoidnud teineteist käfist, kuni tüdruk halli wiirastijfena oli lipanud üles willa kõrgest trepist.

Selline, juhuslikult alanud tutvus Usta Kaudürdiga, alles plikaõhtu tüdrukuga, kes sügijel asus lõpetama wiimast keskkooliaastat, õlul alles seitseteist aastawihti, mõjutas Seitit enam, kui ta oli suutnud ennustada ife. Armus tüdrukusse samal määral, mil, aetuna auahnusest, töötas kunsti alal. Ent direktori arwates oli siiski midagi lahti liimist. Nord, mil Seiti rääkis temaga mingi küsimuse üle, lausus direktor ootamatult: „Tarn, teie omate ebaharilikult head andi, kuid sellest ei piisa meel tunnustufeni. Te olete lõhutud kaheks, noormees; olen weendunud selles sama kindlasti, kui et hoian praegu piipu käes, kuid, ma ütlen teile, sulatage see disharmonia õliwärwisse ja tee edule on awatud.“

Oli siis tõmmanud paar tõhusat mahwi piibust ning eemaldunud kähku, jättes Seiti, kes alul ei taibanud, mida tahtis wäljendada nende sõnadega wana kunstnik.

Kuid taipas lõpuks siiski: ta pidi sulatama oma tunded üheks õliwärwiga, lahundama armastuse wärnitfjas, et seda wõida siis lõuendile

pintslitõmbeiga. Talle tuli meelde jutuke, kus keegi aednik oli mõidnud labidat enne tööle hakku oma pääajuga, jaawutades nii parimaid resul-taate.

Ja nii oli Geiti asunudki töö pildi man, mille heast kordaminekust olenes palju. Mida enam töötas wärwest lõhnawa lõuendi juures, seda enam kiindus maalimisse, lastus ühiskasjusse, wiimistles ning muutis, tundes ajuti hirmu näituse tähtpäewa lignemiseft. Ta fadestas endamisi Leonardo da Vincit, kes oli töötanud aja kiuste, tehes päewas jageli ühe ainja wirtuoolsiku pintslitõmbe.

Kuid töö edenes. Geiti harwa lahkus kodust, wäikseft pööningutoast, mis moodustas primitiivse ateljee kõrwal ka elamisruumi. Lõa lagi eraldas iga tugewama pörutuse korral pragude wahelt peent mulda, mis jageli osutus tülitawaks nähteks, kuna muld jäi meelstasti püsima niis-kele wärwile.

Siis, nagu mainitud alul, lõppes raha. Pooleliolew pilt ja lignem näituse-tähtpäew ühes koolilõpuga ähwardasid; ta tegi, mis suutis, raha hankimiseks, kuid kõik katsed luhtusid, kuni hädaft päästis teise kaasõpi-lase nime kõrwal shirandina ilutsew Jakob Sinksmanni allfiri.

Ta mäletas selgesti hämarduwat õhtut, mil olles teinud pildile wiimse paitawa pintslitõmbe, oli lastunud toolile fuure molberti ette, waadeldes jügawaima rahuldustundega wastwalminud tööd.

Mida teeb nüüd too tüdruk? oli mõtelnud, waadeldes pildilt tema suunda sihtuwat nägu, mis läbi hämaruse näilisel naeratas. Kas põh-justas lühike tutvus ka festwa armastuse? Ta ei uskunud seda. Oli naernud oma kergemeelset oletust, seades enese, fendita santlaagri, rikka, autoriteetse isa ainja tütre kõrwale.

See, mis juhtus nende wahel, selle mõttis tüdruk lihtsalt süütu sfirdina. Teadis ju Geiti, et jäid wastamata kõik tema arwufad kirjad, milliseid oli saatnud Astarte alul wäga jageli. Tüdruk waikis lihtsalt, andes seega mõista, et lool on lõpp.

Oli mõtiffilenud kaua nii, kuni tuba täitus tiheda hämarusega ja hakkasid piutsfuma rotid. Pooleldi tuffuwast unest oli wurgunud äffi, kuuldes trepil kõnelust, mis kiiresti wallutas kogu ta tähelepanu, sest liiategi harwa külastas teda keegi siin, kuhu orawalgi oleks olnud ronida raske.

„Minge nüüd siit, preilike, kõhe otse edasi,“ seletas majaperenaine, „üks on otse wastas. Ta on kodus jah, hommikust saadik pole käinud wäljas teine.“

Geiti polnud uskunud tõelisuft, kuid pidi seda, seistes järgmisel hetkel läwel wastamisi Astarta, kes talle ulatas wälisõhuft jaheda, kin-nastatud käe.

„Teie elate ju päris nagu fuldnokk ülewal kongis,“ oli lausunud tüdruk. Ja siis: „Teate, härra Tarn, otffin teid üles, et muusseas, õelda fuur tänu kirjade eest, mis mulle saatsite. Olin paar päewa tädi juures kü-las, nüüd lähen rongile.“

Ta oli kõnelenud jahedalt ning asjalikult, mis mõttis Geitilt julguse küsida, miks ta ei wastanud kirjule, kuigi tuli nüüd tänama nende eest.

Kõneluse festes oli tüdruk näilise huwiga uurnud hämarduwat tuba; waade oli äffi kohanud äsja walminud maali. Oli siis lähenenud

jellele, tundes hetkelist huvi kujutise vastu, milles täpsamal filmitsemisel leidis enese istumas atvaras waguninurgas.

„Waat, mis te ei maali weel, härra Tarn!“ oli lausunud naerdes, waadeldes pilti. „Wabandage,“ oli öelnud siis, „et tülitasin teid nii hilja õhtul, kuid nüüd pean küll ruttama, muidu jään maha rongist. Juma-laga!“

„Tulen saatma, kui lubate,“ oli tähendanud Seiti haarates kübara.

„Täna, kuid jaam on ju õige lähedal, nii siis — weel furd juma-laga! Wõi ka nägemiseni!“

Waewalt oli puudutanud seemisnaht tema sõrmi, kui ta tundis enese taas üffinda. Tupp oli jäänud õrna d'orjeille lõhna.

Meeleolule oli langenud wari, puudus endine rahu, tundis waid südamewalu, mis irdus kirkade mälestiste keerisest mürgise auruna.

Nii oli kohelnud teda tüdruk, ja nii tema tööd, tema ainjat aaret, mille walmistamiseks ta oli reetnud enese, oli toiminud roima.

Miks tuli ta üldse? oli küsinud eneselt, suutmata leida wastust. Oletas, et tüdruk tuli lihtsalt uudishimu tõttu, kuna wiibis juhuslikult siin linnas. Kuigi teda ei rahuldanud selline oletus, oli hoidnud sellest kinni siiski jonnaka wiisadusega.

Ukfi ja endiselt oli siis tundnud oma wäiksuft, wiltsuft ning arme-tuft, kuhu sellisid kõrmetaw teadmine toimitud teost.

Sel ööl ei saanud ta filmale sõba, oli wäherdunud unetuna woodis, kuni aoelne hele hämarus oli täitnud toa, tuues enesega kaasa wihmase kewadpäewa.

Ei osanud aimatagi, et ta järgmist ööd ei weeda enam siin, waid kilomeetreid eemal muftlaslaagris, omaaegse kooliwenna Rõiwat Mar-tuse kõrwal.

Manud oli see päew monotoonse halluse ja kõifjale liibuwa, niiske uduwihmaga.

Siis oli jälle kuulnud korteriperenaise hääl, kelle juhatusel ronis keegi üles trepist. Uksele oli lofsunud koputus, mida wõis tekitada waid kepp.

Seiti, awades ukse, oli kohkunud ülimal määral, nähes enese ees meest, kelle nime oli wõltsinud wekslil.

Tulnukas, seitsmendat aastakümnet taluw wanapoiss, oli pööri-tanud punaseid, rähmaseid filmi, wihasena sihtides salwawa terapaari Seitile.

„Kuradi rüblif sehake!“ oli ähkinud wanapoiss. „Kaabakanägu! Manud sa ei oska teha, kui wõltsida, warastada ning kaaberdada! Jah, kaaberdada oskad, libudega ajad ringi, kulutad nii oma wiimase raha-raasu. Ja siis hakkad wõltsima, et jälle saada uut raha laagerdamiseks.“

Siis oli piihkinud punase, suure taskurätiga higi kiprunud näolt ja tõmmanud hinge, et ätkata taas:

„Arwasid, et läheb hästi. Et wõltsid warsti jälle uue weksli ja maksab kinni wana. Aga ei läinud hästi. Wälja tuli! Kas sina, tattnina, arwad, et Jakob Hinksmanni nimi ongi selleks, et seda igatiis wõib määrida wekslipaberile! Jah, tuli wälja ju kelmus. Ja kuidas! Lähen pank, oli wähe asjaajamist, seal tähendab kasjameister: „Noh, saame ka meie

weel näha imet, et härra Ginksmann annab shiiro!“. „Mis shiiro, kel-
lele?“ küsijin mina. „Noh, eks ifka Heiti Larna wekslile, kas teie siis ei
mäleta?“ Sugulane oled ise! Uga kelmust täis läbi ja läbi. Häbi kuulda
weel sinust, kui lähed treltide taha, istuma oma aega.“ Ja, nähes maali:
„See ju amet on, libusid pinseldad rõivale, raiskad aega ning õlivärvi.
Mine parem maale, karesta sõnnikut, künna, jaad kõhugi korralikult
süüa täis.“

Ginksmann oli rääkinud kaua weel, ahwardanud mitmeti ja lahku-
des lubanud hoolitseda wangla eest.

Heiti oli palunud teda, oli lubanud tasuda kõik peatselt, oli kirjel-
danud talle raskusi, mida tõi kaasa õppeafutise lõpetamine, kuid ei aida-
nud midagi. Jakob Ginksmann ei lastnud mõjutada ennast, kuigi omas
linnas kahefordset kiwimaja ning aguliserwal suurt puuwiljaaeda.

Sappi, hästi mõrudat, oli walgunud lijaiks eelmisele, millega seltsis
teraw tunne enese armetuselt.

Kuhu nüüd? oli Heiti küsinud eneselt kümneid fordi, istudes pildi
ees madalal jalgpingil. Wanglasse? Ei, ta ei tahtnud sinna, misti hinna
eest ei tahtnud hallituda kiwimüüre wahel. Jäi üle põgenemine, kadu-
mine filmapiirilt. Kuid kuhu? Siis äkki oli turgahunud meelde Rõiwa
Markus, mustlaspois, sümpaatne noormees, kes haruldisena omafuguste
hulgas oli käinud ühes Heitiga kerkkoolis. Mõni päew tagasi olid nad
kohanud ja siis oli Rõiwa kutsunud teda nautima mõneks ajaiks mure-
tut laagrielu; oli nimetanud laagrikohagi.

Õtsume walmides Heiti oli rõiwastunud kiiresti, pakkunud wäikesesse
kohwrisse mõned wajalikud esemed ja asetanud lauale üüriraha maja-
perenaisele wäikesse tähekeste kõrwale.

Pilt! Pilt, mille ta oli lumastanud oma wabaduse ning elu eest,
jäi maha tuppä. Hetkeks oli mõtelnud saata jelle Alstale, kuid loobus
kawatsusest otsekohse, tuletades meelde tüdrukü pealiskaudsust, millega see
oli kõhelnud maali.

Jäägu kuhu tahab, oli ta öelnud, tundes kummalist, walusat nau-
dingut mõttest, et tema ainus aare kunagi ei pääse rikastama kunsti-
waru.

Uffelinki haarates oli waadelnud end piida kõrwal rippuwaist peeglist,
kust paistis kõhn mehenägu laia, tumeda kaabu alt; silme ilme kurb, kit-
sad huuled surutud tugewasti kokku, habe kaswanud suureks — — —

*

Ja nüüd lebas ki ta siin, mustlastelgis, mähituna tubakast lõhna-
wasse waipa, ümberringi kõikjal sulgpattu ning lambanahku.

Ta oli warjatud siin, sest waewalt keegi taipas mustlaste hulgast
otfida Heiti Larna.

Paberossiit imbus juhu kumma paberijuitsu. Ta kobas karpi, kuid
see oli tihi. Heiti puges waiba alt ja wäljus telgist.

Suu oli mõru; ta tundis iiweldust, kuna polnud enam hulgal ajal
suitsetanud nii palju.

Pidi olema kuuwalge öö, kuid tihed uduwihm, tihedalt pilwist tihed-
des hajutas kuuwalguse, mäsides ümbruse paiguti üsna läbinähtamatu
looriga.

Gemal, peaaegu jõe ligidal, millel lebas walge, tihe aur, kerkišid läbi uduvihma efile suured pajupõõšjad, nagu tohutud tanud wõi mutimullahunnikud. Ülejõe metsast tõi tuul sooja, hiliskewadele omast kummalist hõngu, millest wõis selgesti eraldada noorte kafelehtede ja waigu lõhna.

Mäekallak, mille külje all ajus laager, lõppes ülal kõrgete puudega, mis aegade festes olid paindunud jagedasti iilest loofa, latwade rippudes ähwardawaina telkide kohal. Need olid kased, kaetud juba wäliste, waiguse leheriüiga. Ülast mäeseljalt ajas mõni ükšit, nõrk tuulepuhang mulluseid, kuiwanud lehti mööda rinnakut krabisewaina alla, kuhu jäid peatuma rohtu.

Seiti tegi ringi ümber telgi, komistudes üle wankriaija. Gemalt urises kolina tõttu wirgunud peni, haugastas ning waikis taas.

Telefonipostid ümijesid kaunis lähedal, sijendades tundelikkude hinge nukrust. See halisew, festew helin püüis ikka ühetaolijena, kuigi tuul ajuti joikus üsna.

Siitküljest fiirdus maantee waemaltajutawa helete paelana jõe suunas, mida tähistas läbi hämaruse häimendum fild. Teine teeharu pöördus järju nurga all ümber mäerinnaku, mille serwal ajus laager.

Teel ei liikunud nüüd ainsatki hingelift, ükšindus lewis kõikjal. Waid udupeent wihma nõrgus, liibudes niiske, tiheda kihina rõwaille ning näole.

Seitit tabas hommikutuule farge wiirg. Ta wõpatas jahedusest, otjis üles telgi ja puges alles meel sooja waiba alla.

Rõwaf norškas rahulifult, pikfada wahaeagadega, neelatas ning käänas teise külje.

Seiti sulges silmad, tõmbudes ferra waiba all. Ja äkki uinusti jügawasse, wärskelt õhust tingitud unne...

*

„Noh, pois! Ürka juba ferd, päike naerab warsti tagumikk!“

Rõwaf raputas magajat tugewasti.

Seiti haigutas, awas aeglaselt laud, sihitu waade suundunud tühjuse. Ei taibanud äkki, kus wiibis, siis aga hüppas järsku püsti, hafates rõwastuma.

„Edaspidi pead harjuma magama nii kuus oled, wennas,“ arwas Rõwaf, pahwides piipu.

„Miks?“

„Lollus ju riietuda lahti, eriti weel jügisepoole, — külm on.“

„Siis waja tublisti pesta end,“ arwas Seiti.

„Pesta! Ei, sõber, jäärast luksust meil, mustlasil, palju ei õnnestu nautida, wähemasti sooja weega mitte. Dinnas jaunus, seal küll. Tead mis,“ lausus Rõwaf hetke möödudes, „nii ja ikka ei kõlba meie hulka; oled walge kui lubjatud sein, iga konstaplett*) nabiks su kinni. Aga, muuseas, kauaks mõtled jääda?“

„Kuraf teab! Üfi oleneb oludest,“ tähendas Seiti tusasena.

*) Chargoon. Täht. konstaabel.

„Nojaa-noh; sic transit... Üra olen unustanud ladina keele, kuigi seda jäi tuubitud foolis ränk moodi.“

„... gloria mundi!“

„Nii neh: jikk tantfib orja mundris **); et animi semper aeger sum, mul kaffes eile rattarumm,“ laulis Rõivak. „Kuramuse tõsi see sõna, et möödub kõik au ning ilu. Näe, eile olid alles kunstnik, täna — muustlane. Mina jamuti. Lõpetasin kekkooli aasta pärast sünd, jain ka koha, ihe juudi büroosse, aga lendasin.“

„Miks?“

„Miks? Miisjamuti. Väsin nägelema juudiga, nägelusest tülli, lõin heebreanehe feierid wiltu, — pandi kinni. Sa kes karistatud muustlast tahab wõtta teenistusse. Suuti aga kanti kolm kuud ringi raamil, enne kui jäi jalad alla.“

„Sa nüüd?“

„Logelen jamuti. Glada ifka saab kuidagi, paristan jetukaiga, teenib fenasti wahelt. Aga,“ ta kaffestas kekkustelu, „ma kutsun Reesi, nii sa ei wõi ju ometi hüpata meie hulgas; waja nahk muuta tundedamaks.“

„Kes see Reesi on?“

„Minu õde. Üra karda, päris kena muustlasplika.“

Ta wäljus telgisti, kuna Seitte, olles lõpetamas rõiwastumist, kaalus, kas panna kaela manist wõi mitte. Otsustas siis järsku ja paiskas targeldatud esemed käjikohturisse.

„Dollus! Muustlasel veel tarwis maniskat!“ Ta tõmbas kampsjonile kuue peale ja wäljus.

Mejõe, riigimõijast, kostus kella hele till-tall terawalt läbi laialimalguma hõreda udu. Näis ennustawat päikestti õhtuiks, pilwed liikusid tiiresti, niiskuse imbus maasse.

Laager ärkas järk-järgult enam ellu; koerad nuusisid wankrite ümber, plaanikute all magajad ronisid wälja, süled rippumas rõiwaste küljes. Gemal alustas noor muustlaspois tuletegemist, asetades kuivi puupulki koonusekujuliselt hunnikusse. Paar naist, inetud, kollased ning kortsunud, tõid lähedastest allikast ammutühjendatud filunõudega wett. Siiskes warsti terve laager, kõlistati hobuseriisku ja -rakmeid, wannuti; wäike, ärganud imik pistis kuskil heledasti kistama.

Seitte tahtis just pöörduda tagasi telki, kui ligines Rõivak noore plikaaga, kes kandis niinekoorest pununud korwi.

Tüdruk ei sarnanenud wennale, pigemini erines jellest märgatawast. Rõivakul oli piklik nägu, teraw, kongis nina, kitsad, kolmekantsed lõikega filmad ning paksud, sassunud kulmud. Tüdruku näol aga oli muustlase kohta harukordselt õrna roosajasti. Kulmud fenasti kaarus, kitsad kui moedaamil, filmad suured ning säravad, wiledasti kõike jälgimas pikkade ripsmete alt, noores, hapras kehhas graatfiat ning sulawust, — nii meeldis tüdruk Seittele juba alul. Rõiwastijelgi polnud wäga wiga, kuigi narmendusiid kinganinad keftwast kasutamiseft ja jukk oli rebenenud, ehkki taas hooletult õmmeldud kofku.

**) Muudend lauseft „Sic transit gloria mundi“ (nii kaob maailma au).

Geiti teretas.

Lüdruf pilgutas talle edwistades filmi, puna tihenedes näol, watas maewalt kuuldawalt.

„Waata, Reefi, kus on alles üks marudamaid poisje maailmas! Oli juur mees ja puha, — aga näe — fiiski tuli meie hulka, ei meeldinud talle enam kogu see tarfufe- ega riigikupatus seal ülemise kümnetuhande man. Nii et pead siis poisi hooljasti wiikima üle, et saaks taft eht mustlane, waata aga, et ja mõnd kohta ei jäta walgeks. Segawerelised hobusedki pole alati kirjud.“

Geiti istus waibale, jälgides huwiga Reefi toimingut. Lüdruf awas korni kaane, wöttis sellest laperguse, puust õonestatud pudeli ja eemaldas korgi. Samast kornist wöttis wäikese rohkefa kaska.

„Geida pikali, kuid — ju nimi läks meelest.“

„Geiti.“

„Geida pikali, Geiti! Õdiwat kaskis ju näo ja käed teha pruuniks, muidu ei olewat ja kellegi mustlane.“

„Mis sul seal pudelis on?“

„Mustlaskille mahl, sellega me ju pejeme endid.“

„Kuidas?“ huwitus Geiti. „Kas siis mustlased polegi pruunid?“

„On, kuid mitte wäga. Soitu — wõi kuidas ju nimi oli?“

„Geiti.“

„Noh, waata, Geiti, selle mahлага, mustlaskille mahлага, peab ennast pejema iga õige mustlane. Kui sünnib laps, siis peetakse ka teda sama weega, see teeb imekenasti pruuniks.“

„Kas pejemata ei tohi?“

Reefi raputas pead.

„Ei! See on juba kord nii, — peab olema.“

„Kas pejed end jageli?“

„Jffa, kuus wähemalt kord.“

La niisutas pudelist kaska märjaks, millega hõõrus üle Geiti näo. Poisj sulges filmad. Lüdruku peened, tusksewad sõrmed liiklefid kaska kiiresti tema näol.

Wedelid oli fibe, nõrgudes huulile. Lõhnaski pisut hapukalt, kuigi mitte wastikult.

„Nii! Ja nüüd käed!“

Geiti ulatas käed.

„Aga ittle, Reefi,“ küsis poisj, „kas ma saan kergesti jälle walgeks?“

„Ei tea. Kui just peستا seebiga, küll siis lähed. Soo, laje nüüd kuiwada!“

„Kust te korjate seda mustlaskille?“

Lüdruf löi käega.

„Oh, seda küllalt kõijjal!“ La kotas kornis, kust wöttis nõgesele farnlewa kuivanud taimet.

„Eim see ongi.“

Geiti ei tunnud taimet, mis, farnledes nõgesele, lehefaenlais omas walfajaid huulõifi.

„Oledki juba kuiv. On sul peeglit, waata!“

Seiti otsis kuuetaastust wäikese, ümmarguse, serwaft kattise peeglise, mille oli otnud juba keffffoolipäewil wäikesest agulipoest.

Bilf peeglisje tõendas, et wärw oli teostanud oma ülesande hästi: peeglist waatas talle wastu päris wõõras isik; näojoonedki olid muutunud kitsajks ning nurgelijks.

„Suuksed jul ongi kaunis tumedad, nüüd oled päris tore pois.“

Reesi plaksutas käsi.

„Warsti sööme, siis paneme kofku telgi ja lahkume. Nüüd pean minema, panin supipaja tulele.“ Dibises nobejalgjelt telgist, saates poile üle öla ebaõnnestunud õhumuflu.

Wahepeal oli liikumine muutunud elamamaks. Rakendati hobuseid wanfrite ette, koerad haukusid, lapsed jookfid kattiste rõiwaste lipendades telkide ja wanfrite wahel.

Seitit wäljumisel telgist piideldi kõikjalt, kuigi keegi ei lausunud ainsatti sõna. Waatlesid waid üksifilmi, jättes poolikule parajasti teokfil olewa toimingu. Olid nähtawasti harjunud uute inimestega, kelledel juures kahtlast hõngu.

Gemal, mäerinnaku serwa juures, jutles faks meest, teisel paistmas rebenenud kuuetaastust wiinapudeli kattine kael. Wäike mustlaspois hüples Seiti ligidal ümber wanfrite, süües heeringat, mida hoidis peenete, määrdinud sõrmede wahel. Nautides krõmpsutas ta luid, imedes neist nigela üdinatukese, mis kauajest seismisest muutunud tulijoolaseks.

Tuli Rõimaf, pükste lotendades ümber kõhnade fäärte. Tõhusa habeme tõttu farnanes wälinuufelt mõnele kreekka mägestikes pesitsewale teerõowlile. Ei olnud kamminud süsimusti juufsefiharaidki, lokid rippusid korratult filmini, mille üle kaardusid laiad kulmuribad, nagu sõega tõmmatud.

Ta sülitas wirtuooslikult läbi hammaste heeringat jõwale poifesele otje kullasse ning hakkas toppima piipu.

„Ütlefid kord, et ju isa elab alles. Kus ta on? Wõi elate lahus?“ küfis Seiti.

„Suft nii, elame lahus. Wanaga on kuradi raske saada läbi, — alati ajab oma jorri. Praegu ta hulgub ringi wift Lätimaal.“

„Siis Reesiga kahefesi oletegi?“

„Kahefesi neh, tüdruk walmistab päris korralikku toitu, abi niipalju taft.“

Räägitu tuligi, käes wäike pada, milles auras supp; kaenlas hoidis ta leiwapätti.

„Taldrekuid meil pole, falkwätte ega fahmleid ka mitte, kuid sellest pole wiga, — küllap harjud, muudkui asu aga pihta!“ tähendas Rõimaf.

Road, pigemini küll pusfid, pakkis Reesi wälja wanast, narmendamast mahariidest, lihas iga noa kõrwale wiilu leiba ning kõik kolm asufid wõtma einet.

„Suft te hangite liha?“ küfis Seiti, kes küllalt oli kuulnud mustlajile külgeündinud warguseihast.

„Warastame, ikka warastame, kas sa siis seda ei tea,“ wastas Rõimaf suurima rahuga, tiikeldades leiwakannikal sealiha. Teise kohmetust nähes lihas naerdes: „Söö aga julgesti, poja, asi pole nii hull!“

Rõivast sõi kiiresti, rüüpides pajaft kattijse alumiiniumlusifaga ras-
waft, palawat leent; ta lõug läikis ning habemekarwad kleepusid.

Ei juutnud Heiti harjuda alul sellise eluga. Zahetas tuul, puhudes
fõledana otje telki, tegi melanhoolseks ja otjekui wäsinuks. Tundis jälle
üffindust, kuigi mitte nii terawal kujul kui linnas.

„Kes oli Rõivast? Sulfur-mustlaspois, omaaegne kooliwend, kelle
juure ta oli tulnud otjima pelgupaika seaduse eest. Pois polnud wäga
jümpaatne, kuid, arvestades Heiti praeguse seijuforraga, siiski ainus ini-
mene, keda mõis mainida jõbraks.“

Sellele tugeedes ei tundnudki Heiti end siin nii üffinda kui linnas
pöõningufambris, kus peale rottide harwa külastas teda mõni inimolend.

„Soo. Müüd lõõn jetuka aiste wahela,“ lausus Rõivast, pühkides
raswase wäitsja puhtaks wana ajalehega. Ta rõhatas rahuldununa ja
tõusis, kuna Reesi hakkas panema kofku jöömistarbeid.

Heiti waatas wälja. Kõra waljenes. Enamikul mustlastist olid
hobused juba rafendatud ette. Wäikejed lapjed kilkasid, imikud wirisesid,
paar naist kushutasid neid, andes rinda, istudes mantril puna-mustatree-
bulhivil julgpadjul.

Reesi pakkis kõif telgis leidumad esemed tekkidesse. Asju polnud ju
ka palju, mõned elamistarbed, wana äratamiskell, paar-kolm lagunenu
raamatut.

„Kas ja loed meelsasti raamatuid?“ küüsis Heiti.

„Mis tähendab „meelsasti“?“

„Seameelega.“

„Muidugi! Tead, Heiti, ma olen kõif Tarzani-jutud lugenu
läbi, — noh, on wast toredad . . .“

„Mida muud weel lugenu oled?“

„Oh, pole enam meeles. Siiski — „Sad Rõhulõikajat“ ja „Mo-
rando Morandiiniit“ olen kah lugenu.“

„Kas oled kuulnu midagi Goetheft, Schillerist, Wildeft, Tuglaseft,
näiteks?“

„Wend kõneleb wahest neist, kui juhtub olema purjus. Ah—jaa,
ford lugesin üht Wilde raamatut, kus talumees sattus hullu tiifistikustõhtri
juure; pöõrafelt naljakas oli.“

„Kas koolis oled käinu?“

„Muidugi! Terwelt kolm aastat õppisin Wõnnu algkoolis Läti-
maal.“

„Wõi nii! Kas kõif mustlased käiwad koolis?“

„Müüd ifka käiwad. Aga ennemini juhtunud harwa, et mustlane
käinu kooli, ei olla wõetudki, — et kuhu ja titud, mustlasenahk.“

„Wõi ei wõetudki!“

„Ega wõetud. Näe, isa kõneles, ford, tjaarajal, tahtnu keegi ritas
mustlane oma poja panna linna kooli, — ei olla wõetud, öeldud, mustlasi
meie ei õpeta.“

„Mis siis sai?“

„Noh, efs wanamees olnud ka kange küllalt, wõtnud poisile õige
targa õpetaja, maksnu juure palga. Efs siis õpetaja istunud aga poisi

kõrval wankris ja muudkui õpetanud kõiksugu maailmatarkusi jellele."

"Kas poisist sai siis ka midagi?"

"Oleks wast saanud kah, kuid asi lohises rappa. Kui poisj Ungaris tahtnud astuda kooli, jelgunud, et õpetaja olnud loll kui joff."

"Kuidas nii?"

"Noh, õpetanud, et Pariisi linn asub Londonis, India Lätimaal ja et Aleksander Suur olla Balgas wanarauatupaamees."

Geiti naeris.

"Kas sina tead, kes oli Aleksander Suur?"

"Muidugi tean! Makedoonia kuningas oli."

"Tark tüdruk oled, Reesi. Kust ja tead seda?"

"Noh, Kõiwakul ju wanu kooliraamatuid, eks olen lugenud neist kõike, millest olen saanud aru."

"Kui wana oled?"

"Meliteist aastat."

"Noh, lapsed, tell kofku!" hüüdis Kõiwak, kes hobuse oli wahepeal rakendanud wankri ette.

Telgi mahawõtt läks kiiresti, mahukasje wankrisse paigutatuna moodustas presenriie hea jalgealuse. Kõiwak oli wankrile tõmmanud üles ka plaaniku, kuna üm oli niiske ja pişerdas udu.

Mad ronisid wankrile. Kõiwak istus ette oma wankrisse, taha astus Geiti. Reesi läks tädi suurele, laiale wankrile, mille ees oli kaks hobust. Wäike wanamehejärs, Reesi tädimees, hoidis ohje.

Maantee oli elustunud; wankrite logisedes liiklefid talumehed linna juunas, wastasfihiit wooris aga juba waraseid piimawedajaid, tühjad kannud kõlisemas wankreis. Mõni näsis saia, mõni luges wastset ajalehte, harwa riimas kellegi waade muustlasi. Oldi juba näiliselt harjunud nendega.

Geiti woor liikles looklewana ülesmäge, wankreist paistis punaseid fulgpatju, padu, panne, waiwu, lambanahku. Nende otsas asufid piipu popfutawad eided, lapsed, paar imikut, habestunud mehed, kes juhtisid hobuseid. Koerad, seotuna wankrite taha, õiendasid weel suure kiirusega omi loomulikke wajakadusi.

Geiti nõjatus padjule, suitsetades Kõiwaku piipu, kuna eile õhtul oli lõpetanud wiimased paberosfid. Ei olnud harjunud alul, suits tundus fiibe ning maotu.

Murtus wallutas ta, oleks tahtnud nagu minna kuskile, ent kuhu, seda ei teadnud ifegi. Oli lihtsalt rahutu, ei olnud weel wilunud uue eluga.

Jäi wiimati kinnisilmisena lebama, wedades edasi mõttelõnga aju-wärtnal, tähistades tähtsamaid kohti pikema peatusega.

Suure oja tema mõtiffiuste pindalast kattis ifka weel Asta, too kummaline tüdruk, keda oli õppinud armastama mere- ja lillelõhnust läbi imbunud linnas. — Ja nüüd on läbi kõik, mõtles endamisi. Olen roimar ja sellena waewalt tüdruk arwestab weel minu olemasolu. Wõimatagi läheneda nüüd temale üldse weel kunagi. Kuid — kas oleks ta siiski mõinud saawutada midagi, kui poleks juhtunud mõltsimist? Oli ju Asta küllaltki ebaharikif tüdruk: alul suurim poolehoid, näiliselt õrnu-

figi, siis äkki kadumine filmapiirilt, waikimine, ei ainsatti wastust kirjule, terme jügise, talwe, kewade, — ligemale aasta festes wähematti märki. Ja siis, ootamatuna, tuleb ta, hingeliselt jahenemuna, kõneleb paar wärwitut, pinnapealset sõna ja läheb siis, kiiresti ning kähku, otsekui pidi täitma mõne lubatud kohustise tema juhtes.

Mida mõis ta järeldada sellest? Ja miks tuli tüdruk üldse? Ta ei suutnud lahendada seda probleemi, awastas küll uusi oletusi, pidi aga kohe weenduma nende abfurdjuses.

Olgu mis on, kuid — langenud on liis, arutles endamisi. Pilt wedas sisse.

Pilt! Ta peaaegu põlgas nüüd toda suurt, raamile tõmmatud lõuendit, kuhu ebahariliku hoole ja innuga oli maalitud imestawaid, lapselikke filmi.

Weel nädalat-paar ja algabki näitus, antakse wälja diplomid . . .

Jah. Direktor küll kindlasti üllatub, kuuldes, millega saanud hakama Heiti Tarn, tema andekamaid õpilasi. Ta kindlasti tõmbab paar tugewat mahwi oma tõhusast piibust ning lausub midagi, midagi üsna lühidalt, kuid samuti tõhusat, nagu ta piipki. Mida just, jeda ei suutnud arvata Heiti.

Ta teadis, et direktor oli saawutanud kuulmise maaliga, teosega, mis kujutas lahkuwat naist wiipamas käega jumalagajatuks mehele, kes seisis pea langenud rinnale, kustumas walguses. Ta teadis ka jeda, et „wana“, nagu direktorit kutjuti tawaliselt, oli armastanud õnnetult. Nii oli „wana“ ise annugi awastanud idee, mille wäärtuses weendununa awaldas selle ka õpilasele, kelle hingelise seisukorra oli terawa tähelepanijana analoogiliselt sidunud enda omaga. Ta aga ei teadnud, et Tarni oli mõlgutanud umbes selliseid mõtteid, kuigi neis puudus weel usk. Ja selle puuduma oligi annud tema, usu ning lootuse kordaminekuks.

Kas oleks tema, Heiti, suutnud wiia lõpule kawatsetut, kui Usta oleks külastanud teda ennemini, siis, kui ta algas alles tööd maali man? Ta ei uskunud jeda. Tollekordnegi tüdruku wiisit oli wiinud enesega kaasa hingelise rahulolu. Kuid „wana“? Tema kindlasti alles siis oli asunud tõhe immuusti, kui purmenud wahetford oli toonud hinge walu. Heiti weendus, et tema ei oleks kunagi saanud töötada lootusetus olukorras. Ja lõppresulthaadist tegi otse järeldise direktori kasuks. Tema, Heiti, oli waid nõrk, tundmusile alistuw, „wana“ aga tugew, wõimas töötama ka murtud jüdamega.

Ta tegi sellest järelduse, et ta polnud üldse jöbin isik ühiskonnale, kus wajatakse ainult tugewaid.

Ühtlasi olid temas aga wõrsunud ka eelarwamused; ta nägi igas öeldud sõnas ning wäljendatud mõttes filmakirjalijust. Mul mõitles ta selle tunde wastu, kuid kaotas wiimati ikkagi.

Kuid waatamata sellele ei suutnud wabaneda uimast, mis kujutas enesest lootusetut armastust.

Bankri loqitjedes aukliisel teel jattas mõtlemissi.

Mis saab siis nüüd pildist? Ta ei osanud teha mingit kindlat oletust. Ja lõpuks oligi see nüüd talle ükskõik, kuhu satub ese, mille wal-mimismõimaluse oli ostnud nii kalli hinnaga.

Geiti naeris endamisi. Kahetsakumne krooni pärast libises ta välja seltskonnast, pidi varjama end wõõra penina, pidi matma tulewitulootused. Seda oli fiiski liig wähe, naeruwäärt wähe.

Kaua elab ta mustlaste hulgas? Tundus siin küll wabam ja puudus linnale omane rufuwus ning hingematwus, kuid fiiski ei uskunud ta, et püüib kaua. Ei tahtnud olla alaliselt põgeneja. Kawatses tulewitus pääfeda wälismaale, kus oleks iritanud uusi sihte.

„Anna piipul Süda läks wesiheks. Oled teda popjutanud küllalt nüüd,“ lausus Rõiwat, wabastades parema käe ohjest.

Geiti wirgus mõtiskelust, ulatas piibu ning waatas ringi.

Nad liginesid parajasti wäikesele kalmistule, mis asus üsna maantee serwal. Igivanu puid sirgus arwufate ristide wahelt, mis aegade kestes olid osaliselt wajunud wiltu. Garwa wõis hoomata nigelate puuristide wahelt mõnd suuremat kiwi- wõi marmorjammasi. Oli wäike kihelkonnakalmistu, ilmetu, tekkinud tarwidusest esimesele foodsale kohale.

Kaugemal paistis wäike walge kirik kusega tornitipus. Kiriku ümber pesitses mõningaid maju.

„Kuhu nüüd siis sõidame õige?“ küsis Geiti Rõiwakult, kes parajasti ümises mingit moest läinud ihlaagerwiit.

„Stka laadale, kuhu mujale. Ohtuks parajasti alewisse, seal peetakse homme laata. Müüin minagi oma setuka ja ostan uue.“

„Oh, sul päris kena hobu aiste wahel.“

„Kena! Sga hobune siis kena, kui ta tehakse kenaks. Tead ka, et sel hobusel on pooleldi pime pahem film ja sees haushlag ja aastaidki kolmekümne ümber kõwasti.“

„Kes teda siis ostab sul?“ arwas Geiti.

„Eks näed homme! Homme, tead, hobune ei kõhi enam mitte üks kõks, näeb enam kui waja ja tantsihleb kui kolmeaastane täff!“

„Oskad noorendada!“

„Mji weel! Gallid karwad põrgufiwiga mustaks, hammastele piiput korralikku wiili. Mõni arwab, et ei aita wiilimine. Kuid aitab fiiski. Talumees ammuugi ei taipu. Kui tõmban setukal kere weel üle õliga ning joodan maffu pool liitrit wabariigi walget, — siis ma ei tunne isegi enam endist setukat.“

„Kas nii teenib?“

„Sellest ju mustlastel elawadki pea eranditult. Kes loll on, lasjab tiisjata ennast, on targem, — tiisjab teist.“

„Oled saanud tiisjata?“

„Stka! Ostin kord hobuse, — tore masin, kuid hiljemini selgus, et sootu pime. Müüja oli looma hästi dresseerinud. Ei wõinud aimagi seda. Teinekord jälle ostsin oma teada terve hobuse, — oli aga südamehaige, otse aiste wahel wiskas wälja wedru...“

Kende ees, laial, rappumal wantril istus Keesi oma tädi, kipurunud ja kollase wanamoori kõrwal, kes imes alalõpmata piipu ja sülitas suures taares läbi katkiste eihammaste.

Tüdruk näris päewaliliseemneid, pildudes tihhe kesti suunurgast. Wanamehe jaapast, kes oma ette süwenenuna juhtis hobust, nõrgus Geitini tõkatiõhna.

„Batt.“

Esimene päikejekiir läbistas pilwepalistuse, peegeldudes maantee porilombis. Ohku imbub soojust ning tuulgi omandas peatjelt suwepäewale omase maheduse.

Kürendati jõitu. Logisejad wanfrid kiwitee konarlikul sillutisel, hobused puristasid. Muutus kiiremini maastikki, kuigi ei pakkunud oma monotoonsuse tõttu filmale kuigi palju. Mäetallakul, tee ääres, sõi armukas kari; kaks poisikest, nähtawasti karjased, nokitjesid endamisi juure kaje all.

„Mustlased tulewad!“ hiiudis esimene.

„Anname järu kuradeile!“ sõnas teine ja hetke möödudes wihiseski walgeid munakiwie woori suunas, kuigi tabasid ainult wanfrirattaid.

„Sariik asi,“ lausus Rõimaf, kui Seiti juhtis ta tähelepanu pildujaile poisikestele, „sellega olen harjunud lapsest saadik, — mustlasi ei jalli keegi.“

Taewas selgus icta enam ja enam. Lõuna paiku kirgas päikesetetas päris pilwita taewas, kuna wanfrirataste alt hakkas kerkima tolnu. Metfamahеле jõukud, peatuti wiinuks, jõodeti pijut hobuseid, wõeti toitu ning liiguti siis jälle edasi.

Rõimaaja möödudes tekkis tuult, tuues taewakummile kergeid, heledaid julgpilwi.

Seiti, harjumata pika sõidu monotoonsusega ja osalt ka magamatuse tõttu möödunud ööl, jäi uniseks. Tahtis püsida ärkweel, leidis ennast aga jiski tukkumas. Ei mäletanudki, kumas oli uinumud. Tema ärgates kiskus ilm juba hämaraks, eemalt paistisid alewimajade katused.

*

„Baat' kus on alles jalad, sõidab kui wedrudel, hee, hõõ!“

Rõimaf jooksis, hobune järel päitseidpidi, laadaplatzil.

Wäike, hallis rõiwais, kitsehagemega mees, jalas lühijäärjed weepaapad, waatas pealt.

„Sa elaw uilearu! Kepsleb kui talleke, waata, et ei jää alla weel.“ Rõimaf pöördus löõhtutades tagasi, hobune käe kõrwal.

Wäike talumees, kellele wahapeal oli seltsinud weel teine, uuris põhjalikult hobuse hambaid, haistis suud, waatas jaba alla, kõneles kaaslastega josal, nimetades lõpuks kaunis madala hinna.

Rõimaf teeskles suurimat üllatust, pööritas filmi, tuiustuski jalul.

„Selle raha eest, wana, osta omale tassikoer, kuid ära taha minu hobust! Wõta icta mõistus pähel Hobune tugew kui elewant, jale ja sirge kui oti, lendab nagu liblikas ja — mis peaksi — terve kui purikas. Sa igapidi püaanis, kõlbab kuningale wõi riigiwanamalegi tõlla ette, rääkimata sinule sõnniku wedamiseks. Kui taipad osta, tänad mind hauapõhja, itegi sinu lapjelapsed austawad ning peawad mind tänuga meeles.“

„Kae, ka näädki õte!“ miikjas teine mees ostjat.

Kitsehagemega mees ligines hobusele, uuris weel kord selle filmi, tegi käega järju. Iõögile sarnanewa liigutuse filme jummas. Ei tajunudki wiga, kuigi näiliselt andis kogenenud ostja mulje.

Rõimaf naeris.

„Ära karda, prille jul pole vaja osta talle. Ega ma muudu müükski seda toredat looma, kuid naisemõtt pooleli, raha otjas.“

Ta jookstas veel kord hobust, kelle karva õli oli muutnud hästi filedaks ning läikivaks. Teisigi laadalisi kogus juure, samuti mustlasi.

Õstja proovis veel kord hobust igast küljest, kuulatas südametukseid, vedas oheliffugi-pidi.

Mees lijas juure, näilijest meeldis talle.

„Selle eest ostad liipikitse, mitte aga hobuse. Pane täis, mida küsijin, muudu jääd ilma hobusest, kelle sarnast ei leia ja naljalt terveist maailmast.“

Raua kestis kauplemine, veel kord uuriti hobuse jalgu, hambaid, jaba, jabaalust. Ja viimati sobiski kaup.

Seiti, kes eemalt oli jälginud Kõivaku head näitlemistalenti, läks tagasi wankri juure. Wankrite juures polnud kuigi palju mustlasi, ainult paar naist istusid seal ja sõid. Reesigi liikles eemal laadaliste hulgas, helekollase pearäti wilkudes kaupadega faetud laudade wahel, mis olid kuhjatud täis piparkoote, präänifuid, juupille, taskunuge, pappfaantega peegleid. Gemalt tõi tuul wastjete hobuseriistade ja saabaste naha hõngu.

Oli karusselgi toodud kohale. Waks, hästikaswanud kaalikale sarnanema näowormiga mees mängis löötspilli; paberosi liikus tal helide taktis lihawast juunurgast teise.

Sõitjaid leidus küllaldajelt, peamiselt poisikeste ja plikade näol, kes kulunud puuhobusel, kes kakkise, wahariidest polstriga saanis.

Leidis Seiti Reesigi karusseli man, waadeldes läikiwi filmi keerlewat poiste- ning plikadejõuku.

„Kas läheme ka?“ küsis Seiti.

„Kaha pole!“ wastas tiidruk awameelsena.

Seiti oli alles hommikul lugenud üle oma rahatagawara, mis koosnes wiiefrooniseft paber- ning mõnestkümnest sendist metallrahast. Kõiwakule oli ka annud pijut, kuigi see oli tõrkunud wastu wõtta. Kuid ta ei tahtnud olla armuleiwasõoja.

„Läheme, küll maksan sinugi eest!“

Karussel peatus krääksudes, pillimees pühkis laubalt higi, jüüitas uue paberosi ja tõmbas siis harmoonika löötja hooga lahti.

Istusid mõlemad saanis, tiirelde walwiwiisi saatel ümber punase riidega warjatud kandetelje, mida keerutas kaks küüsedat mehejässi; nende soonised käed paistsid hehketi riidewoltide wahelt.

Sõitsid teisegi korra, siis alles tulid wälja, jõeludes koos teistega pudukaubaga täidetud laudade wahel.

„Ostan sulle kolm asja.“ ütles Seiti Reesile, nähes, kuidas see hiilgawi filmi waatles wäikesteid peegleid ning odawaid, imiteeritud sõrmuseid.

„Aga miks? Ära arwa, et magan sinuga! Tead!“ Reesi oli häbeliffi pijut, „ma pole veel maganud ainjagi poisiga; ei tahagi magada igaiihega. Magan ainult sellega, keda armastan.“

Seitile walgus meri näkku; ta tammus jalul ja kogeles siis:

„Ära seepärast jälle arwa, et... et ma midagi tahan sul; tahtsin sulle walmistada waid headmeelt.“

„Tõesti? Smelik poisid oled! Meie omad ei osta tüdrukutele kunagi midagi muudu, seepärast polegi mul palju ilusaid asju. Aga waata seda tüdrukut!“ Ta wiipas noorele muustlastarile, kellele keegi muustlaspois osts parajasti präänikuid. „See magab igaihega, kes juhtub ette, ja tal on ka väga palju sõrmuseid ning pärleid.“

„Ostaksin fullegi, kui soowid. Ära aga arwa, et tahan selle eest mingit vastutaju!“

„Kui nii, siis tahaksin küll kolm asja?“ Ta mõtles pisut. „Osta mulle siis sõrmus, väike peegel ja pärlid, — aga hästi odavad.“

Nad lähenesid lauale, mille taga istus paks emand, nagu kiprunud raswawoltidest.

„Noh, mida läheb's?“ kraakfus ta turukauplejale omase häälega. „Kas preilile mõni uhke sõrmus, pärleid või muud? Wõi soowib noorhärä toredat püssi, ameerika töö puha, või taskuwäitja, ehne maussner. Ühted asjad on, kallid ka pole.“ Ta klõbistas nuge.

Keegi walis punase kivi sõrmuse ning helepunaste kaantega taskupeegli. Pärlitega ei läinud aga nii libedasti, — olid ilusad kõik. Keegi waatles kaua wärwilisi klaasmunakesi.

„Kallid wiit?“

„Sada kakskümmend senti.“

Geiti wõttis wiiekroonilise ja ulatas eidele, jaades wastu hunniku metallraha, mille pistis lugematult tasku.

Keegi waatles sõrafilmil saadud esemeid.

„Uju, Geiti,“ jostistas poisile, „ma pole veel kunagi olnud nii õnnelik. Rõiwat ei osta mulle ju ial midagi.“

Kui wähefest piisas siin, et teha õnnelikuks inimlast! Kas Asta oleks rõõmustunud samuti nende asjafeste üle? Waewalt! Teenijannad ka kannawad tema majas paremaid.

Sin oli palaw, majaderead warjasid tuule, laadaplatfil walitises isegi õhtupoolel aiwa lämmataw kuumus.

Nad läbisid alemi wähejed tänavad. Majad olid madalad, hallid ning ilmetud. Mknail õitjemas pelargooniad.

Ukse ees, mille kohal rippus suur pleffkringel, peatus Geiti.

„Eks lätime jisse!“

„Ei enam! Kulutasid niigi juba palju raha minule.“

Wiimati andis tüdruk fiiski järele, tuli kaasa.

Ukselill tilahtas heledasti; kõikjal hõljus wärsket leima- ning saia- lõhna.

Gesriide tagant ilmus pagar ise, pikk, kõhn mees, prillid ninal.

Geiti tellis saia ja limonaadi.

Beetfid seal tüki aega, luusisid veel pisut ringi, ja kui jõudsid tagasi laadaplatfile, oli see muutunud juba iisna hõredaks. Wiinjad pakisid kofu kaupa, kostis laulujoru, eemal restoranis kriiskas grammofon, helid kostusid selgesti läbi awatud akende.

Rõiwat lebas wantril, wiinapudel kõrwal, uus hobune wantri külge teotuna nokitjemas heinu.

„Mi klink klonk gloria, bush walleraa, ai klink klonk gloria, bush walleraa!“ jorutas ta koolipõlvest meelde jäänud õpilaste „omalaulu“ esimest rida.

Waatles widukil filmi tulejaid.

„Kurat! Höff! Geiti, mida sa ütled nüüd, mis? Uus hobu on ostetud, sada filma ees wanast. Sa rahagi nagu merd weel. Kui omaksin maja, wõiksin sendilistega täita kõik seinapraod. See! Tead, pois, meie juures õpid elama alles. Tule siia, tee kurt märjaks!“ Ta ulatas Geitile wiinapudeli.

„Ei hooli!“

„Ei hooli! Tee, mis ütlen! Olen su sõber — ja asi tahe. Kui ei joo — ei joo. Höff! Aga sa jood, muidu pole sa kellegi sõber.“

Geiti wõttiski pisut.

„Walab, nagu hiirel? tagumikku. Noh, wõta kah, Reesi!“

Tüdrukul läks pisut libedamini, oli harjunud näilisel.

„Sedasi! Ma ütlen, wõtku kurat siinused ja koshinused, ortograafia ning zooloogia — aga wiina peab olema ikka! Ah soo jah, pois, waata ka, millise toreda hobuse ostsin alles, — kops kui lõõts, süda tugewam wafarast, jalad üha mängimas all, kui jookseb. Sa mis peaasi, noor on. Pane tähele, Geiti, jelle pealt teenin niipalju, et ostan auto. Kurat, auto just, las' siis waatavad kõik ammuuli sui, kes on too uhke faks. „Rõiwat Markusel moodi nagu,“ fofistab mõni. Ujan siis ette rinna, ütlen: Olen jah Rõiwat Markus, elujuuruses ise, ja kihutan mööda, höff, nii et suitsewad kummid ja paiskub rumme wahelt elusat tuld. Sõidan, põmm, Rooma ja fofin, höff, noh, ütleme, wa' Mussolini kolmanda tütre. Seon auto ohelikuga aia külge, lähen tuppa ja löön lauale kristallipudeli. „Kes sa oled?“ küsib diktaator. „Rõiwat Markus, mustlaste kuningas ja kõigi hobuste parisi nife suurwürst, suurim santlaager terwel maamunal. Eks kotsja tulin su tütreile!“ kätatan mina. Sa kui sõidan tagasi, siis nooriguga kõhe, no siis, — siis pole tepe enam nalja, höff . . .“

Pea nõksatudes tagasi kõneles juba pooleldi läbi une:

„Nalja pole kõhe mitte üks raas . . . Noo küll nüüd läheb aga! See!“ — Sa siis: „Ah sa finder, ära wiskas otsast ratta . . .“

Näi päriselt magama.

„Täis kui puff,“ lausus Geiti.

„Oh, nii ta alati, kui laada-aeg. Ära pane tähelegi. Ta on hea pois,“ wabandas Reesi, laotades mennale kakkise palitu.

Oli saabunud õhtu. Paaris wantris asuti juba magamisele, lapsed wirisefid.

Chalööma paiskus laadaplatsile, roosakaid laike ühtus tihenema hämarusega. Kitkas, sirge pilwewõõt wiskus noolena kagust kirde, tähistades nagu mõnd kummalist suunda. Takkis kuugi restorani kohale, mille awatud aknast kostis endiselt grammofonimuusikat; jellele seltsis wiinuli heledat kisa ja gitarril pehmeid, ümiseswaid häälitusi.

„Ruhu jäi tädi?“

„Eks teeb raha restos, waatab kätt laadalisil ja paneb kaartegi.“

Toetusid kahetse wantriserwale.

„Geiti!“

„Mis on?“

„Tule, lähme tantsuma! Tahad?“

„Oskad siis?“

„Polkat, walsi, fokstrottigi. Mitab sulle neist?“

Seiti wiivitas hetke, kuid otjustades kiiresti, lausub:

„Lähme minugipärast!“

Nende astudes üle restoraniläwe, löi neile vastu tihedat õlle, higi, wiina, praetud sibula ning tubakafuitsu haifu. Kitsas ruum oli inimesi tihedasti täis. Tagapool keerles tantsumaid paare. Wiuldaja, wanapoole, paljaspäine mees, saagis meeleheitlikult poognaga. Gitarrimängur, uhkeilmeline noormees, fuldkäewõru ümber randme, brauningupära väljas taskust, libistas jõrmiga aeglaselt keelil, waadeldes ise publikut

Lõppes tango. Siin ojati jeda wähe. Oli tantsumud waid mõningaid üfsikuid paare.

Algas wals. Wiuldaja kriisawa poogna alt wingerdas läbi tihenenud õhu Straussi walsi küllaltki feni helikübemeid. Mängurid näiliselt olid kufsis ajaga.

Seiti tüdrukuga astusid ringi. Reesi tantsis hästi, oli painduw ning ojam, graatfilinegi liigutuujilt. Plika nautis rütmi, tumedate filme kiindudes Seiti näkku.

„Uun, et miß hakkaw armastama sind,“ jofistas ta järgmise tantsumu ajal, liibudes vastu poissi.

Seiti wõpata.ß.

„Sa ei tohi armuda minusse!“ lausub siis.

„Miks?“

„Küll kõnelen pärast!“

Kad tantsumid lõpuni ja wäljusid. Jäi maha sumisew restoran, kus olid näinud tädi Klarißjatti askeldamas käetarkufe ning kulumud kaardi-kimbuga.

Nende wäljudes löi vastu jahakas, õine õht; jaras üfsikuid tähti, eha oli kahanenud waewaltnähtawaks wiiruks, serwaga riiwates idakaart.

„Ütle, miß ma ei tohi armastada sind?“ küßis Reesi.

„Sellepärast, et mina sind ei jaa armastada.“

„Miks?“

„Sest, et armastangi juba, teiß tüdrukut.“

Läffid waitides, funi wankreini, istusid Rõiwaku kõrwale, kes norises magada.

„Kõnele mulle, mida moodi ta on, see tüdruk, keda armastad?“ ütles Reesi wiimati.

„Tahad teada? Oks kuula siis. Tal on heledad, nagu kullakarwa juuffed, juured tumedad filmad. Põßiski on lohud ja huuled wärwimatagi firßpunased . . .“

„On tal palju raha?“

„Di, Reesi, ta on, wõrreldeß sinuga, wäga rikas. Kuid just see ei meeldi mulle. Ta toapõrandail wõid lasta liugu, seinul rippuwaiß peegleist näha end üleni mitmeskümmes teißikus. Ta jõõb hõbepäije kahwliga lumiwalgelt taldrikult. Tal on palju ilusaid asju. Minus päril ta kaela-kees maksab mitu korda enam, kui Rõiwaku uhke hobune. Ta rõiwastub

soovikorrall igapäev tuluuude kleiti. Tal on jamapalju fingi, kui sinu väikesel, narmendavail kingakesil nööpauke. Uhte, läikiv auto wiib ta, kuhu ta ise tahab. Selline on ta.“

„Armastab ta sind?“

„Ma ei tea, Reesi — ja just see ongi halbim. Ma usun, kuid ei usu ka.“

„Kas wõtaksid ta omale naiseks?“

„Ei jaa ju! Ma ei tohi minna tagasi linna, pannakse wanglasse. Ja ma ei teagi, kas ta üldse armastab mind.“

„Smelik ja raske on wist armastada nii?“

„Kuidas raske?“

„Noh, tuleb loota, kuid lootusi on ju wähe sul, eks ole, Seiti?“

„Lootusi polegi!“

„Ja armastad siiski!“

„Ei jaa teifiti, armastan.“

„Eks minagi siis sind armastan nii, nagu sina teda.“

„Noor oled alles, Reesi. Muga küllalt ees armastada teisi ning paremaid. Mina olen nagu pääsuke, kes lendab ära sügisel. Sulle aga weel tarwis kõneleda muinasjuttu, kiigutada magama põlwi!“

„Eks jutusta siis, magamagi kiiguta põlwi!“

„Nohe algan. Rõnelen sulle printsejs Hõbelokist.“

Sistus mugawasti wanriserwale ja wõttis sülle tüdrukut, kes jäi rahulikult istuma, toefades poisi õlale pea.

„Ennemuiste elas kaugele hommitumaal wäga suur, wäga wägew ning wäga rikas kuningas, nimega Sgewilm. Sgewilmal oli ainus laps, kaunis printsejs Hõbelokk. Hõbelokk oli wäga ilus, wäga tark, lõbus ning wallatu. Malõpmata naeris, laulis ning tantsis ta, libisedes jeinust teise toredas tantsutaktis kuningalossi ruumikais ja armukais tubades, kus olid läikivad, peegelsiledad pörandad. Rõik, kes tundsid Hõbelokki, armastasid teda.“

Tuli kord lossi noor matkamees, toidur, maalikunstnik. Las kis kuningas maalida alul enese, siis kuningannagi. Pildid olid oiwalised, selged, ilusad ning aulised, ja — nagu armasid hoowkondlased peaminister Rõwanupuga eesotjas — nagu elawad. Eks käskis siis kuningas tütrekski maalida samajuguse pildi.

Midagi aga unustasin. Palju kosilasi oli käinud Hõbelokil, uhkeid kuningapoegi, siidis ning sametis, kuldpäised mõõgad kõlilemas küljel. Ühtegi neist ei tahtnud aga Hõbelokk, tantsijalles endiselt mööda tube, lauldes hõbedasi hääli tolleaegeid lööklaule.

Kunstniku hakates maalima Hõbelokki, juhtus aga kummaline asi: printsejs ei lõõritanud enam, waikis, ohkas waid, kuigi näiliselt ei olnud õnnetu. Rmestati, kuid waigiti.

Lõpuks walmis pilt. Kuningas üllatus. Nii loomulikku pilti ei olnud ta weel oma elu festes näinud.

Siis tekkis aga skandaal, ebaharilik wahējuhtum. Kunstnik, taidur, matkamees nõudis pildi eest tasu, mida kuuldes kuningas pillas pörandale walitusetepi. Kunstnik ütles: „Nahk naha wastu, kaup on aus. Kuningas saab pildi, mina tütre.“

Sgewfilm wihastus, ronis alla troonilt, haarates äsja walminud üliiwalise maadi.

„Säh, wõta oma pilt ja lafe jalga, et mu sõdurid ei tee sinust oma hellebardiidega kotletiliha. Riputa kasfameistri juurest õlale kott kuldrahaga ning tee, et kaod!“ hüüdis ta, liukates maali kunstnikule nina alla. See wõttis pildi, fergitas kübarat ja lahtus, wõtmata kaasa lubatud kullakotti.

Mis aga sündis! Järgmise hommiku saabudes ei leitnud Hõbeloffi kuskil. Sgewfilm lastis otstida läbi alul terwe palee, siis terwe pealinna ja lõpuks terwe kuningriigi. Ülimal määral üllatas aga kuningat asjaolu, et ühest paleetoast leiti Hõbelofi pilt, peaaegu sama, mille oli wõinud kaasa kunstnik, kuigi wärwid osutusid nagu kahwatuiks.

Kuhu jäi Hõbeloff? Kunstnik oli tõeline taidur, tõeline wõlur. Oli muutnud printsesi pildiks, tõeliseks pildiks, millel hing ja elu. Lahkudes wõttis kaasa ehtsa printsesi, maha jäi jäänus endisest, elutu ja kahwatu pilt, mille asemele kunstnik oli loonud uue ja parema.

Nad abiellusid, rentisid endile kuningriigi ja walitsewad wõib-olla praegugi, kui nad pole surnud . . .

Ras tajud, Keesi, mida kõnelesin. Ujun, ja ei saanud aru kõigest, sest ma pole ju harjunud rääkima muinasjutte. Siiaagi tõin pintsli ja wärwid, kuigi jutu alul ei kawatsenud seda. Solpjasid, nagu enesest, keef kõnelõime . . .“

Ta kattestas. Keesi magas, rahulikult, nagu laps, pea wajunud poissile kaenlasse.

Seiti istus kawa nii, julgedes filmad. Läbi une kuulis lärmitsemist, kõlmat ja laulmist, need olid mustlased, kes saabusid restoraniist.

Dõ oli hammustanud juba suure tüki ajast, kui Seiti wirgus, häirituna jahedusest. Jõukaarest punas nõrk kuma. Sääled olid waikinud; restorangi lõmitus eemal pimedana ja waiksena.

Seiti pani tüdrukule wantrise, kattis ta waibaga, mille fikutas norskawa nõiwaku alt, ja wiskus ise teisele poole wantrisse.

Roll olin, mõtles endanissi. Milleks awaldasin kõik plikale, westsin ööwaikusel romantilist muinasjuttu? Ratsun edaspidi olla mõistlikum.

Mähkis enese palitusse, tõmbas filmile mütti — ja uinuski, heff enne seda, kui alewikufed alustasid hommikust firemist.

*

Nad olid kolmandat päewa tööl. Sel õhtul peatusid kuimas, tuulewarjuses nõos, järwe lähedal.

Kiiresti löödi ülles telgid ja süüdati laagrituli. Peatselt walmis toitki. Suurt isu polnud kellelgi, kuna päew oli olnud kuum.

Õhtu tihenes kiiresti ööks. Järwes sulistas paar poisit, kuid needki jooksid peatselt laagrisse, kadudes telkide mustawaisse fitemusisise.

Nõiwak norskas ammugi; waikus lewis üle laagri.

Õhtu oli selge, waikne ja kutsuw.

Seiti wäljus telgilt, juundudes järwe poole. Ei maldanud minna magama, kuigi oli wäsinud.

Järw lebas liikumatuna; raamituna kaldail kaswatwaisit hõbepajude puhmist näis ta süinge ning salapärane.

Seiti istus perwele.

Särwes krooksus konn, rahulikult, tähtjalt ning asjalitult. Minu-tesena hulga omajuguste seajt ojutas näilist huwi ja poolehoidu käesole- male ööle.

Bahemal pool järwe fertis järjul mäerinnakul männik, paremal kikerdus piki kallast madal leppwõsa, milles parajasti laulis ööbit. Seiti kuulis selgesti linnu sabistamiist lehestikus.

Ëstus kaua käsipõsakil, mõtted ajamas taga teisi; ei mäletanudki, mil wajusid finni filmad.

Ta wirgus jaheda hommikuule järjust puhangust, mille woolus hakkasid kõhisea kõrkjad, pilliroog ja lepa wõsastik.

Seiti tõmbas üles kuuekrae ja jäi endiselt istuma järweperwele, jälgides alatafa helenemat weepinda.

Selepunane kiirteiwihk hüples wette, mille tuuleil löi parajasti wirwendama. Puna walgus laiali, peenenes, kiufeldus, mõttis kuldse helgi ja haihtus lõpuks wee hallusse. Särignes teine kiir, laiem, kuid kol- lakam. Seledaid, loksewaid weelaste rullus kuni Seiti poolse kaldani, kus peatusid kõrkjate ning luigelilledel wabel.

Konn oli läinud magama, kuid ööbit lajutas weelgi, kuigi pidades pikemaid pause. Dotamatult surus end filmapiirile päike, liues helen- dama järwepinna ühtlases, kollakas helgis.

Ühes päikejega tuli elu. Männikus hakkas kraaksuma wareseid, lai- falt, nagu haigutades peale kestwot und. Lepikus jädistas linde. Gemalt, soise rahaseljandiku tagant, männiku ligidalt, kostus kurgede häälitusi.

Seiti waatas laagri suunas. Seal magati alles, hobusedki nokuta- sid, nautides wiimast, magusat aound.

Järw säras nüüd üleni. Õhtu tekkis putukaid, wee kohale lendas kaks finitiimulist wejineitsit, kiristades üsna Seiti ligidal omi läikwaid tiibu.

Seiti haigutas. Taas oli rikkunud une. Tõusis kiiresti, pöördus laagri poole, heitmata tagasi ainsakki pilku.

Rõiwak magas alles, karwased säared pooleldi wäljas waiba alt. Kustunud piip lebas ta kõrwal, wäikesel padjal.

Seiti puges oma ajemele, ärgates alles siis. Kui Rõiwak teda rapu- tas tublisti.

„Poiss, ehal wiist käisid öösi; kõigil juba hobused rakendatud ette, telgidki pandud kokku, aga sina muudkui toshutad magada. Ega nii saa!“

Kui istusid wanakris ja hakkas liikuma woor, tähendas Rõiwak:

„Õhtuks jõuame pärale. Tolles alewikus küll pole laata, kuid see on ööbimiseks soodne koht ja mul on seal õiendadagi üht-teist, muuseas, uut isikutunnistustki waja julle.“

„Mida teen sellega? Keslega mul pistmist?“

„Ära arwa! Wõib juhtuda, on juhtunud ennemgi. Siis on tar- gutada hilja, kui wanglauks mürtshatub finni selja taga.“

Wanglauks! . . . Wastikuswäarin läbistas Seiti.

„Kust uut wõtta?“

„Noh, ära muretse, küll juba saame. Saame sellise, et ka wiimane muhk ei haista selle man hapu lõhna. Küll näed ise.“

„Wõta mind ka oma wantrile!“ hüüdis Reesi teisejt, eelmisejt wantrist Rõimafule.

„Wõi weel siia! Jse istuwad, nagu laewas, kaks hobust ees. Uhaa, jelle noormehe manu tahad tulla wijs? Noh, pühi temast puhtaks juul Kolmümneendkaks arnukejt on tal linnas, jääril kõigil siidjufad ja jalge otjas kiiskamas last-kingad; ise lijaks weel naisemees ja seitsme lapje isa.“

Lüdrük näitas Rõimafule keelt, paar mustlannat irwitafid.

„Miks te ei kõnele kunagi mustlaskeelt?“ küjis Seiti.

„Kurat jelle keelega! Hammusta kui aiateibast sõnu suhu. Poisifejena õpiti seda, nüüd läinud meelejt puha. Nooremad oskawad üldse wähe; pole mõtet ka, kellele seda waja. Nõo!“ Rõimaf andis hobusele piitja, loom hakkas sõrkima.

„Sgaw on narri moodi. Üldse, meie kamp on nagu laibamatjad. Pole ka ime: paar-kolm tüdrükut, kolm-neli poissi, teised kõik wanemad inimesed ja lapsed, mis häält wõi heli teewadki jellised.“

„Mis wiga niigi,“ arwas Seiti, „on rahulik ja waike.“

„Sgaw on! Ühtki pillimeest pole, gitarrigi ei oma keegi tolles nige-las kambas, rääkimata harmoonikast. Kuid loodetawasti saame alewis juure jeltfilisi, siis liituda nagu lõbusam.“

Teo wenis pikaks, woor liikus aeglaselt, tolmu kerkides wantrirataste alt. Wäikejt warjas õhuke pilwekile, hajutades kiiri ja tekitades nii tuhmla, ühtlase walguise.

Ym ennustas wihma. Tuul inises wantrite ümber, keerutas tolmu, kadus hetketi, kuid puhus siis weel suurema jõuga, lõõtsus raskesti, tihendades pilwi, mis aeglaselt, kuid järjekindlasti ronijid üle laotuse, kattes selle wiimati ühtlase, halli massina.

Nende alewisse jõudes sadas peent wihma, tihedasti ning ühtlaselt.

Rohmakas, hiigelpikk kõrtsihoone, jäänud kuidagi püsima wanust ajust, asus peaaegu alewi keskel. Wajilate küljes polnud ühtki hobust; kõrtsi otjas ajum talliruum oli aga täidetud mustlastega; sinna olid aetud õõjeks ka wantrid, hobused enamikul rakendatud walla.

Oli kifagi kõikjal. Naised kriiskafid, lapsed karjusid, hobused hirnu-fid. Wäljas, juurel prügihunnikul, purelesid koerad. Kõrtsist kostis käre, laulu ja lõõtsapilli mängu.

Lohutujuur talliruum tahtis jääda kitsaks, juuri waewu said uus-tulnufad paigutada endi hobused ulualla.

„Dige pidulik olemine jeal kõrtsis,“ tähendas Rõimaf kellelegi wa-nale mustlasele, kes istus wantris, suus kustumud piibunofu.

„Sünnipäewa peab.“

„Kes?“

„Wa' Jürgen ifka.“

„Kes on too Jürgen, pole nagu kuulnud?“

„Wa' Siffe-Jürgen ifka. Seejama, kes kahetja aasta eest löi wan-triaijaga maha kolm meest.“

Seitile tuli meelde ammuloetud ajaleheartikkel, kus kirjeldati kolme-fordset roima. Keegi purjus mustlans oli wantriaijaga lõõnud furnuks

faks meest, wigastades raskesti kolmandat. Siljemini oli mees mõistetu-
tud junnitööle. Müüd oli ta nähtavasti wabanenu.

„Eks läheme sisse ja vaatame ringi!“ sõnas Kõivak Seitile.

Kõrtsis läks juure hooga. Jürgen, kuiwetunud, pilufilmne must-
lane, istus pikal laual, ees hõbepeeker, millest rüüpas aeg-ajalt. Ümber-
ringi, seinte äärde ajetatud pintidel istus mehi, naini ning lapsi. Ahju
juures, leti otjas istus pillimees, samuti mustlane, kõhn, habestunud
ning kasimatu.

Kuuldus mitmejuguist ihargooni, mustlasteelt ja läti- ning poola-
feelseid üksikuid sõnu, mis kokkujulana ajuti moodustasid arujaamatu
fõmina.

„Tulge, tehke omad napjud — ja joowige Jürgenile õnne jünni-
päevaks! Täna jaab Jürgen nelikümmend ja kahetja aastat wanaks.
Ja kes jeda ei usu, sellel löön sisse ta kodarad ning mõtan wälja pilli.“

„Eks läheme mõtame meiegi pisut,“ jostistas Kõivak, „muidu wast
wihastub ja tüli mulle ei meeldi just praegu.“

Kad lähenesid ühes teistega, teretasid Jürgenit ja joowisid talle
õnne. Jürgen ulatas neile karika, mis oli walmistatud puhtast hõbedast
ja kandis üliosawasti graveeritud kunstilisi ilustusi ja initsiaale. Wõt-
tes karika Seiti vaatles kaua ja humitunult haruldast eset.

Nägi elus esmafordset nii peent nikerdis- ja graveerimistööd.

Karika serwa ilustasid orawad, eelmise jaba järgmise suus, moo-
dustades nii omapärase ornamendi. Peekrit kandis kolm kunstimaitse-
liselt nikerdatud hobust, efimesed jalad hoidmas wedelikudõõsi, tagumised
toetatud sirgeis nurgis lõigatud kobjule.

„Waatad peekrit, pois,“ kõneles Jürgen. „Tea, juba siis oli ole-
mas see peeker, kui iisraeli rahwas läks wälja Egiptusemaalt. Tead,
kes oli see iisraeli rahwas?“

„Tean.“

„Noh, kes ta's oli?“

„Iisraeli rahwas ikka.“

„Ahahhaa! Oled üks kuradima naljahammas, jeda peab ütlemä.
No jah, juba siis oli olemas see karikas, kui iisraeli rahwas läks wälja
Egiptusemaalt. Wõi ei usu ja jeda?“

„Meest sõnast, hõrga sarwest!“

„Meeldima hakkad mulle, pois-wõrukael. Noh jah, kui juba Jür-
gen ütleb, et on nii wana see jooginõu, siis see ka kindlasti on. Kui
mitte weel wanem. Waarao ise on joonud sealt seest, waarao nainegi
on rüübanud sellest mitu ja mitu head lonksu. Seda ütles mulle minu
isa, minu isale minu wanaisa ja nõnda edasi. No joo ometi, pois!“

Seiti niijutas korraks huuli.

„Wõta meel ford, teise jala jaoks!“

„Oh, sinu wiin on kangem harilikust, aitab sellestki.“

„Wõi kangem on! Nojaa, waat', see tuleb sest karikast. Niisugune
wana karikas teeb wiina kõhe mitu kraadi kangemaks,“ arwas Jürgen.
Käratas siis äkki: „Kõuts, mida ja kurat tukud, lõõ kõrtsmoonikale
mahw jisse!“

Pillimees hakkas fiskuma polkat.

Jürgen pildus laual käsi ning jalgu tantfutaktis, oli tublisti joo-
nud, kõikus aina.

Tuli lihas kõrtsi weel teifigi mustlasi, peatudes seinte ääres. Oli
tulnud Neefigi, kes uudistades piddles kõrtsi sisetust.

Sakati tantsimagi kitsas ruumis, nii et mürtsus telliskiviist põrand
ja kõlised õllepudelid letil. Kõrtsmik, paks, sinise ninaga mehelas,
istus leti taga, prillid ninal ja luges lehte. Nähtawasti ei huiwitanudki
teda mustlaste lärm.

Jürgen mõttis karika, liiklede tuiwumi jalu läbi tantsijate, paku-
des kõigile wiina, keda nägi tulewat sisse.

„Wõtte liiku, jaksad! Jür—Jürgeni sünnipäew on täna; Jürgen
Sikke sünnipäew, kes lõi maha kolm meest üheainsa wantraiisaga.“
Kõndis uhkesti, kuigi waarudes; peekrist läigatus põrandale wiina.

„Wa—waarao ise on joonud selle karika seejt,“ lallutas ta. „Zuba
siis oli olemas see karikas, kui waarao rahwas läks wälja iisraelimaalt,
ei kui iisraeli rahwas läks wälja waarao maalt.“

Wahepeal, inimeste harjudes ümbruskonnaga, arenes kõrtsielu oma-
foodu. Paaris jalgas mängiti kaarte, teisel weeretati täringuid lihtsal
taburetil.

Uksest paiskus weelgi mustlasi, kahel poisil kaapas gitarrid, millete
külge oli seotud rohelisti, laiu siidlinte, — mustlaste lemmikwärm.

Jürgen tui fles wastu neilegi oma peekriga, mille täitmiseks oli
wahepeal tihjendanud paar wiinapudelit.

Warsti kostis suitsuses kõrtsis omapärane, kurb mustlasmuusika.

Seitit mõjutas too helide harmoonia, tekitades mingi ebamäärase
igatsustunde. Tahtis wabaneda sellest, kuid ei suutnud; kuulatas raske-
meelsena, kuni kangastus minewikut kõrgeid, waikseid pärni, mille kõr-
wal nägi ennaist toctumas wastu juwila betoonist walatud trepipoosti.
Nägi end haarawat tüdrukut käsi, kelle tumedas mantlis kogu oli liigah-
tanud, kaldudes tema poole. Müüd tundus kujukutelu eriti walusana, oli
walmis nutma. Helid kiskusid tuha tuleasemelt, puhudes lõftele jõed.
Ei kannatanud wiimati enam kauemini, waid wäljus kõrtstist.

Sodas. Tihedasti ning tuuletult. Sawine tänam, mille ääres ajus
kõrts, oli täis weelokfusid, kus ujusid nullid kettwast wihmast. Wäljas
ei näinud ainatki inimest, kõik olid tõmbunud katuse alla woolawa
wihma eest.

Kuid kõrtstist wäljagi kostus helid, mis hetke eest olid häirinud
teda. Tekkis soow minna üsna wihma kätte, lasta leotada ennaist läbi-
märjaks, et ainatki kuiva kohta ei leiduks enam terwel kehjal.

Astuski kõrtsiläwelt sui ja iaju kätte, sammudes sihitult mööda tä-
nawat. Ei saanudki nii märjaks kui arwas alul, seistes kõrtsiläwel.

Rikkamisi kadus ärewus, mida enam kauges kõrtstist. Wihastus
endamisi, et oli olnud selline haletseja, kellele walguwad filmi piisad,
kuuldes pilliheli. Narr oli olnud, muud midagi. Nagu kogu ta jenne
elu oli olnud narrus.

Zai tänam lõppes, harjnedes kitsaiks reburadiks, wäikeste maha-
dega porise tee ääres. Läks ühte noist umbtänamawist, sama sihitult nagu
oli alanud matka.

Gemal, peaaegu väljajerväl oleva majafese ahtast aknast nõrgus õhe kollakat valgust. Pöördus sinna juunda lihtjast uudishimust, huvist saada teada, mida toimitakse alewitu jerväl asuwas majas weel nii hilja.

Lähenedes majale, mille aknast helkis valgust, wõis ta eesriiete puudumise tõttu wabalt waadata tупpa. Sinaga kaetud laual põles wäike, walge kupliga lamp, mille ligidal lebas lauluraamat ja eemal, laotuna riita, ajalehti ning raamatuid. Woodis istus noor naine, kätel laps. Nais, nagu oleksid naise läbi akna õhe waatawad pilgud tabanud teda. Naise filmist irdus temani jellist walusat ahastust, mis pani ta wõpatuma.

Tükk aega seisis Heiti akna taga, jälgides naist, kelle kätel lebas liikumatu lapsakeha. Nähtawasti oli laps furnud alles hiljuti, sest näol püüis weel lapsile omane märskus.

Loas ei olnud kedagi peale naise; lamp wilkus ajuti, nurgas ristles warjusid.

Wast jaan talle kuidagi olla abiks, mõtles Heiti, lähenes uksele ja koputas.

Ei tulnud keegi.

Koputas weel kord, kõwemini, ootas hetke, pidi juba astuma treppilt, kuid peatus, kuuldes jamme.

Saak lõhkatas, wabastades kägijedes awanewa ukse. Lätel seisis naine. Sele walgujewihk langes lambist Heiti näole.

Naine oli üllatatud, pooleldi kartlikuna piidles Heitit.

„Wabandust, et tülitasin teid,“ lausus see. „Nägin juhuslikult möödudes läbi akna teie kurba seisukorda ja tulin waatama, ehk saaksin aidata kuidagi.“

„Aidata! Miiüd? Oh, mind ei aita keegi, ei saagi aidata.“ Tunnistas siis terawamini Heitit.

„Smelik wõõras olet! Wist mustlane koguni. Aga ei, — te ei kõnele mustlaste moodi.“

„Sumalaga siis!“ lausus Heiti, pöördudes minekule. „Sa wabandage weel kord, et asjata tülitasin.“

Naine ebales momendi, sõnas siis: „Kui teil just on aega, eks astuge sisse. Kurw on ükfinda, ei oska muud tehagi kui nutta.“

Heiti astus üle läwe kitsasse esikusse, kust awanes üks tупpa. Naine läks eel, näidates walguft.

Laps, aasta ümber, wäike kuldlokiline tüdruk, lebas woodis. Oli ilus ning märskelimeeline, nagu polekski furnud.

Heiti istus pakutud toolile. Oli lihtne tuba, lihtsa mööbliga, kuid korralik ja puhas.

Naine istus taas woodile, mõttes sülle wäikese laiba. Kõneles nuuskete wahelt, piyarateta:

Mees, ametilt müürsepp, olewat läinud juba paari päewa eest kaugele töhe. Gelmise päewa hommikul oli haigestunud seni nii terve ja rõõmus laps, hakates karjuma kõhuwalus. Naine oli käinud apteegis;

sealt oli antud pulbreid, kuid need suurendanud veel valu. Õnnetusjeks olnud ka alewis elutsen arst ära kodust. Sa täna pärast lõunat jurnudki laps.

„Helwi! Väike, magus, tilluke Helwike, miks surid ometi, jätsid ema ükfinda!“ nuuksus naine. „Varsti wiiake sind tuduma mulla alla ja mina ei saa enam kunagi näha oma Helwikest! Oh jumal! Kui õnnetu olen! Ssegi tahaksin surra, ühes sinuga minna magama.“

Ta ei suutnud jattata, nuuksles framplikult, terawate, lahjade õlade tõmmeldes.

„Kas soowiksite pilti väikest Helwi?“ küsis Heiti, kellele tekkis mingi mõte.

„Oh, kuidas soowiksin, kuid mis aitab paljas soow. Siin lähedal ei ole ainjatti päewapiltnikku. Oli kord üks, aga see on nüüd juba ammu ära.“

„Kui soowite, woin teile walmistada pildi,“ lausus Heiti.

Naise kustunud filmi tekkis hetkeks läiget, ta muutus ärksamaks pijut.

„Kas wõite tõesti? Kas olete rändaw päewapiltnik, jah?“

„Ei, ma joonistaksin teile.“

Naine näiliselt pettus.

„Wõiks ju katjuda, kui soowite näha waewa,“ lausus wiimati aeglaselt.

„On teil pakju, walget paberit?“

„Ma ei tea, ei ole wiist. Runas meil seda waja. Kuid wõiks ju wotta piibli, seal on pakse, puhtaid kaanelehti.“ Ta wõttis seinariinulit piilbi, millest tahtis rebida lehe.

„Ärge tõmmake wälja lehte!“ keelas Heiti. „Joonistan sinna-
jamaše.“

Naine ulatas talle piibli. See oli uus, väikejes kaustas wäljaanne.

Heiti seadis lambi nii, et selle walgus heledasti paistis lapsela, wõttis siis põlwile piibli ja hakkas tõmbama piirjooni. Naine jälgis ta toiminguid pooleldi ükskõiksena; nähtawasti ei olnud tal juurt usku joonistamisse.

Mõne joone järele süvenes Heiti tõhe. Piüüdis wähemagi iseloomustawa lapse näol, kopeerides paberile lühike, wiletja pliiatsijupike-
sega, mille oli leidnud juhustlikult taskust.

Töötas kiiresti, sõrmede wärisedes tööerutusest, kuni lehele tekkis väikese tiidruku täppis jäljendis. Raua wiimistles weel niigi juba hästi-
õnnestunud portreed, enne kui jäi rahule lõplikult.

„Paremini ei saanud, walgus on nõrk ja ebahõhtlane,“ lausus, ulatades naisele piibli.

See pooleldi ehmus:

„Sumal, kui selge ja ilus pilt! Kes te olete ometi, et suudate teha nii iluja pildi? Ja mina, rumal, arwasin, et olete mustlane! Tänan, oo, kuid tänan teid selle eest!“

Ta nuuksus, filmis tänu segamini auartusega, waadeldes piibli kaanelehele tekkinud kujutist.

Heitil hakkas piinlik, ta wõttis müüsi.

„Elage siis hästi, proua, ja ärge kurvastage väga, jumalaga!“
Naine jaotis ta uksele.

„Tuhat, tuhat tänu teile!“ jostistas lugematuid fordi.

Seiti läks kähku, heites pilgu tagasi alles tänama teisest otsast.

Naine seisis ikka veel uksele, lamp ühes, piibel teises käes, tardununa waadates õhe. —

Wihm oli lakanud. Paar tähtegi wihkus pilwe wahelt.

Nõom wallutas Seiti. Ta wilstas üle hulga aja, südagi oli kerge. Tõepoolest, alles täna oli ta loonud wäärtusliku teose, teose, mis nagu juutis pehmendada furna ning elu wahelist järsku piiri.

Tundis esmafordselt, et oli rakendanud elu teenistusje kunsti, oli esmafordselt elus teinud kellelegi head kunstiga. See tunne sijendas temasje uut jõudu, peletades cemale selleks korraks üksindustundegi.

Tema jõudes kõrtsi juure oli seal waikunud kõik, uksele oli keeratud lukku. Ta läks talle, kust leidis tuletite abil rõiwaku wantri, millele see magas täies rõiwastises.

Gemal nuttis keegi, nuuksus üsna jüdantlõhestawalt.

Seiti wiskus pikali rõiwaku kõrwale, kuulatades nutjat. Tundis wiimati häälest Jürgeni, jama uhke Jürgeni, kes oli õhtul pidanud kõrtsi jünnipäewa.

Wiimaks tajus Seiti sõnugi.

„Sa waaraogi on joonud su seest! Niiid ei saa keegi enam juua sinust.“ Nutt katkestas sõnu. „Just minu, Jürgeni jünnipäewal, pidid purunema, peefrike. Et ma ka nii hooletu wõisin olla sinuga!“

Mees oli lõhmunud oma peefri, toreda hõbepeefri. Seitelgi oli kahju sellest. Rõiwaku jutu järele omas iga mustlasperekonid iitse hõbedast jooginõu, mida hoiti otse pühadisena, pärandati edasi põlwest põlwe. Sellise perekonnaarde oligi lõhmunud Jürgen, kes nuttis niiid lohutamatult, kuigi oli lõõnud furnuks kolm meest üheainsa wantriatraga.

Ukki leidis Seiti kummalise analoogia õnnetu ema ja Jürgeni wahel. Mõlemad nutsid taga wäärtuslikumat, mis häwinud.

Raua weel pomises ning nuuksus Jürgen, ajuti kulises wiinapudel. Nähtawasti wõttis mees tublisti wiina, et minetada kurba juhtumust.

Seitil hakkas jaha, märjad rõiwad panid ta lödijema. Ta kiskus wantrist kokkurullitud waiba, laotas selle üle enda ning rõiwaku, tõmbas põlweid lõua alla ja uinus, kuuldes weel Jürgeni kurba pominat: „Sa waaraogi jõi ta seest...“

*

Waheweal oli möödunud üle nädala. Neg kiskus täisjuwe juunda. Sirelid olid raputanud maha õied, kastanid kaotanud walged, lugematud lühtrid, jasmiiinipõõsais leidus weel mõni üksik, walge õis.

Metjas löid aga kollenduma angerwaksjad, roosatas põdrakanep, sinas kurekatel. Oh! tinihes putukaist, soojad õõd puistastid nagu küllus-sarwest jääski ning kihulafi.

Seiti oli jaanud teada, et wana Sinksmann tõsijelt kawatses tõsta ta wastu süüdistuse weskliwõltsimises.

Jumalaga Parnassi kõrgustikul! oli mõtelnud siis, ei minust saa teie jaoks midagi enam, kuigi tahtsin, püüdsin ja lootsin. Setketi oli ta

hellitanud nõrka lootust, et Ginksmann ei anna asjale seaduslikku käitu, kuid nüüd kaotas sellegi õlekõrre, millest oli haaranud uppujana.

Ja Usta Kaudürt. Miks ta mõtles üldse veel jellele tüdrukule, soendas oma külmunud erakhinge petliku wirmatule paistel? Oli ju ise aidanud tõmmata enese ning tema wahel selget piirjoont. Kui juba eneminigi asus tüdruk ebaharilikus kõrguses, wõrrelbuna tema seisukohaga, siis nüüd, mil tema, Heiti, nimi awalikult kantakse musta nimistusse, osutus ainus mõtegi tüdrukule absoluutseks narruseks, asjatuks enese-piinamiseks.

Tema, Heiti Larna jaoks, ei olnud enam wäljawaateid, eesmärke ega lootusi, wähemini kodumaal, kõnelemata siis veel mingist Kaudürdist. Jätkas enam ja enam tajus nüüd, et oli toiminud ülepea-kaela, wõltsides weskli jäärase naruise summa pärast. Oles mõinud oodata rahulikult, oles mõinud töötada juwel, kas wõi kaewata kraawi, lõigata turbaid, teha kivitaid ühes wenelasiga ja sel teel hankida raha talweks. Just nii, nagu oli õelnud Ginksmann, kellele ta nüüd tahestahtmata pidi andma õiguse. Ja see, mis ei wõimaldunud kewadel, see oles läinud kerge wae-waga jõuluks.

Mida rohkem ta weendus selles, seda enam süüdistas ennast. Kuid tavaliselt lõppesid kõik sellised mõtted jama, kus nad tekkisidki. Heitil puudis tahe enese seisukorra täpjaiks analüüsijamiseks ja sellest wastawate, reaalsete järeldiste tegemiseks. Mõtles alul weeta veel mõningaid kuid kõiwafuga, wähemasti talweni. Mida pidi ta aga mõtma ette siis? Ta ei teadnud seda. Lootis maid, et sügise saabudes arwardub mõni sobiwam wõimalus, hea juhus.

Ulu oli nüüd humitawam pisut. Mendega oli liitunud kaunis armu-kas jalk uusi muistlasi, kelle hulgas leidus tublisti noori. Põllimehigi oli, mistõttu õhtused lõkketuled omasid aiwa luulelist mõju.

Sohutust pakkus westleminegi, eriti Keesiga, kes igal wõimalusel püüdis hoiduda ta läheduses. Mõnedki tegid seetõttu kergeid, nõõkawaid märkeid. Leides Heiti ning Keesi sõbraliku wahekorra taga muistlasile omase eelarwamuslega seda jama, mida harrastasid ise, wahetades ööks-paariks naist wõi tüdrukuid.

Heitile ei meeldinud see alul; ta püüdis hoiduda eemale Keesist. Kõneles kõiwafulegi. See lausus temale omase awameelsusega: „Kas oled sina esimene tüdrukul, wõi keegi teine, — see on tegelikult ükskõik. Urwan ainult, et sul enesel ei meeldi luua wahekorra tüdrukuga — ja see ongi parem teile mõlemale. Dollus on aga arwestada teistega. Ega me pole kodanlik seltskond, kus seksuaalasu aetakse lukustatud uste, allalastud kardinade ja pakkude waipeade taga. Kui on waja — lähed lahti!..“

Kõiwaf oli hankinud Heitile uue isikutunnistusegi. Kuul ta oli saanud selle, seda ei õelnud. Tunnistusel polnud ainsat jälgegi wõltsimisest. Sašjan Keme, nii oli nüüd ta uus nimi, wähemasti uuel tunnistusel. Nimi ei meeldinud, ei meeldinud tunnistustki, kuid igaks juhuks wõttis selle fiiski wastu.

Warjud pikenesid kiiresti, walgus muutus punaka ning wäriwaks. Nende laagriplatsiks jäi käesolewal õhtul mets, õigemini laas, mis piki maanteid ulatus kilomeetreid eemale.

Saabus Joe, peaaegu tuuletu hilisõhtu. Sääskigi oli tekkimud juba tublisti, lendasid wirisemaina kõrkjal ringi, kihk were järele wedamas tiibu.

Kiiresti löödi üles telgid ja rajati lõffetuli. Paar poissti olid püüdnud siili, mida peatselt küpsetasid tulises tuhas, huuled juba eeli maigutamahas hüwa rooga.

Tulehelk walgustas inimesi ebamäärase punaka kumaga, tungis metsagi, kus aga peatselt hajus puude wahel luurawasse pimedusse.

Seiti lebas telgis waibal, waadeldes laagrielu ning tegewust. Oli mõnus, hämar ja soegi seal.

Keesi oli läinud keetma teed, Rõiwal läinud raiuma kuiwi offi.

Kerge tuuleõhk kiigutas kõrgete mändide tumedaid latwu. Cemal, metsas, kriiskus ajuti paar puutiwe, puutudes kokku.

Luli helkes, waheldamisi pildudes walgust ning warju. Raugel huiwas öökull, heledasti ja kordumalt.

Suure laagritule ümber hakkas kogunema mustlasi. Mõned jõid sealhomas, pott põlwi, sõrmed läikimas raswast. Noor mustlaspois näppis gitarri, unistawalt waadeldes tuld, mis loitles heketi kõrgele, kui mõni lihas kuiwi offi, mis siis pragisesdes läitused, peent tuhka kistudes tulekeelisse.

Reegi algatas laulu, kurba ning unistawat mustlaslaulu, millele seltsis teisigi.

Seitit ei mõjutanud nüüd enam mustlaswiisid; ta oli harjunud nendega. Zmestus isegi, kuidas tookord kõrtsis ta oli osutunud nii hellatundeliseks hoonukeseks, et pidi põgenema wihma kätte helide eest, mis nõrgalt tungisid läbi kõrtsiseinust.

Nüüd ta wõis kuulatada flegmaatilisena, ilma erilise huwita.

Luli Rõiwal, õlal wäike kirwetäis.

„Däheme tule äärde jooma teed! Siin igaw ja pime,“ lausus Seitile, liües kirwe telgi lähedal kaswawa kidura männi tiimwe.

Mad tegid ruumi endile laagritule äärde, kuhu Keesi oli toonud teenõu ja plekk-kruuse, millistel kirju email oli sagedasest tarwitamisest läinud küljest, jättes järele krobeline raudpleki.

Seitil polnud isu. Sajameelsena hammustas leiba, riiipas palawat teed, liigutades suus wäikest, kolmekandilist juhkrutükki.

Wana, kiprumud mustlane, juuksed hallid ajast, liihike piip juunurgas, istus, rõtwastumuna lambanahksesse kasukasse, tule ääres. Oli wanem kõigist, olles ühtlasi salgawanem käesolewal juhul.

Rõneles kiiresti, rassile omasel murrakul, poetades jutu hulka ka mustlaskeelset sõnu. Üldse räägiti nüüd, mustlenukate tõttu, palju enam mustlaskeelt, millest Seiti ei taibanud midagi.

Oli koos leegitsewa laagritule ümber üle paari tofina inimese.

Seiti hakkas neid waatlema üksitasjalijelt.

Õhke ta wastu istus kessealine mustlane, iseteadew, kuid kasimatu; ei olnud mist mitme kuu kestes puhastanud käsi. Põlwe wahel hoidis

ta väikest pada, millest õngitses puulufikaga kartuleid. Otsaesist kattis leemetuv higiford; nähtavasti ei osnudki jõmine nii kerge toiming tema-
fugusele. Naine, aastat paarikümmend viis wana, kuid juba tublisti
tiprunud ja närbumud, istus ka kõrwal, õngitsedes wana alumiiniumilufi-
kaga mehe kaenla alt samuti pajast. Sõid sõnatult, ei teinud wäljagi
teistest.

Pisut eemal istus morn, wana mustlane, peas wettinud, must kaabu-
loks. Ei rääkinud kellegagi, urgitses kепiga süsi, waade kiindunud tulle.

Tema kõrwalt algas tawaliste mustlaste ring, kes pea millegagi ei
eraldunud üksteisest; oli küllalt noori tüdrukuid, samuti poisje. Seiti tegi
tähelepaneku, et kõik tüdrukud, kes olid jõudnud üle teise aastakümne läwe,
osutusid wäljumiselt wanadeks, kortjude ning kpradega pruunil näol.

Waid kolme- kuni kuueerstaastasi plikafid wõis ta nimetada noor-
teks.

Seiti oli paljugi lugenud mustlaste üle, kuid nüüd, mil ise istus
nende keskel, weendus, et loetu oli jeda rohwaft kujutanud liig eredais
wärwes. Nad olid samasugused inimesed kui kõik teised, wälja arwatud
mõned kombat ja pruugid.

Müstilise salapärase loori oli laotanud nende üle waid see asjaolu,
et nad matkarahwas, — seega raskesti tundmaõpitaw, kuna mõne üksiku
päewa kestes ei wõi ju saada täit pilti inimühikust. — — —

Sõ tihenes. Warjud hüplefid tuleleegi loideldes. Mets muutus
süngemaks, ahwardawamaks ning wõõramaks.

Mõningaid mustlasi oli läinud juba magama, küllastunud õhtusest
raswasest jõögist. Tellides nii mõnelgi kulisjes wiinapudel, kust wõeti
juutait-paar enne magamaseitu.

Reesi oli loputanud jõögindud, istus nüüd Rõiwaku kõrwal ja kuula-
tas, kuidas keegi wanemaid mustlasi jutustas oma õnnestunud hobuse-
wargusist.

Too oli alles hiljuti tekinud ringi. Randis nahkwesti, mille rinna-
esine läikis kauajest kasutamisest. Oli aastais, kuid kärmas jutus ning
järsk liigutusilt, nagu mõni noormees. Rõneles hookaupa, tõmmates
waheajal sügawasti hinge läbi kakkiste, kollaste esihammaste. Wäike, li-
hikese warrega piip, mille serw oli kakkenuid kauajest tarwitamisest, tant-
siskles tal juunurgast teise. Ei osnudki, otjustades näo järele, kuigi juur
ega kardetaw sul, kaabakas wõi roimar. Andis aiwa sõbraliku muljendi
estimesel hetkel, kuigi kauemal uurimisel wõis ta juures ehk hoomata pisut
kawalustki.

Rõneles parajasti, kuidas oli noormehena targu ning tasa warasta-
nud hobuseid, kuid lord jäänud süiski kimpu.

„Sõitfin lord oma setukaga üksinda maanteel,“ kõneleja urgitses tu-
lest wäikese jõe, mille asetab piibule — „oli warajügis, kaunis pime õhtu.
Jstun wanfris, wilistan endamisi, hobu sõrgib edasi tapajasi.

Seal, waatan, päris maantee ääres kaks hobust kammitšas. Wean
filmega ringi, — maju lähedal pole. Waja waadata ka, millised nad
on õige, mõtlen. Eks koberingi maha wanfrilt, lähen manu. Roh, pole mi-
dagi õelda kohe, — ehtjad loomad iga kanti. Wani kepslema were kohe.
Mõtlen, — waja rakendada üks neist oma wanfri ette, eks ole nagu iffa

teine tubakas. Kui jähmu äigad piitsaga, vaat' et ei wiska juure kiirusega wälja wanfriist.

„Bean aru, kumba wõtta õige. Üks ruun, teine mära. Ruun must, mära hall.“

„Eks wõtnud mõlemad!“ hüüdis noor mustlaspois eemalt ringist.

„Mõlemad? Õige mul tark wäljas, egas' ma polnud nii ahne, kui sina. Kuula parem edasi!“ Ta nõjatus mugawamini, sülgas ning jatkas siis :

„Mõtlen jah, kumba wõtta, aga õiget otja kätte ei saa. Wiimati wõtsin liisku.“

Wanamehe jutt oli aratanud huwi, kuulatas terve ring. Lüdrukud waid kihistajid ajuti, tagapool nippis keegi gitarrifeeli.

„Wõtsin faks tillukest kiwi, määrasin ära, kumb neist ruun, kumb mära. Panin siis mõlemad suhu ja sülgasin ühe wälja. Tuli ruun.“

Uga nüüd paistis mära nagu ette. Eks wõtame weel kord liisku, arwasin endamisi. Panin kiwid uuesti suhu, sülgasin pihku, — jälle ruuna-sinder.

Kolm korda on kohtuseadus, mõtlestin, ja tahtsin weel kord liisku wõtta. Kuid teine kiwi, sinder, oli wahpeal kukkunud maha. Ja wõi ja pimedas enam leiad rohust. Eks hakkasin siis otjina käsikaudu teist. Uga mitte ei leidnud kohe. Otjisin ja otjisin, ise põlwili, kuid ei leia.

Wiimati tuli teine mõte. Kui ei saa nii kätte õiget otja, eks teistigi saab ikka. Oli parajasti poolik wiinapudel taskus. Mõtlestin : kui joon pudeli nii tühjaks, et lonksude arv on paaris, siis wõtan mära, kui aga liigaw, — siis ruuna.

Jõin, jõin, kae sindrit, — jälle wa' ruuna-näru. Wirutasin pudeli südamekäiega maanteekraawi. Noh, kui nii peab olema just, eks siis wõtangi ruuna, mõtlestin. Ronin üle kraawi, hästi kähku, et wõib olla tuleb keegi ja wiib hobused koju enne.

Wiin oli kange, kerkis, sinder, pähe kohe. Laksin, hakkasin hobust rakendama lahti, jalad nõtkumas all. Saingi teise kätte wiimati aiste wahelt, wõtsin ohelikupidi järele ja ronisin tagasi üle kraawi hobuste juurde. Õige pime oli juba, ei näinud enam midagi, suurt ega wäikest. Ja äkki lõi südame pahaks, ei olnud harjunud kohe. Eks oksendan seal siis, hobune ohelikupidi näpu otjas. Äkki, ei tea, kuidas see juhtus, leian, et ei jätugi enam ohelikuoots. Waljad on loomal libisenud peast.

Tõusin püsti, maafamar hüplemas all kui kolmeaastane tätkwaris, hoia, et ei paiska üle ääre. No andis otjida, enne kui leidsin hobused. Robasin pooleldi käsikaudu, wiimati ajasin ikka ruunale päitsed pähe.

Sain kuidagi jälle üle kraawi, wantri juurde. Uga, tee mis ja tahad, ei saa ega saa enam hobust ette. Kõik tõuseb, wajub, keerleb ning kerkib. Ja pime kah. Oh, kurradi pärast, mis siis nüüd saab? mõtlestin endamisi. Uega polnud wiita, kergesti wõis tulla keegi. Eks jäägu siisamasse see wana wantrilogu mu setukaga, otjustasin purjuspäi, ronisin hobuse selga ja lasksin minna. Uga ei wõtnudki medu too uhke hobune, kelle pärast wõtsin kolm korda liisku. Lonkis kui künnihärg, ei teinud wäljagi minust.

Mära ifka olefin pidanud wõtma, kahjatsefin. Niiud wiimati jää neile kätte ka weel, kui hakatakse taga ajama.

Wiimati, fuuri waewu, sain talle elu sisse, jooksis mis mühin. Aga kauaks seda oli! Warsti wantfif jälle jammu.

Sing kargas täis tohe, hakkasin õige nüpel dama, teist, et, kas sul maidal läheb läbi nahast wõi mitte. Kus siis pani taffa üles, wirutas mu nagu wedrudega üle kraawi kadakapõõsa.“

Kuulajad naerfid. Poiski ei näppinud enam gitarri.

Banamees haigutas, koputas piibu tühjaks ja lausus: „Waja õige minna hingama, aeg hiline juba.“

„Pea, pea! Sutusta ifka lõpuni!“ hüüti kõikjalt.

See muigas endamisi, nautis nähtawasti teiste läbematuft.

„Mis seal jutustada wõi olla. Gommikul alles tegin lahti filmad, külm lõgistamas kontide kallal. Ei uskunud alul, kui nägin o ma wana ruuna nokitsemas rohku päris enda lähedal, jalad laiali. Setufas ifka setufas.“

Buhkes naerulagin. Rõiwakki hirnus kaasa, tundus temalgi nalja- kas selline oluford.

„Kuhu wanter jäi?“ küsis keegi.

„Ifka tõin ära, kes siis wantrit tohib jätta üla. Aga keegi oli wa- peal seal fuure, jiniise plekkannu warastanud. See kann oli.“

Pöördus minekule, kadudes telki, mille awaus mustas saladuslikuna laagrilõkke kumas, ja kus juba magas ta wanamoor.

Teffis wäike paus. Säajed wirififid, orglikkudena ringledes üm- ber istujate. Mõni haigutas juba, paar muftlasnaisi läksid magama.

Mees, kes äsja palehigis oli jõonud pajast kartuleid, kõhatas.

„Minuga juhtus ford weel palju kuradim lugu“, lausus siis, kehita- des püksirihma. Sa ootamata kelleltki soowi kõneluseks, algas:

„See oli ühes wene külas. Lonkifin tofkorral üffinda ringi, setufakki polnud, — furi teine nõlge. Kui jõudfin külla, oli parajasti laupäewa- õhtu. Rõht oli kangefti tühi, lipsafin ühte majja sisse, et wast antakse piifut leiba.

Polnud aga seal kedagi kuulda-näha. Gfimine tuba oli tühi, pin- gil, käteräti all, hingas rodu ahjust wõetud leibu. Wõikafin taskumõitfa- ga tubli kannika ja hakkafin järema; äkki, keegi tuleb wäljast esikusje. Minul parajasti leiwakannikas käes. Ei mõelnud kaua, hüppafin taha- kambri. Aga ta tuli ka jinna järele. Ronifin kähku woodi alla, arwa- fin ife, et küllap siis kaon, kui ta läheb jälle wälja. Aga ei läinud, hoopis jelle wastu, hakkas rõiwastuma lahti. Oli teine noor, paks naine, fint- jud kui seafingid.

Ronis woodi, nii et see kõhutawalt nagifes; kartfin juba, et see kukub wiimaks fogu põhjaga mulle pähe.

Seaküll, mõtlefin, kui ta jääb magama, küllap siis kaon. Kuid ei jäänud magama, piifis ärkwel, ohkas, wifkles woodit mööda ringi.

Naine hüppas woodift, lõgistas ustega ja warsti tuli tagafi ühe me- hega. Pimedas ei näinud teist hästi, kuid hääf kostus nagu tõrre põh-

jaft. — Warsti jain ka teada, kuidas oli lugu. Mees oli ära kodust ja nüüd naine kaftas juhust, et maitsta külasti. Oli juba ennegi harjunud selliste üleaijaldõmistega, ega muidu läinud kõik nii kähku.

Uga mina olin woodi all surmahirnumus, et kui wiimati prahwatub kaela kogu too kupatus, siis jääks minuft järele waid märg täpp. Uga kõwa woodi oli, peab ütlemä, pidas wastu.

Etks siis krõbistafin leiba ja kuulatafin ajameeduks armatsejate omawahelist jutuajamist. Mees oli Zelissei, naine Marfa. Rõnelesid igafugust tühja-tühja; Zelissei wiimati tähendas: „Sul rotte siin õige tublisti, krabistawad teised woodi all.“ Etks jäin hiirwagusi, naine tähendas: „Ei tea, kust nad on tulnud, ennemini neid pole olnud kuulda.“

Zelissei oli ligi hommikuni Marfa man, siis lastis warwast.

„Etks läinud siis fina!“ arwas keegi.

„Wõib-olla, et oleks läinud kah, aga Marfa pani ju kohe paluma. Tõusis kähku woodist, läks jumalakuju ette, jüütas küünla ning hakkas ütlemä, et oh, armas õnnistegija, anna mulle andeks jälle see patutegu, mida tegin nüüd Zelisseiga!

Mul ajas selline jutt täis hinge, urisefin woodi alt: Mitte ei anna andeks! Marfa kuulatas, kuulatas, pani siis käed kokku ja palus uuesti: Oh, armas õnnistegija, anna ikka pealegi andeks, seegi kord weel! — Mina wastu: Kas ja kurat aru ei saa, et ei anna andeks! ega ma Zelisseid edaspidi enam lasse tuppä, kui mees on kodust ära! — Kuid, ega Marfa jäta, palub kolmandagi korra weel: Kallis õnnistegija, anna see kord ikka weel andeks peale. — No siis wast alles wirutas hinge täis. Naine oli seljaga minu poole, hüppafin woodi alt wälja ja wafafin talle wastu paksu tagumikku paar head matsu, ise ütlesin: Sedasi oled mulle alati waletanud, aga ega pühawaimgi end lasse kaua narrida. Siis pistin ise hirmsa mürinaga wälja ukseft. Ei usu, et Marfa edaspidi weel palus õnnistegijat.“

„Kas see lugu oli just nii?“ kahtles Rõiwaf.

„Ah see lugu wõi? Oli, oli küll! Kui wõtan juureft sõna, siis waletan. Oh, olen elanud läbi palju weidramaidki asju, kuid aitab tänaseks.“

Tõusis püsti, mükfas küünarnukiga naist, kuni kergitas end seegi tule äärest. Räkfid nemadki. Ring lõkketule ääres oli jäänud hõredamaks, mõni tuffus juba käsipõfekil.

Seitigi oli jäänud tuffuma pisut, kuni wirgus kõditamifest kaelal. Gaaras sõrmega, mis tabafid murtud kasteheina. Pilguga riimates keefit, kes istus üsna ta ligidal, weendus kohe, kes oli kõditanud teda. Lühuruf kihistas naerda.

„Waja minna magama,“ arwas Rõiwaf, sirutades end haigutades, „jääsed tikuwad ka kurjasti kallale“.

Saagrituli hakkas kustuma, leegid tõmbufid koomale, muutufid punakaks ning suitsus tundus wingu. Warjud tihenesid, heledad laigud tuhmuftid, hahtufid, sulafid üheks õõhamarufega. Tufid prafufid, pildufes jädemeid, nagu säraküünlad. Paar tõuku kõrweftid tumeda paugahufega.

Dõkull ei kirjendanud enam; oli wist läinud magama naise kõrwale, õõnša puu tüwwe. Lewis kõikjal waihus ning liikumatus. Waid ajuti lõi nõrk, waewu hoomataw tuuledõhk metsast angerwaksjade lõhna, mis aga peatselt segunes suitsuhaisuga.

Telgest kostus norskeid; keegi ümises läbi une, wantri all niufsus peni, nägi temagi wist midagi.

Rohule oli nõrgunud kaste, küllaldaselt niisutades järgmiseks päewaks maapinda, kui päikese heledad, kuumad kiirewihud hakkawad aurutama wett.

Luli tõmbus ifka enam ja enam alla, tufid ei helendanud enam, suitski hajus ja kui idakaares hakkas fertima järgmist päewa walgustawat päikest warjawa eesriide alumine jern, mustas endisel tuleajemel waid paar jõestunud tuffi hallil tuhahunnikul.

*

Cha tõmbas wiimaseid werewaid wõöte metjaladmule, tähistades sooja, selge suweöö algust. Kuu tõusis, punane ja lapergune, helkides läbi tihedate puutüwede. Kõikjal tundus suweööle omaist sooja metsaning waigulõhna.

Seiti istus suurel, sammaldunud kiwil, pisut eemal laagrist. Tahtis jälle kord olla üksinda, mõelda ning arwestada. Mõõdunud elu linnas tundus nüüd unenäona, selge ja kattenditeta unenäona, nagu neid wõlub filme ette pikk öö.

Ta ei tundnud kahjatsust, et oli kattenud too uni; alul, siis küll oli olnud kurb. Nüüd elas flegmaatikuna, tawalise üherakulise elufandjana päewast päewa, huwiks waid primitiivsed nõuded, toit ning uni. Ja kuigi wabest leidis end unistamast, siis kiskus waimu karmilt tagasi reaalsuse piiresse. Waltis kõike, mille järele ihkas unistada hing. Tundus kergein nii, matta tunde teifile, sihita ning otstarbeta rullida kofku oma elupergamenti, jätmata sellele ainjat tähtsamat märget mõõdanikust.

Kuigi alul oli tundnud end wabamana siin, wõrreldes kohaga, kust oli tulnud, tundis nüüd hirmu tulewiku eest. Otsatu tühisena, sihituna tundus talle käesolew elu, tuues enesega kaasa närwa, tüütawa putukana igawuse. Wähe suutis lohutada teda praegune miljöö, ei suutnud rõõwak ja keesigi eemaldada igawustunnet. Ta ei osanud üldse kujutada enesele, et saaks siinses seltskonnas weeta kogu elu. Ja kõike seda aitas suurendada ta farmus enese wastu. Kui ajuti walgatas mõtteis Asta Raudürt, kunstidõpistu ja maal, siis ta hajutas nad otsekõhe, lastmata neid areneda mõtteol.

Ifka weel hoidus kõrwale lõpparwete diendamisest enesega, liikates seda edasi päewast-päewa, kuna ei olnud weel awastanud uusi ideid, millele kawatfes rajada uusi lootusi.

Istus kawa kiwil, pea käsil, waade keskustunud kiwile kaswanud jamblatutikesele; ei märganudki keesit, kes tuli otse tema juunas.

„Mis sa muretjed siin, kas mõtled oma tüdrukule?“ küsis mustlaspiiga, hüpates kiwile. Oli palja jalu, warbad niisked kasteft.

„Ei, ei mõelnud praegu.“ Seiti jäi istuma, heitmata tüdrukule ainuifki pilku.

„Mis sul wiga on, kas oled haige wõi?“ Reesi istus poisi kõrvale kiwile.

„Oh, mul pole midagi wiga, olen terve kui purikas. Aga wahest niisama — hea on istuda ühinda ja mõtiskleda.“

„Millest ja mõtiskled siis?“

„Niisamuti, terwest maailmast ja kogu olemasolust.“

„Kogu olemasolust,“ kordas Reesi. „Ütle mulle,“ lausus siis, „kas on maailmal lõppu?“

„Kust mina tean!“

„Sa ei tea! Jse oled palju õppinud ja käinud koolis.“

„Ega õpetajad isegi tea.“

„Miks nad ei tea?“

„Kes seal siis on käinud vaatamas, kas sea- wõi inglistinaga on joodetud kofku maailmaruumi servad.“

„Ära siis pahanda jellepärast. Ma olen nimelt jageli mõtelnud, et . . .“ Ta peatus.

„Mida ja oled mõtelnud?“

„Et kui maailmaruum on lõputu, siis on ka elu lõputu, kui on tal aga lõpp, siis on ka inimejega kõik otsas, kui ta sureb.“

„Imelikud mõtted on sul, Reesi. Ja wõib-olla ongi sul õigus.“

„Ma ei tea, kuid aiman, et see wõiks olla nii.“

Baikišid mõlemad. Gemal, laagris, kolistati pangiga, — joodeti hobuseid.

„Sasjan!“

„Oh, ütle Geiti, mulle ei meeldi see nimi!“ Pois tegi liigutuse, nagu peletaks eemale kärkseid.

„Ega ta minulegi meeldi, tegin muidu nalja. Rõõmak on sulle tööpoolest nuretšenud inetu nime, kuid, nagu ta ütles, ei olnud saada paremaid.“

Geiti ei wastanud midagi, püüis endisena liikumatuks, oli tõmmanud põlwedki lõua alla.

„Geiti!“

„Noh!“

„Ma ütlen sulle midagi, midagi huvitawat,“ lausus Reesi, näppides kiwilt sanumalt.

„Eks ütle!“

„Tead, täna õõfi tantšiwad tüdrukud . . .“

„Kad on tantšinud ennegi.“

„Seda küll, kuid nüüd on täiskuu, õõ on soe ja selge. Täna õõfi tantšiwad tüdrukud alasti.“

„Siin, laagris kohe?“

„Ei. Gemal metsas. Kes siis siin . . .“

„Ja mis siis?“

„Ei midagi, tule vaatama, huvitaw on.“

„Kas sinagi lähed?“

„Jffa! Lore nii : õõ on soe, õõsilt nõrgub paljale kehale jädelemat kaestet, kuu helgib, kannel wõi gitarr heliseb taha.“

„Oled luulelise iseloomuga.“

„Nas sind ei huvitagi siis see?“

„Baadata ju mõib.“

„Ah tuled siis. Noh, waata, et ja ei jää magama enne. Tants algab kella ühe paiku öösi.“

„Miks nii hilja?“

„Siis ei jega keegi, saab olla täiesti omapead.“

„Eks ootan siis.“

„Ei, tule pisut aega enne kella üht siiasamasse kivi juurde.“

„Püüan tulla.“

„Tule kindlasti! Eks?“ Tüdruk libises kivil ja lippas laagri poole, kadudes peagi tüvede wahesele.

Seiti istus weel pisut aega, tõusis siis järsku ja liikus samasse suunda, kuhu oli kadunud tüdruk.

Sel õhtul keerles jutt peamiselt eelseisva laada ümber, mis paari päewa pärast pidi leidma aset väikeses maakonnalinnas. Sinna oldigi praegu teel.

„Olen mõelnud järele“, lausus Rõivak, süües isufasti sinki ning rüübatas teed, „ma ei ostagi autot, kui müün oma hobuse. Saingin parem õhulaewa, sellise zeppelinitüübilise, nagu on sakslasil.“

„Mõtad minugi kaasa siis?“ küsis Reesi.

„Sinu!“ põlastas Rõivak. „Kes mõib võtta õhulaewale sinufugust. Saakab sul seal warsti keerlema pea ning langed üle ääre alla; liiga kerge oled sellise suure laewa jaoks. Aga waat', kui mõtan naise, niisuguse hästi paksu, matsaka eide, kes wajutab kohe alla oma raskusega zeppelinini taguotsa, selle panen elama sinna.“

„Mussolinil olla kuuldawasti kõhnad tütrede,“ tähendas Seiti, kellele tuli meelde omaaegne Rõivaku jutt.

„On's wahje maailmas pakse naiti? Küllalt neid; enamgi weel kui faledaid. Walin wälja hästi kaaluka. Metan ta õhulaewale ning lasen sellega üles, nõõriotja jätan enese pihtu mõi seon wantri külge.“

„Aga siis pole sul enam hobust ju“, pajatas Reesi.

„Eks zeppelin wea. Mina istun wantris, foon hanemaksa-pasteeti, kurke ning timpsoia, ülal põrişeb zeppelin. Wanter weereb nii, et tolm taga; eks ole tore?“

„Tore küll, kuid zeppelin mõib wantri tõsta lendu,“ arwas Seiti.

„Milleks olen õppinud siis loogikat? Kõnelesin ju praegu, et naine peab olema hästi matsakas, hoiab õhulaewa parajal kõrgusel aiwa. Nii jah, istun aga wantris ja muudkui sõidan. Ja kui on just waja minna naitse poole, eks siis fikutan alla tolle õhulaewa. Nagapidi praktiline ning kena. Ja mis peaaşi, weel, — teised mehed ei pääse manu; waatawad küll alt üles, ajawad selga päid, kuid mis aitab kõik see, kui pole nii pikka redelit.“

„Aga lapsiga on lugu paha, kukuwad alla üle ääre,“ tähendas keegi mustlane, kes istus nende kõrwal.

„Misjaoaks on siis nõõr? Nad mõtawad finni nõõrişt, luuglewad alla, tulewad waatama papat. Spiwad akrobaatideks nii ja saawuta-

mad maailmafuulfufe. Nende pildid ilmuvad igas ajalehes. Rõige tähtsam olen aga mina ise, mina, Rõivat Markus, kes on walmistanud sellise toreda lastekarja." — — —

Sõ kiskus unele, uinus warsti terve laager näilifelt. Paar koera närifid meel fonte, kuid peatfelft tõmbufid kerra needki, kondipurust kül-
lastunud watsfad seedimas toitu.

Seiti tahtis püsida ärkwel, kuid joe metsaõhk otseku sulatas finni filmad. Tema wirgudes lähenes uuri feier ühele; ta oli ärganud parajal ajal. Wäljus kiiresti telgist, uinuwa Rõiwaku kõrwalt, kes norifes jamuti nagu õhulaewa mootor, mille ostust oli kõneleunud õhtul.

Kuufetas oli pisut kaldunud haripunktilt, ujutades üle kogu metsa-
alufe maagilife, finafa walgufega. Puude piirjooned olid terawnenud, wari lõhestas äkilife joonega walgufelaigu.

Riwi juures ootaski Reesi.

„Arwajin, et fa ei tulegi, jäid magama“, fofistas tüdruk. „Kuid läheme nüüd kähku!“

Nad läbifid tiheda, noorte kuuskede rea, milliste tagant algas kraaw, wana, fisewajunud ning foostunud. Nuttafid edasi piki kraawifallast, kuni Reesi peatus, pöördudes üha padrikusse. Tee läks üles mäge, hingeldamagi wõttis pisut. Siis harwenes noor kuufik, tüwerägastiku wahelt paistis wäike, kõikjalt metsaga piiratud lagendik, mida walgustas heledasti täiskuu. Peaaegu lagendiku keskfel kaswas kõrge, firgetüwene mänd, wifates warju süsimusta joonena põiki üle lagendiku. Mäni all istus halli waipa mähitud mustlanna. Ta põlwil lebas suur kannel.

„Kes on too seal?“ Seiti tähendas käega mustlanna suunas.

„Kas fa fiis ei tunne Riimat, pimedat mustlastüdrufut, kes wahest õhtuti mängib kannelt?“

„Ah, Riima on see!“ imestas Seiti.

„Tõsi küll, kuuwalgus moonutab. Kuid, miks pole meel teisi?“

„Küll nad tulewad. Istu finna kadakapõõsa taha, sealt näed kõike jelgesti, nagu peopefalt. Ma lähen nüüd.“

Tüdruk kadus. Seiti istus põõsa taha, waadeldes kuukiiris helkimat lagendikku.

Mustlanna istus kangenana ning liikumatuna; teda wõis pidada ku-
juks wõi warjaks, mille tekitanud põõsas.

Siis liikus käsi, förm puudutas ainsat keelt, mis helastus läbi wai-
kufe, tabades kõrwa trumminahku nagu piitfahoop. Seiti wõpatas.

Gemal jahises ja lagendikule paiskus kolm alasti mustlastüdrufut, neile järgnes wastasfuunast teisi, kuni lagendikul ringles tofina ümber ihualasti mustlaspiigafid. Nad moodustafid mäni ümber ringi, fuletud rõnga, liikudes nagu ümber telje, mida fujutas Riima.

Seiti waatas, kuid ei tundnud Reesit, kuuwalgus muutis ilmet. Tüdrufud olid saledad, otse poififefelikult saledad. Sarnafefid kaugeft waadatuina pronkfifit walatud fujudele, millistele mingi jõud oli annud liikumifwõime. Nende wäikesed rinnad läikifid kuukiiris.

Kostus efimene, kestwam heli kandlilt, millele järgnes rida teisi, moodustades enefest mingi kummalife tantfu algtafte. Üks heli ajas taga

teist, ühines sellega, kuni hajus, et anda aset uutele, mis elama hakanud kandlelt laffamatult wõnkusid õhe.

Ring liikus, alul aeglaselt, pärast kiiremini. Tekkis kummalisi liigutusi arwufajist käsi ning jalust, mis wäledaina, kuid kindlas taktis wahetasid kohti.

Seiti polnud enne weel kunagi kuulnud jellist mängu. Muistlaseit oskas wirtuooslikult käsitada kannelt, wõludes sealt esile otse hingejõubuid heliwõnkeid. Ja enne kui oleks juutnud keelata, tundis ta end jälle wajawat unistujisse. Kerkis silme ette kuju, keda oli tahtnud unustada juba kauema aja trestes. Kõikjal walgus midagi Ustast. Teda imbus ruukirteft, kasteniiskuseft ja metjalõhnast. Seiti oli kangel armuhaiguseft, tõwest, mis paneb inimese alul laulma ja muudab lõpuks kõhnemaks nälginud penist. Kuid ta ei juutnud suruda tagasi esilekerkivaid hekkelisi mälestusi. Ja enne kui juutis seada end wõitluswalmits, oli Usta Raudüirt jälle juumenud teguriks, sellega ta pidi, wähemasti mõttes, armestama jälle mõnd aega, kuni juudab ta paijata ebasoowitawate mälestiste folikambri.

Tantsijatering liitles nüüd õige kiiresti, taktis kandlehelidega. Kummalisi, hekkelisi kujutisi tekitasid nende peened, jaledad käed ning jalad. Tajane, hästi puhuwaile tuulepuhanguile sarnanew laul tungis Seitini. Ta ei tajunud sõnu, kuid helide terwikust imbus otsekui kutsuwat kirge, ebalewat andumistahet.

Äkki lagunes ring paariwiisi. Tüdrukud keerlesid, nagu tawalised tantsijad, kahakaupa wäikesel lagendikul, rinnad jurutud tugewasti wastamisi.

Zmekiiresti keerlesid nad, mustalokilised pead wiijatud selga, käed tugewasti põimunud ümber kaaslaste piha.

Ja õõgi oli just nagu loodud selleks tantsuks. Oli soe, waike ning walge. Rohus läikis kastet, metsast imbus waigulõhna.

Kannel helises weelgi kiiremini. Pika männi sirge wari otsekui lõikas pooleks paari, kes libises taft üle.

Tüdrukud jattusid nagu mingise ekstaasi. Nad wäänlesid kui siud, rabelesid ringis, hammustasidki teineteist. Olid iharad, graatfilised nümfid, igas rakus tukslemas elutahet, weres pakitsemas ürgseid kirgi.

Diwalise pildi jaoks maalida neist, mõtles Seiti. Rahju waid, et puuduwad faunid. Muudu on aga kõik — mets, kuuwalgus ja nümfid.

Kuid jaabusid needki, enne weel, kui Seiti juutis lõpetada tekkunud hekkelist mõtet. Lagendikule wiskus kari noori mustlaspoisse, samuti alasti. Nende karwased jalad paisisid Seitini.

Siis läks kõik kiiresti. Osa tüdrukuid tõmbus tagasi, ühines näilseks terwikuks ning taganes pooleldi metjasermale. Ülejäänud peatusid hekkeks ootamas poosis. Mõne sekundi möödudes tekkisid uued paarid, kuid nüüd juba poisid tüdrukutega.

Kannel, mis oli waiकिनud wahapeal, hakkas helisema uuesti, taja ning aeglaselt. Alasti paarid, liibununa wastamisi, libisesid wiirastusina mööda Seitist. Ringid aeglastusid taktis muusikaga, kuni tantsust kujunes tawaline käigulanu ja paarid kadusid metja teineteise järele.

Wiimse kandlekeele wärişedes olid kadunud kõik tantšijad. Lagendik paistis üsna tühi. Riimwa waid istus weel männi all, kannel jüles. Olid kadunud teişedki tüdrukud, need, kes tõmbusid metsaşerwale mustlaspoiste jaabudes.

Geiti tahtis juş parajasti lahkuda ja minna tagasi laagri, kui ta kõrwu riimwas hele karje. Keegi mustlaspiiga karjus appi. Geiti jookşis hääle juumas põiki üle lagendiku. Tihedad, terawad kuuşeokşad löid wastu nägu, kriimustasid käsi.

Ta pidi kullkumagi korda paar, komistades üle murdunud kändude.

Põdrafanepit täis kaswanud nõos rabeles kaks inimkeha. Mustlanna filkas, kraapis küünteaga poisi nägu, sülitas talle filmi, kuid see ei mõtelnudki wabastada tüdrukut.

„Appi, appi!“ karjus mustlasneiu, nähes Geitit. Too hüppas rabelejate juure ja andis poisile lõua alla tugewa hoobi, nii et selle hambad laskusid.

Rohke wabastas mustlane tüdrukut ning hüppas püsti. Oli rebenemas wihaş, filmadki kiiskasid rohkealt.

„Mis ja kurasid päewawaras topid oma nina teiste asjadesse!“ şahistas ta rusikas käsi. „Kägistan su, kui koerapoja,“ lisas juure, liikudes Geiti poole.

Wabanenud tüdruk oli kadunud; nähtawasti ei puutunud edaspidine enam temasse.

Geiti waatles wastast hetkeks. Oli päris tugew mustlane, käşiwarril lihastseidki kuhjas. Ta mäletas pisut poisi nägugi; oli kõneleunudki temaga paar sõna.

„Tahtşid wägistada tüdrukut?“ küşis Geiti.

„Mis see puutub sinusse,“ wastas poiş tigidasti. „Kuid kere peale jaad, nii et mäletad!“ Ta hüppas Geiti kallale. Laskşid sülitşi kofku, rabeledes maas, murdunud põdrafanepi warte ja kõrge, kuiwa rohu keskul.

Mustlane püüdis wastast rusuda enese alla, kuid Geiti juutis enda olati wabastada õigel ajal. Kuigi ta polnud maadekõnud enam keşkkooli päewişt jaati, oskas ta end siiski weel päris korralikult kaitsta. — Nad hingeldasid, ähkşid kui juured sepalõõtsjad. Mustlane oli kindlasti tugewam Geitist, kuid Geiti oli osawam. Ta kasutas võimaluse korral dşhiudşhiitsu wõtteid, nii et wastane inimes walust. Mustlane haaras Geiti kaelast, pigistades kurgu otşekui pihtide wahesele. Kuid nüüd wabanes ka Geitil teine käsi, şarus kiiresti pöidla wastase paremasse filma. See karjatas walust ja wabastas sõrmed teise kõri ümbert näo kaitşeks.

Rabeledes nad olid jattunud rinnakule, kuşt weeresid nüüid alla joostunud nõkku. Nende alt kerkşis pilliroo murdudes wulinal soogaase, niiskustki imbus läbi rõiwaste.

Mustlane, jaades toetuda wastu murdunud puu tüwe, juutis end kiskuda pooleldi istukile, tegi järşu, kiire liigutuse ning äkki läigastas ta käes waheda pusti tera.

Nüüid oleks võimalus surra tulkjahtas Geitil läbi peaş. Oleks joodus võimalus surra kasutul ning otştarbetul inimesel, kelleks ta oli pidanud end. Kuid selle mõtte häwitas peaaegu tekkimismomendil elutahje ja

jellega jeltfinud wiha. Kiire liigutusega ta wältis löögi, põikas kõrwale, tegi põlwega järju nõrju, mis liigutas mustlase kätt, nii et wäitfatera tungis mehe oma reide.

Getkaks kaotas mustlane aega ja jeda wiimitust kasutaski Geiti; wiskudes pooleldi istuli, ta andis mustlasele tugewa hooi otse maku. Söök halwas momendiks wastase, pusi libises käest. Enne kui ta suutis koguda end, wirutas Geiti talle löögi kuflasse, koondades jellesse kogu oma jõu.

Mustlane wõpatas, ähtis hetke ning wajus kofku. Söögist oli piisunud wastase wõitluswõimetuks tegemiseks.

Geiti sikutas liikumata lehwalt kehalt püksirihma, millega sidus poisi käed wõimalikult tugewasti, tõusis siis löötjutades, filne ees punajed rõngad. Üle kaua aja ta tundis wõidurõõmu, mis tõstis pijut enesetunnetti.

Ruu hakkas wajuma alla; jinakaid, laiu kiirewihke paiskus läbi tiheda ofkastiku, heledate laikudena* walgustades nõgu, milles wõitlejad wiibijid.

Mustlane ohkas ja amas filmad. Waatas segajena ringi, ei tajunud esimehel hetkel juhtumust. Siis peatus ta pikl Geitil. Ta ei olnudki enam wihane; waatest paistis pigemini alandlikkus.

„Säta samuti, Saksjan!“ Iausus Geitile.

„Kuidas samuti?“

„Päästa mind lahti ning lasse minna!“

„Mine tea, mida kawatsjed teha mulle; torkad esimehel foodsal juhul maku pusi ja lasjed wälja mu foolikad. Pealegi — ja tahtsid ju wägistada tiidruk.“

„Midagi ei tee sulle, Saksjan. Ja tiidruk — ega mul temaga poleks olnud täna esimene tord, nüüd aga torkus, ta ei saanud, mida tahtis.“

„Mida ta tahtis siis?“

„Lubasin osta talle punase juuksehammi kumagi. Olen talle paljugi oftnud, kuid tiidruk tahab saada ifka enam ning enam. Nüüd, mil ta ei saanud lubatud hammi, pani turtsuma ja küünistama, nagu kaks. Ütlefin küll, et ostan selle sulle esimesest poest, mis juhtub ette teel, kuid temale pista enne piiku asi, siis alles ajab magusamat juttu.“

„Miks ja siis wägisi?“

„Eks tekitas wiha. See wana libu, kuid teeb, nagu oleks kahe-teistaastane.“

„Wast luiskad?“

„Ei! Nii tõesti kui mu nimi on Adam Mitrowski, wõid liüa mu maha peni pähe, kui waletan. Olen luisanud enne ja luiskan ka edaspidi, kuid nüüd kõnelesin tõtt.“

„Sa ei kanna minu peale wiha, kui päästan su lahti?“

„Ei! Ütlefin juba, et ma pole praegugi enam sinu peale wihane. Mul küll, siis olin õrritatud, oleksin wõinud su tappa; nüüd aga tahafin, et oleksid mu sõber. Olen sulle eluaeg tänulik, kui wabastad minu ega räägi kelleleagi.“

„Miks ja siis oleksid nii tänulik?“

„Ei taha jääda ilma mehe tunnusest.“

„Ei taip, kõnele selgemini.“

„Digus, ja pole ju mustlane, ei tea. Noh, see, kes vägistab meie juures tiidrustu, see kohitetafje.“

„Kes kohitsewad?“

„Ükskõik kes. Kui süü on tehtud selgetks tunnistajaga, ei aita midagi. Polegi tähtis, et vägistati, aitab sestki, kui taheti.“

Seiti kahtles hetke.

„Aga tiidrust hakkab lööma lärmi ja mis aitab siis minugi waikimine.“

„Ei jeda pole. Minult siis, kui sina teed teatavaks juhtumuse, on sunnitud kõnelema temagi. Kui aga sina waikid, siis ei tee ta lahti juudki.“

„Wabastan su ja waikin, kuid ühel tingimusel: kui selgub, et oled walestanud, teen teatavaks kõik.“

„Olen nõus!“

Seiti wabastas rihma mustlase käsilt, olles ise walmis hetkeliseks enesekaitseks. Kuid ei juhtunud midagi. Poiss tõusis aeglaselt maast, liigutades kangeks jäänud sõrmi. Läbi pükste imitjes werd wäikesest haawaist, mille oli tekitanud ta oma puus. Otsis siis rohust sellegi, puhastas ning pistis tuppe. Kobas siis taskuis, kuni tõi sealt esile rewolwori, kulanud, wanatiübilise rewolwori.

Seiti taandus.

„Oh, ära arwa, et tahan proowida su naha passust,“ naeratas musilane. „Kingin selle sulle, wõta wastu!“

„Miks ja kingid selle mulle?“ küsis Seiti.

„Miks? Noh, tänuks selle eest, et tegid head mulle. Ta pole küll just uus enam, kuid toob õnne, kindlasti toob õnne sellele, kes kannab jeda enesega.“

„Millega ja põhjendad jeda?“

„Mul oli wäga tark wanaema, wõlur otse. Kuulutas saatuist käejoontest kui lahtisest raamatust; ennustas kaartide järele tulewikku, oskas linnukeelt, ussijõnu ja werefulgemist. Eks tema tegigi need märgid,“ — mustlaspoiss asetab relwa kuuwalgusse. Kulunud terasele oli mingi kõwa asjaga tõmmatud kummalisi joonekese ning kriipse.

„Wanaema ütles: „Kes niijuguste märkidega kaetud asju kannab kaasas, see on kaitsitud nõiduse, kurja filma ja õnnetuste eest.“ Rastfin teda pussilegi teha samu määrke. Eks wõta aga wastu!“ Ta ulatas relwa Seitile, kes selle lõpuks wõttiski ja pistis tasku.

Gemal, metsa taga, fires kikas. Puude all hakkas hämarduma, warjud pikenesid, walgus kahanes kuu majumisega kessitaewast.

Mad läksid kahesesi telkide suunas, komistades roigaste ja kändude üle. Kõnelesid ajuti ühest-teisest, kuni leidsidki end laagriist. Telgid heitfid koonusekujulisi, süsimusti warjusid, awaused mustamas wastu walgust. Paar hobust sõid, kõlistades waljaid. Oli waikne ning soe.

Seiti puges tasakesi sisse telgi awausest ja heitis pikali; suitsetadagi ei tahtnud enam.

Tundus pisut mõõrastaw. Kõiwaf ei norjanud, nagu tavaliselt, hingas tafa, waewaltkuuldawalt ning fiiresti. Heiti muutus rahutuks, tõmbas tifu, kuid pillas selle kohmetusest, nähes Kõiwatu asemel lebamas Reefit.

„Kas kohfusid, mis?“ tüdrukü häälest kostis muret.

„Ei — juft,“ kõgeles Heiti, „ma niisamuti — waatafin ringi. Kus Kõiwat?“

„Tädiranda läks,“ naeris tüdruk, „ega ta tule enne aowalget wõi päikefetõusu.“

„Ja kust jina said siia?“ küsis Heiti.

„Jffa tulin. Mii kui tulin metsast, tulin siia kohe; ootafin ammugi juba, tahtfin üllatada sind pisut. Kus ja nii kaua olid ometi?“

„Samuti. Donkifin metsas,“ waletas Heiti.

„Mina arwasin juba, et effifid; pidin tulema järele, otsima sind.“

Heitil oli kuidagi piinlik, ta ei olnud harjunud sellise oluforraga, püüdis lahendust leida kõneluses.

„Seleta mulle, kuidas need alasti poisid sattusid tantfijate hulka,“ küsis tüdrukult.

„Eks tüdrukud ise kutsusid nad, igaiüks oma. Enne waatasid metsast, pärast kargasid lagendikule, kui paras aeg. Need tüdrukud, kellel puudusid poisid, tulid kohe tagasi.“

„Olid sinagi nende hulgas?“

„Kas ja ei näinud siis?“

„Ei, kuuwalgus moonutas.“

„Muudugi olin, ega mul pole ju weel poisji.“

„Kas tulid ühes teistega laagrisse?“

„Ei. Zgaiüks tuleb omaette, ei taheta teha kõra, äratada kõeri.“

„Misparast ei taheta teha kõra?“

„Noh, wanemad inimesed nagu pahurad, ei jalli meelstasti selliseid õiijeid tantse.“

Heiti waikis, ei ojanud enam midagi pärida, mõtles pisut, küsis siis aeglaselt:

„Kuhu jäi Riiva?“

„Keegi tüdruk juhatas ta koju. Oh, Riiva läheb pimedanagi küllalt fiiresti.“

Tekkis paus. Telgiawauksest helkis kuuwalgust mäikeste, kitsa wiiruna.

„Heiti!“

„Jah.“

„Ma tulen sinu juure, jache on üffinda; ja lubad ju.“

Weeres, ootamata wastust, poisi kõrwale, haarates selle embusse. Heiti ei mõistnud alul kuidagi reageerida juhtunule, lebas pooleldi kohkununa, käed laialt kui linnupiüüdjal.

„Ära siis kardada ometi!“ naeris tüdruk, „ega ma sulle midagi tee, hea jõe on sinu kaitjus.“ Ta liibus wastu Heitit, palawana ning tuislewana.

Heiti mõpatas, tõmbus eemale, kuid tüdruk ligines talle weelgi enam, löi äkki käed tugevasti ta kaela ümber ja hammustas õlast.

Setteks kaotas pois enejemalitsjemise. Silme ette kerkis veripuna-
 seid rõngaid, haaras tüdrukule järele, kes liibus ta vastu, värijedes loju
 kehast.

Ja äkki nägi Heiti avatud afnaga waguninurka, läbi mille paistis
 eemalt järve sinu. Selgesti nägi ta tütarlast, kes naeratas talle, näili-
 jelt nagu inestustki juuris, selgeis filmis.

Ei! lausus eneses. Ei! kordas ta ning järsu liigutusega pööras
 tüdrukule selja.

„Mis nüüd, Heiti!“ kohkus tüdruk, haarates poisi piha järele. „Mis
 nüüd?“ kordas, pooleldi nuustjudes.

„Ei midagi, oleme parem mõistlikud,“ lausus Heiti väsinult, mäh-
 fudes waipa.

„Heiti!“ Tüdruku sofinast õhtus palawust. „Miks pöörafid nii
 järsku selja? Seleta ometi! Wõi armastad ja ifka weel endist wiiji seda
 tüdrukut, kellest kõnelesid mulle kord?“

„Armastan tõesti endiselt.“

„Smelik oled, Heiti! Sama hästi võiks armastada kuud või päi-
 feft. Sa lihtsalt ei jalli mind, see on kõik.“

„Ei, ja ei mõista mind, Reesi. Oled küllaltki armas tüdruk, heaks
 sõbraks sobid mulle, kuid ma ei saa midagi parata sinna, et ei suuda sulle
 pakkuda enam. On nii sügawale juurdunud too tüdruk, et ei suuda teda
 kuidagi heita mäluft; warem või hiljem ümbritsewad teda jällegi mõtted,
 arwestawad tema, kui saamutatawaga, kuigi see kõik on mõttetud. Urwan,
 see tuleb sellest, et olen mõelnud temale liig palju, lihtsalt masinlikult,
 siis, kui töötasin pildi juures, mis kujutas teda. Sarjusin alati mõtlema
 temale ja nüüd ei saagi enam lahti sellest.“

Jäi ootama wastust, kuid see jäi tulemata, kuni pöördudes leidis,
 et oli üksi.

Etu lähed siingi keeruliseks, mõtles, fiskudes kofku waiba all. Oli
 kahjugi, et ei wastanud Reesi õrnufile, kuid teijest küljest tundis rahul-
 dust, et ei lastnud end wallutada asjatust tunnetepalangust.

Jah, keeruliseks oli läinud elu siingi. Tänafe öö kestes oli ta ela-
 nud läbi nii mõndagi; talismanigi oli saanud enesefe, efeme, mis pidi
 tooma õnne ja ära hoidma õnnetufi, kurja filma ning wõlumift. Wõib-
 olla oli see kõik ofawasti hunnikusse luisatud wale? Kuid Heiti ei pool-
 danud seda mõtet, uskus siiski muftlase juttu, kuigi kawatjes seda foodja
 wõimalufefe faabudes kontrollida.

Weel oli aega, paar kuud wõis weeta weel mureta pääjufefena;
 siis pidi ta afetama end uute sihtide keskufefe, pidi otjufutama lõplifult,
 mida enefefega wõtta ette. — — —

*

Oldi teel hommikuft faadif. Tunni mõõdufes päifejefõufuf nad
 läbifid piiri, liikufes nüüd hoopis teife riigi maa-alal. Südafufefe algus
 tötas Lätis head laadaafega, mida kafufutama oligi rufanud muftlasfere,
 kelle hulka kuulusifid ka Rõitwal Markus, Reesi ning Heiti.

Sõideti kimiteel, tolmufel ja põrutawal, millel hüplefifid wanfrirat-
 tad üheft õnarufefst teife, kõhnad hobufed kattunud higiga, mille lõhn

meelitas juure parme ja värbjeid. Tolmu tungis fibedana kurtu, kust majus kopsu, hõõrudes hingamismullikefi nagu liivapaberiga. Enamikul wanfreist olid tõmmatud päikeje kaitseks üles plaanitud, mis vähemasti hajutafid fiirte otseje mõju.

Seiti nõjatus padjule, lesides pooltuffuwana. Oli heagi lehada nii, all lokslemas wanter fiwifillutisel, ülal helkimas päike läbi riide.

Wahpeal polnud juhtunud midagi erilist; elu tetras monotoonset möödanikulõnga aja lakkumatult liiklewale wärtnale.

Reesi oli waid muutunud pisut, ei püüdnud enam endisena Seiti juurde, eemalegi katsus hoida end poisist. Oli minetanud tawalise lõbususe, wahetades naeru halli ükskõiksusega, mattudes ajuti hingeliselt paksu, läbipaistmatusse riiuise.

Salgast oli lahkunud mõningaid, nende hulgas ka Adam Mitrowski. Oli läinud ajama õnne jälgi, nagu oli lausunud Seitile enne minekut, mil lahkus laagrist, puusal, kuue all, wõlutud wäits, kummaliste ristikestega kohlapuust päral. Lausa muutunud oli poisj pärast kalfust Seitiga, wõttes nähtawasti pähe mõistuse. Wäks laulma kuskile mustlasfoori, kuna omas tenorihäält, millest kehtwal rawimisel wõis jaada kunstiline, wäärtuslik häälematerjal.

Ruid tema, Seiti, istus endiselt wanfriipäras, filmad wäsinud waatamast teelahkelt teisele. Istus nagu värbes, kes kogemata kleepunud liimipaberile, suutmata wabastada end sitkest wedelikust.

Wawistas uduiselt, et peab leidma kehtee, mis fiirdub nende kahe erinewa miljöö wahelt töö- ja elurõõmule. Ruid ta ei uskunud, et üldse kunagi awastab selle; pigemini kartis, et kaotab edaspidi sellegi wäheje, nõrga eneseisu ning närbumud, nigela elutahte.

Ta wihtas linna nüüd, mil see tuhandepäine koletis ei hoidnud teda enam oma uusas. Ettekujutusiski iiweldus benjiimifuitust, fiwifõe tõrwasest hõngust ja tänawate lõhnast. Wihtas kiiskawat elektriwalgust, firewaid waateafnaid, mis tulwil kaupu, kõrgeid maju, tolmunud koridore, keldreid, mille raudwõrestatud afnaisi auras tänawale hapukat roiskumislõhna. Wihtas inimesi, paksu, kõhnu, kehtmisi, rammusaid, iseteadwaid, julgusetuid ning rumalaid, kes wantsiid fiwel ja ifka jälle fiwel, ajus ainus sõna raswases kirjas: äri.

Ruid teinegi miljöö, wastand esimesele, polnud tema jaoks. Talle ei meeldinud sihitu aelemine mööda maakamarat. Teda ei huwitanud hobused, telgid, waibad, wahetatamad naised ega õised tantjud üffilbasil lagendisel. Selles kõiges wõis ju alul leida huwitawat, romantilisust, kuid lõpuks ifkagi muutus kõif fahwatuks ja werewaeleks, suutmata edaspidigi pakkuda uut, huwitawat ning wärsket tema jaoks.

Nii wõisid elada waid mustlased; neid kiskus paigast teise rahutu weri, rändamisihha ning mattamisjanu, kuid tema, tema küllastus sellest. Shkas ajuti waukust, rahu, kehtwat liikumatust.

Neil kordadel ärritas teda kolifew wanter. Ja oleks tahtnud hüpata maha, eemalduda teetolmuist, wistkuda esimesje ettejuhtumasse jõkke uhtuma maha liiwa kehalt ning nahaaukudest. Ruid mõistus suukorwis-tas soowi alati õigel ajal ja ta istus rahulikult edasi wanfriipäras, ulatudes nägema kõiwaku laia turja kõrwalt kaheltpoolt mööda wenimat maastikku.

Ja tundis igavust, ületamatut, otse jõovat igavust ajuti, olles enne harjunud tööde ning toimetustega alaliselt. Zmestas isegi, et möödus fiiski päevi, kuigi tund võrdus wahel festwuselt aastaga.

„Kõiwaf!“ hüüdis Seiti.

„Mhm!“

„Kas sul polegi igaw?“

„Ega ole. Waja tüürida kaeramootorit, waja waadata ringi, waja mõteldagi, kuhu igawus weel pääseb firutama wahele oma kõhnu koibi.“

„Sa nii mõtled meeta kogu elu.“

„Jlla nii, ei oskafski teisiti, ei tahafski. Kui töötasin tolle wana juudi juures, oli pööraselt igaw, wahel hinge tahtis imeda wälja seest.“

„Sa nüüd pole sugugi?“

„Ei, kuid lõbusam mõiks olla weel, — hästi pille, pasunaid, kandleid, gitarre ning balalaikafid, et kõlijeks ja helijeks ajuti õhk muusikahelidest.“

„Mül on küll igaw.“

„Eks mõta Reesi enda kõrwale wantri, wiitke kahetsefi aega.“

„Ega aita seegi.“

„Mis siis aitab?“

„Ma ei tea isegi.“ Seiti raputas pead.

„Tähendab, muustlaselust on sul willand?“

„Beaegu.“

„Noh, kannata weel weidi, eks edaspidi muutu mõndki . . .“

„Mida arwad, kui katsufsin pääseda Saksamaale?“

„Ei usu, et see läheb nii kergesti; mõid määratada. On's julle siis wäga tähtis, et pääseksid sinna?“

„Kuskile pean ju minema ometi. Ei taha hallituda terve eluaja festes kasutamata.“

„Oh, sellega weel aega küllalt,“ arwas Kõiwaf. „Nüüid alles algamas jüdasuwu; sügis annab oodata. Eks selle aja festes wõi juhtuda paljugi.“

„Eks wõi juhtuda paljugi!“ Seiti isegi lootis jeda, kuigi puudus alus.

Wanrite piff, logijew rodu liitles ülesmäge, hobused, wäsinud festwast tammumisest, aeglaselt wedamas raskeid rattaid.

Benidki olid wäsinud; lonkifid laisalt wanrite taga, keeled wäljas suust, hammaste wahelt tilkumas süilge. Sabadki olid tõmbunud jalge wahele.

Süilles edasi woor, kuni kadus noore männiku taha wiimane wanfer . . .

2.

Asta Raudürt tõusis Iebanistoolilt, misates ajalehe hooletult lauale, kust nüüdsama oli leidnud teate Heiti Tarna jäljetult kadumiseft. Teade tabas teda ja muutis rahutuks, kuigi ta ei näinud põhjust, miks ta pidi oja wõtma Heiti Tarna saatuseft, keda küll waewu aasta eest tundis hea tuttawana. Oli flirtinudki poisiga pisut, kuid loobunud järsku, aimates, et kord süüdatud tuli wõib paisjuda liig tugewaks leegiks, mida kustutada pole enam wõimalik tahtejõuga.

Oli kord katsunud lõplikult häwitada seda tunnet, kuid see ei õnnestunud tal. Ja kui Heiti oli saanud talle kirja, oli wõidelnud oma siise-minas, kuni mõistus saawutas wõidu tunnete üle. Heiti järgmised kirjad oli heitnud lugematult tulle, kuigi keegi kuwas teda awama neid.

Ometi, ta pidi tunnistama enesele, polnudki ta tahe nii suure, piiramatu wõimuga despoot, kelle wafalliks oli nüüdseft mõistus. Tunded olid wallutanud ta siis juba, kui otjäs üles Heiti kuldnoafongi ja põfsuwa südamega ronis üles nigelast trepist, mille astmed nagisefid hädada waina jalge all.

Kuid ülal oli taas suutnud rudjuda alla tunded, asendades selle jaheda wiisakuse ning uudishimuga, millisena wäljenduski Heitile. Rahkudes oli tahtnud pöörata tagasi ukseft, lausjuda mahajäänule paar õrna, hellitlewat sõna, kuid jäi siiski tegemata pööre tagasi ja pooleldi pahandudes oli rutanud alla trepist.

Ent nüüd, mil taas oli häirinud ta rahu sõnum Heitist, hakkasid tunded endid liigutama tugewamini, hoolimata mõistuse hoiatawast häälest, mis nõudis ükskõikjuseft.

Astale oli tekinud idee aidata Heitit. Tal oli wõimalik teotseda niinud, wähemini lootis seda, arwestades Sinksmani isikut, kelles wäheste olemasolewate andmete põhjal nägi rahaahnet ihuuskoid.

Ta teadis, mis ootas Heitit tabamisel, ning see teadmine tekitas temas piina ja kartust, kuigi alles hiljuti oli pidanud ennaft Heiti suhtes päris ükskõikjeks.

Asta ei wiitnud kaua aega, warustus rahaga, mida küllaltki helde oli andma wana, hõbehabemega isa, pärimata tütreft põhjust. Teise päewa lõunaks astuski jaamaperroonile, kust Heiti tookordse korterini oli waid pisut maad.

Oli hall, aurune, kuid soe päew. Hiljutine wihm oli korjanud õhust tolmu. Tüdruk hingas jügawasti, haistes õrna lilleõhna, mis imbus tänawale kuskilt aiaft.

Ta peatus hoomiwärawa ees; siis hakkas tukslema äkki jüda; ta tundis hettelift hoomi, pöörduda tagasi, kuid hajutas peagi selle tunde.

Asta tahtis enne, kui tegi wiisiidi Sinksmannile, kõneleda Heiti korteriperenaifega, lootes selleft kuulda midagi uut Heiti kohta.

Wäikefes, räpases hoomis ei olnud ainsatti inimest; hoomiwurgas, nõõril, lipendus paar imikule kuuluwat rõiwahilpu.

Ta sammus üle hoomi maja poole, komistades kõrgefontjalisel fingal üle konarliste munakiwide. Wäikefes, pimedas esifus medeles kar-

tulikott, labidas ning kaftmiskann. Kuskiit imbus hapukat, ebameeldivat lõhna. Ta koputas uksele, kust eelmisel korral oli näinud wäljuwat perenaist.

Woodi nagises, aeglased sammud liginesid uksele, riiv lõõgatus ja perenaine pistiski oma pea wälja ukse wahelt, tundes otsekohse tuleja, kelle nägu talle oli jäänud meelde eelmisel korral.

„Astuge aga sisse, preili!“ lausus mahedasti, pill peatumas külalise elegantsel rõiwastisel ning kuldmonogrammiga kaunistatud ridiküllil. „Tuba küll pisut korratu, kuid ehk preili istub siiski pisut.“

Oli kaunis lihtsa sisseseade ning pleekinud tapeediga tuba; seinadel rippus trükitud õliwärmipilte, tagumise seina ääres kulunud diivan paari tooli ja ümmarguse lauaga, millel oli pleekinud damastist waip.

„Do, lähen jälle peatselt,“ wastas Asta, „tahtsin teilt waid küsida üht-teist.“

„Preili tuli wist noorhärta Tarna pärast?“ küsis perenaine, uudishimu silmis.

„Jah. Tahtsin küsida mõnda asja. Muuseas, kumas ta lahkus siit?“

Perenaine otfis kummutilt wäikese, roheliste kaantega kalendri, firwis pisut lehti ja lausus: „Eila sai kaks nädalat just. Ei mina näinud, kumas ta kadus. Kui läksin talle hommikul wiima kohwi, oli tuba tühi, laual üüriraha ja sedel, kuhu oli märkinud, et läheb tungiwatel põhjustel ära; muud midagi. Jah, olgu, mis taht nüüd kirjutatakse, kuid üüriraha maffis alati awasti õigeks ajaks. Ei ojanud kuidagi koke arwata niisugust asja temast, nõnda waitne ja tagasihoidlik oli teine, kodustki ei läinud wälja mujale, kui kooli ja tundidele.“

„Kas mõiksite mulle näidata seda sedelit?“ küsis Asta.

„Koke otfin selle üles,“ lausus perenaine, hafates kraamima laua-jahtlis korratult lehawate paberite hulgas. Otfis kawa, kuni leidiski wäikese paberilehe, mille ulatas Astale.

Rebitud joonistuspaberi tüüpile oli Geiti kritseldanud pliiatsiga paar rida, teatades, et lahkus koretrist arwatawasti lõpulikult, jättes omad asjad perenaise hoole alla.

Ta ulatas tagasi lehe.

„Kas mõiksite arwata, miks wõltsis ta weksli?“

„Do, kust mina seda ometi tean, kallis preili. Kehw noorhärta oli, mõib-olla fundis puudus. Kõrkuhoidlikult ta küll elas, sõi harilikult leiba ja heeringat; wiisin talle hommikuti kohw: ka wahelt ja õhtuti teewett, see oli kõik.“

Ta Astale oli sama Geiti ostmud eelmisel suwel pea igapäew maiustisi. Tal oli pimlik nüüd, tagantjärele. Teine pidi nälgima hiljemini, et temale mõimaldada süüa šokolaadi ning jäätist, mida neiu ise wõis hankida üleearugi.

„Wast oleksite nii lahke ja näitaksite mulle tema tuba,“ lausus siis. Wootis sealt leida üht-teist, mis oleks selgitanud oluforda, milles oli wiibinud Geiti, mis fundis teda astuma üle lubatud piiride elutegeluses.

„Miks ei, heameelega.“ Ta awas nagisewa ukse, mille tagant kerkis äkiline, pööningule wiiw trepp; ronis ise ees, astmelaudade frigiseses

matjaka keha all. Asta järgis talle ettevaatlikult, kartes, et komistub äkki ja kukub kaela talle päks ning raske eit, kuid too ronis üsna kiiresti kõrgemale, kuni oligi pööningul.

Tuba oli samas seisukorras, millesse oli jätnud ta Geiti. Põrandal mustas pisut peent mulda, mis langenud alla laepargude wahelt. Laual lebas kuiwanud leivakannikas ja heeringaluid segamini joonististe, skitside ning paberilehtedega.

Asta sisje astudes läwest waatasid talle wastu pildi otjekui elawad filmad. Wärv oli kuiwanud nüüd täiesti; toas tundus pisut mooniõli lõhna.

Tüdruk ligines oma teisikule, waadeldes haruldase hoolega wiimisteldud teost, milles tundus nagu osa temast eneseft. Lundis, nagu istufski jeal, waguninurgas, kuulatades, mida jutustab Geiti.

„Küll ta ifka lõhnus selle pildi kallal tööd,“ kõneles jutukas perenaine. „Muudkui pintseldas aga, tahtis teijt ifka wiia näitusele, nüüd puha ilmaaegne see juur waew.“

Asta mõtles hetke: „Tahtis wiia näitusele...“

„Üürige mulle see tuba; härra Tarna asjad wõiwad jääda sisje.“

Perenaine waatles teda imestudes.

„Mis preili siis hakkab peale niijuguse alama toaga? Ja,“ ta wiivitas, „wõib-olla tuleb noorhärta tagasi.“

„Ei tule tagasi too noorhärta niipea; selles wõite olla kindel. Peale selle, — teotjen tema huwides, pidage meeles jeda.“ Ta awas ridikulli, pistes perenaisele pihku kirju rahapaberi.

„Ega ma siia tulegi elama, käin wahest harwa, üürirahagi wõtte härra Tarna nimele,“ lihas juurde.

Raha muutis perenaise lahkuseks ise; ta waatles aukartlikult nooblit daami, kellel näis olemat juur järnadus pildiga, millest oli kõnelemud äsja.

„Muidugi,“ kõgeles ta, „muidugi, olge aga nii lahked, kallis preili.“

„Tulen täna weel tagasi siia,“ ütles perenaisele, kui olid lastumud alla trepijt.

„Olge aga nii lahked, kallis preili. Sätan nüüdseft pööninguufje jälle lahti.“

Tänawal, kaaludes oma teguwiiji, kahtles Asta hetkeks, kas oli toimimud hästi. Ta oli teotjenud siiski erapoolikult, omis huwes, makstes selle eest, et wõis kasutada Geiti korterit, kust lootis leida põgeniku hingeelu paljastawat materjali.

Käis aeglaselt, mõtiskledes fogu tee, kuni jõudis linnaserwale, kus wäikeses, kollases puumajas elas Jakob Ginksmann. Maja taga asus juur wiljapuuaed. Ginksmann oli praktiline inimene, ei elanud oma südalinna asuwas majas, kus üürid kallid. Rahuldus teise majaga linnaserwal, juurendades nii oma sissetulekut.

Asta faabudes oli aiawäraw lukus, aias Ionkis hall, tige peni, hambad irewil, walmis puremijeks. Ta ootas pisut, kuid ei tulnud keegi. Dõgistas wärawat. Peni hakkas haukuma, üsna käredesti, kuulatades häälepaalu.

Majauks frääfatus, wäljus mees, nähtawasti Ginksmann ise. Tuli lähtfalt ning aeglaselt, waade kiindunud wärawa taga seiswale daamile. Randis peas musta nokkimütsi, jalas kummidega kamasjid, üle kõhu ripnes lai, hõbedane uurikett.

Torijes paar sõna toerale, kes hiilis eemale, händ jalge wahel, heteks meel waadates tagasi.

„Kellega teie soowite saada kokku?“ küsis Astat, awamata wärawat.

„Soowisin rääkida härra Ginksmanniga.“

„Mina olengi Ginksmann; eks kõnelege, mida soowite!“

Wanamees wäljendus kaunis ebawiisakalt.

„Loodan, et lasete minu wähemini aeda; nii, üle raudwarwe, on kõneleda kaunis paha.“

„Enne õelge, kes te olete ja mida soowite?“

Asta oleks meelsasti lahkunud siit ebameeldiwa inimese aia tagant, kuid ta tahtis siiski, waatamata kõigele, saawutada ettewõetud sihti.

„Raudürt on minu nimi. Ja siia tulin härra Tarna pärast.“

Ginksmann uuris kõnelejat, kohmetus pisut.

„Töösturi Mart Raudürdi tütar olete?“

„Kindlasti!“

Ginksmann awas wärawa. „Õlge heaks, wast tulete ja istute weidi.“

Oli muutunud wiisakamaks äkki.

Däks ees, awades ukki.

Tuba, kuhu majaperemees juhtis külalise, oli piimlikult puhas. Wahatatud põrandale oli asetatud tublisti waiwu, wiist kaitseks põranda tulumise wastu. Sohwal, toolidel ja laual lebasid wanad ajalehed; ajalehtedega oli kaetud ka suur, massiivne kapp biedermeieri stiilis.

Ginksmann wõttis sohwalt ajalehe, rullis selle ilujusti kokku ning palus siis Astat wõtta istet. Toetus ise lihtsalt toolile, wõtmata alt paberilehtegi.

„Tulin Seitte Tarna pärast. Härra Ginksmann,“ — ta waatas mehele otse silmi — „wõtke tagasi oma süüdistus!“

„Ei seda ole! Ega mul pole maast wõtta raha, ei saa teda kuskilt kühwliga ajada kokku. Ja maksjat juba ei saa niisugusest naljarotist, kuigi ta, häbi õelda, on weel sugulanegi. Teine shirant on ka paljas waesus.“

„Maksan kinni selle weskli. Kahesajakümmeend krooni oli wiist. Ja kui palju soowite teie, härra Ginksmann, selle eest, et loobute süüdistamast Seitte Tarnat?“

„Subage küsida, mis ühendus on teil selle narriga?“

„See ei puutu teisse, härra Ginksmann. Nii siis, — palju soowite?“

„Mina? Mina, Jakob Ginksmann, olen aumees. Kuigi teil, preili, on rikas isa, kes on olnud kaks korda minister ja puha, ärge siiski arwake, et rahaga saab kõike, mida aga soowitakse ainult. Ei, asi pole nii. Raha eest ei loobuks ma ammugi süüdistamast teda. Kuid sellepärast, kuulge, kirikurott on siiski olnud tubli pois, hankides endale niisuguse eestkostja, nagu olete teie. See on enam wäärt kui kahesajakümmeend korda kahesja tuhat krooni.“

Usta põsed õhetusid, tundis wiha ning häbi ühtlasi. Seda ta ei tulnud otsima siia!

„Ärge siis seepärast vihastuge!“ lausus Ginksmann, hääles nagu waemuhoomatawat sõbralikkustki. „Eks teie pärast poisjs ongi jooksus-nüüd.“

„Kuidas nii?“ üllatus Usta.

„Ah teie ei teagi! Poisjs kõneles mulle kõik ilusasti südamest ära, kuigi ei nimetanud teie nime. Ütles, et armastab kedagi tüdrukut, kellest tulnud mõte maalida waba kujutluse järele pilti, mis pidawat tont teab mil põhjusel tulema õige wäärtuslik, kunstinäituse jaoks wist. Siis jeltas, et lõpnud otja wärwid, pintskil lainud lahti karwad ja temal enesel tühjaks kõht. Eks siis teinudki minu nime wekslile. Nii, kui ma teid täna nägin, nii kohe tundsin, et oletegi too, kellest Seitte maalis pilti.“

Ginksmann süütas piibu, pistis poolpõlenud tiku tagasi toofti ning jätkas: „Austusin kord, et poisjst saab asja, siis, kui ta kolmeaastase põngerjana kesawäljal kiskus teiste hulgas palja käsi laotada sõnnikut. Sõjagi arwas, et poisjst saab tubli põllumees, kes kuivatab torudega oma wesised põllulapid, juurib kannustikust juurde heinamaad ja kaewab kraawe raba-rinnaku alla, juhtima ära kewadist liigwett. Aga midagi ei saanud temast. Tühja tuult hakkas ajama taga, pilte hakkas maalima, nagu kõlbaksid need süia kellelegi. Eks minagi mõtlesin omal ajal poisjle, — ega ma saa ju wiia hauda oma warandust. Nüüd aga,“ ta lõi käega, „nüüd aga ei taha enam teadagi teisest, õigaku kus tahab ringi. Kadunud isa põllulapid aga kaswawad täis umbrohtu, heinamaad jookstuwad, liigwesi wõtaw orase. Käisin waatamas alles tänawu kewadel. Palju need kats wanainimest ikka jõuawad teha, kes seal elutsuwad praegu.“

Usta tõusis minekuks.

„Jääb siis nii, et wõtate tagasi süüdistuse, mina ostan siis tähtpäewal wälja weksli.“

„Sõka jääb nii, lubasin ju teile. Homme wõtatan tagasi kaebuse.“

Enne wäljumist Ginksmann taas asetaskohwale ajalehe, lõi surruks paar kärke ning korjas hoolikalt üles põrandale kukkunud korjused, alles siis juhatas wälja tüdruku.

„Kui tulete siit wärawast sisse Seitiga noorpaarina, siis annan talle andeks tema tembutamised,“ lausus jumalagajätul, „kuid wõib-olla poisjmaalis ehk juba pilwe taga Peetrust.“ . . .

Seal oli nüüd Usta loogika, mõistuse ning tahte teadlikult tekitatud läänisuhe. Laiali olid paistunud kõik piirjooned, milliste wahel oli püüdnud hoida ennast. Senini tagasihoidud tundepais wabanes, murdes enesele hoolimatuna teed. Ja wastawalt sellele wõtsid mõtted teise suuna. Oli kawatsemud teotseada küll puhtast kaastundest, kuid tajus terawasti, et kaastundest irdus teine, koguni erinew tundeliik, mida oligi kartnud kõige aja. Ja nüüd õjutus ta juba täiesti wõimetuks kustutama jeda kiiresti kaswawat leeki.

Enam ja enam weendus nüüd, et oli kõige aja petnud end, säilitades tundeid teisele, keda polnud üldse weel olemaski.

Läbistades linna, juund jällegi Seitte kuldnoakõngi poole, tundis siiski teatawat rahuldust, et oli juutnud noormehe tulewikust eemaldada

wanglaniistusest läbiimbunud kambri, mille mõretatud atnaist waid wähejed walgusekiired selgeil päewil piiluwad sisse. Kuid ei läinud see fiiski nii kergesti, kui ta oli arwanud. Wana Gintsmann, too tüübiline ihnuskoi, oli alandanud teda, seinud temast, Usta Raudürdist, wäikese wabariigi rikkaimast lapsest tawalise piimatüdruku, kelle kohtlemiseks on sobiwad igasugused kombed. Ent tema, Usta, fiiski ei olnud nüüd enam pahane wanamehele, kes teotjes omapärase loogikaga, wäljendades jeda ka kõneluses. Tundis nagu pisut headmeeltki Gintsmanni sõnuft, kui see oli fiitnud Seitit, öeldes, et walge kirikurott on fiiski olnud tubli pois, saawutades sellise tüdruku sõpruse.

Sellega oli liikwideeritud seisuford ja Seitit Larn wõis otsekohhe pöörbuda tagasi. Wana Gintsmann ei algata süüdistust, matab asja ja kõik on forras. Säab waid osta wälja weskfel.

Usta oleks nüüd meelstasti kõnetanud Seitit, õrnustki oleks lijanud häälede; kahjates, et tooford, kui oli külastanud poisfi, oli selle wastu olnud nii hoolimatu. Kawatses nüüd kõik teha heaks juba esmafordfel kohtamisel Seitiga. Kuid ta ei ojanud aimatagi, kus wõib olla noormees, olgugi et ajuti mõtles teda wälismaal olemat. Aga wälismaagi tundus Seitit jaoks saawutamatu, kuna poisfil puudus raha. Usta jäi wiimati arwama, et põgenik warjab end kuskil sugulaste wõi tuttawate juures — wähemasti alul.

Ta uskus Seitit taas ilmuwat tagasi. Ei uskunud, et põgenik wõis surmata enda, jattudes oluforra suruwaima sõlme keskele. Tundis ju Seitit ja tema iseloomu mõrdlemisi hästi.

Sattas sadama peent, õige peent wihma, waiselt, ujedasti. Usta ei fiirendanud käiku, ei mõtnud taksoautot ega läinud warjule langewa niiskuse eest kohwikusse. Tundus hea nii, rahulik ja waisne. Snimesi oli wähe tänawail; needki mõned kadusid peatselt.

Seitit korterisse jõudes oli Usta üsna märg, kübaralt tilkus wett, findanahk oli ligunud läbi ja kingades tundus niiskust. Istus toolile, mis kartlikult nagises ta all, wineerpõhi killustunud kunagiseft liigseft raskuseft, pulgad läinud aja kestes lahti liimist. Milline kontrast oli seegi. Usta teada ta polnud kunagi weel näinud nigelamat tuba sellest. Wäike, madal aken walgustas lubjatud, konarlist seinu, mustunud lage ning wärwimata põrandat, mille laudadest oli kerkinud wälja üffiitud kulunud naelapäid. Tuba läbistas korsten, jäme, tiise ja otsekui salafawal, mille külge oli ehitatud ahi mustast raudplekist, ahi, mille jaoks Seitil talwel pea kunagi ei piisanud puid.

Wähene, nigel mööbel, mis koosnes wäikeseft kapiist, seinariiulist, raudwoodist, paariist lauast ning toolist, pidi kuuluma majaperenaisele. Seitil endal polnud fiin midagi peale töötarmete, raamatute ning joonististe. Uudistades Usta hakkas sirwima neid. Wäikesel laual lebas terve riit täisjoonistatud paberlehti, samas kõrwal wäikefi õlikatsetisi, kõik hoolsasti seotud ühte ja asetatud järjekorda aja järele.

Usta waatles neid, funi wäsis. Oidiki walmistatud hästi kõik, andes tunnistust hoolsuseft ning andest.

Seinul rippus olimaale, üsna kauneid kujutisi metsist, lošfiwarmeist, faamest, nümfeist, alasti naisist; edasi kubistlikke kujundeid moodsa terawalõikelise käsitusega, jirged serwad lõikamas teisi.

Tuba oli jäänud korratusse olekusse pärast Heiti lahkumist. Laual heeringaluude kõrval lebas lahtijena tiie kunstiajalugu, kuhu Giotto maalireproduktioonile oli langenud laest mulda. Woodigi lebas korratuna, põlnud perenainegi wõtnud waewaks wijata triibulist, kulunud waipa üle weel enam kulunud madratsi. Usta tegi üles woodi, kuigi ei omanud küllaldaselt suuri kogemusi selleks; toimis ju kodus selliseid töid tootnud. Sellega walmis saanud, hakkas korraldama tuba, aetuna tegelemistahetst, mille wäljendamiseks kodu ei pakkunud küllaldaselt wõimalusi. Ta kõrvaldas söögijätised, puhastas laua, asetab raamatud korralikult riita. Põrandagi pühkis wana, kulunud rõiwaharjaga, endal üle Heiti maalimisfittel. Oli rõõmus, laulutjes taha, jüdamel ei lajunud tol hetkel ainjatti muret.

Töö lõpetatud, Usta istus, waadeldes nüüd enam-wähem korralikult muutunud tuba. Ja äkki küsis eneselt, otsekui süüdistades: milleks tegid seda kõike? Milleks ajusid teise inimese korteri, tuhnisid ta asju, korraldasid toa? Oled ja tellitud siia puhastama ning küürima teiste rüüpeid põrandaid, millel lebamas lugematud paberossiotsjad? Ja üldse, mida teed siin, põgenenud, hüljatud inimese haledas kambris, sina, narr, alles weel äsjane kooliplika, kes said kätte oma küpsustunnistuse wast paari päewa eest ning kelle järgmiseks mureks on minna korralikult leeri? — Mida ootad weel siin, mulla lõhnaga toas, kui ei lähe koju, kus peegelsile parkettpõrand hellitab jalgu ja hele, maha walgus suuriist afnaist peletab eemale wäikesed, tillukesed mured.

Sahe, kaalutlew mõistus, koos taas teffinud soowiga tõmbuda tagasi Heitiist lõplikult, püüdis wallutada teda, naeruwääristades seda, mille saawutamist äsja oli pidanud õnneks. — Milleks jooksed järele tollele hilpharakale? Küsis kaine loogika. Was mõtled naituda weksliwõltsijaga, kergemeelse, seijukohata santlaagriga — seltskonnale naeruks ning pilkeks? Wõi kawatjed ülepea uppuda mabaarmastusse? Kuid mõlemal juhul oled narr, narr, kes kahjatses kohe ja lõplikult, unustagi, et oled wiibinud ses armetus toas, mille seinapragude wahel jalutawad rõskuseputukad ning põranda all pesitfewad mullakakandid.

Ta istus toolil, pooleldi alistumuna, wajumuna longu, kuni tabas oma filmi, mis waatasid teda maalilt. Talle tundus, nagu wäljenduks neis filmis seletamatu rõõm ja rahulolu, mis kandus edasi temasse, kuigi wähejel mõõdul.

Miks ei wõi ma armastada teda? küsis siis eneselt. Eks igaiks piüa selle poole, mille saawutamiseft loodab õnne ja kestwat rahulolu. Ja kui minagi nüüd loodan sama, eks ole mul siis õigus toimida nii, kuidas käsiwad tunded. Ma ei ole armunud kaks, ma pole emane hirm, kes lõikab kowadel läbi metiist, ise wäristamas keha, ma ei loe armastusromaanegi, noorile tüdrukule soowitatud Courths-Mahler'ist rääkimata, kuid siiski wajan armastust, rahulikku, mõistlikku, kuid sügawat armastust. Ta ei ojanud defineerida armastuse otseft tähendist, kuid umbkaudu siiski tajus selle piire.

Ta tõmbas walla laualaeka, mis pooleldi lahtisena oli paelunud ta tähelepanu. Laekas leidus joonistamistarbeid, puhast paberit, uusi sulgi ja mõningaid täiskirjutatud paberilehti, mis täpsemal waatlusel osutusid rebituks päewaraamatust.

Ta istus laua äärde, ajetas lehed järjekorda ja hakkas lugema.

Mida enam luges, jeda enam tutvus terawa, närwa puudusega, millega oli wõidelnud Heiti. Tema süda hakkas kipitama kummaliselt, kui ta luges ridu, milles Heiti teatas elutule, osawõtmatule paberile asjaolu, et oli söömata kolmandat päewa. Edasi järgnes rõõmust hüplemate tähtedega mäрге, et ta oli osnud kaks heeringat ja ühe kilo wärsket leiba, kuna oli saanud taas piisut raha tunniammisest.

Siis mäрге: „Kaotasin wiis senti! Miks tabawad suurend õnnelused ikka waeseid?“ Asta ei teadnud, kas see oli iroonia, paberile usaldatud kibe pilge, wõi oli Heiti wiielise kaotamist tõesti pidanud suureks õnnetuseks.

Edasi lugedes leidis imestudes, et Heiti oli, hoides oma ainsat ülikonda, kodus sageli aluspükstes wõi palituga, kui tuba juhtus olema jaha. Asta naeris kibestunult, kurwalt, kuni heli muutus kaastundesje sulanuna pikaks nuuksjeks.

Ei olnud kaua enam nutnud, pidades jellist meeleliigutust ebakohaks moderninimesele, kuid nüüd andus täiesti sellele, kuigi põhjus oli kõrwaline, — teise, kaasinimeje wiletus.

*

Asta Raudüirt külastas mõnede päewade möödudes teijfordielt kuldnokakongi. Oli käinud wahpeal kodus, kuhu oli kawatsenuki jääda kauemaks. Sügawa rahuldustundega oli saanud teate, et Hinksmann siiski tunnistab omaks wekslil leiduwa allkirja. Seega polnud ka Heitil tarwis warjata end kauem; wõis jälle wabalt liikleda kõikjal.

Põhjus, miks Asta uuesti sidus end Heiti asjaga, oli toosama maal, mis kujutas teda ennaft. Heitil oli rajatud sellele suuri lootusi, kunstilise tunnustusegi oli sidunud sellega. Ta nüüd, mil Heiti Tarnil jälle polnud tarwis karta seadust, awanes wõimalus, panna kunstinäitusele tema pilti täieõiguslikuna teiste omade kõrwale.

Seda wõimalust ruttasgi kajutama Asta, kuigi näitus oli alanud juba. Kuid ta teotjes kiiresti ja nii wõimalduski tal wiia läbi oma kawatsus.

Oli arwanud asul, et leiab Heiti eest tema korterist. Sel juhul oleks langenud temalt waew, mis seisib ühenduses pildi toimetamisega näitusele.

Stremusest wärisedes oli ta rutanud üles trepist, kuid wõti piisis endiselt tutawas panipaigas, ei olnud keegi käinud wahpeal. Pettunud oli siis piisut, kuid taipas otsekõhe isegi, et Heitini igal juhul ei wõinud nii kiiresti ulatuda sõnum seiskorra äkilisest muutumisest.

Nüüd seadis ta endale otsejeks ülesandeks pildi toimetamise näitusele. Kuigi Heiti ei saanud lõpetada kunstitõpistut wormiliselt, wõis ta eineda siiski lõpetajate hulgas, kuna oli puudunud waid nädalat paar lõpuajast, ajast, mil oli lõppenud tegelik õppetöö.

Jstudes taksoautos ja hoides soovitavas seisendis suurt maali, mis ägedail raputusil wägisi piüidis wajuda wastu terawat sõidukijerwa, tundis Asta end nii ligidasena Seitile, nagu oleks ta poisiga aastafümnid meetnud ühe ning sama katuse all.

Ei oleks inestunudki, kui keegi oleks soowinud talle õnne peatje naitumise puhul Seiti Tarnaga. Ta oli wiimaseil päewil harjunud selle mõttega, mis kujutas loomuliku sündmustekäigu üht tähist. Wõis nüüd üsna rahulikuna asetada end ühele ja samale tasapinnale Seitiga, kuigi ennemini tahtis näha endi wahel ületamatut lõhet.

Ja nii wõis ta ebaharilikult rahulikuna astuda kunstiõpistu direktorigi eraatelseesse, mis asus õpistuhuone ühes tiimas, peaaegu näituseruumide ligidal. Oli tal ju waja pildi näitusele andmiseks esmajoones rääkida temaga.

„Wana“ oli parajasti fibedas töös juure maali kallal, mis kujutas itseeni piiblist, Taaweti ning Koljati kahewõitlust. Garrastades suurt pinda, kasutas ta pika warre otja finnitatud pintsleid, mida aeglaselt ning hoolikasti käsitades wärwis parajasti Koljati jämedaid sääri.

Peatus häämastunult, nähes tüdrukut, kes seisis läwel ja kelle seljaga ta ühe, uudistades ringi wahtin autojuht hoidis hoolikasti kinnipakitud maali.

Direktor tõmbas piibuist tubli mahwi, ei taibanud kohe, milles seisis sellise ebahariliku külastamise põhjus.

„Seiti Tarna maal!“ üllatus siis, kuuldes, milles seisab asi. „Sa kus on Seiti Tarn ise?“ küsis wiimaks aeglaselt, puhastades wärwunuid förmu paberiribaga.

„Ei tea kahjuks, kuid, kuna ta soowiks oli, et tema hiljuti walminud maal esineks näitusel, siis tuligi toimida temata, wähenini alul.“

„Wast pakiffite lahti!“ lausus „wana“ autojuhile ja lähendades tooli, palus Astat istuda.

Kerge, õhuke papp alistus rebimisele, paljastades peatselt kogu pildi pinna. Asta, kes juhtumisi oli jäänud seisma maali kõrwale, osutus kunstniku kogenud filmale otjekohe maali algmudeliks.

„Wana“ waatles kaua pilti, astus lähemale, uuris üksikasju, kuni ümises enesele: „Seda ma arwasin!“ Puhwis suitju kui aurumasin, muietki oli piisut tekkinud näole.

„Mida te arwate, härra direktor?“ küsis Asta, kelle direktori sõnad muutfid rahutuks.

See lõi käega ja naeris.

„Oh, ei midagi,“ lausus siis, „maewalt humitab teid põhjus. Asi seisab selles, et andsin Seiti Tarnale kind idee. Ja nüüd,“ ta osutas maalile, „nüüd on ta selle idee wiinud läbi paremini, kui oskasin arwata, wäike wekskilugu maha arwatud. Kuid selles polnud ju süüdi tema, waid too härra, kes oli unustanud oma allkirja. Sgal juhul lubage aga teile soowida õnne, preili Raudürt, kui ma ei effi teie nimes.“

Astat läbistas palaw juga; ta punastas kõrwuni, kuni kogeles:

„Milleks soowite mulle õnne, härra direktor? Ega mina ju pole maalinud seda pilti.“

„Teid ju ometi kujutab see?“

„Mind küll, kuid —“ ta peatus, ei mõistnud midagi öelda enam ja waiis.

„Preili Raudürt, te üllatusite, et soowisin õnne teile. Kuid üllatusel pole alust, kuna teie ise wäga hästi peaksite teadma, mida arwasin. Ja kui ei, — wõin öelda weelgi selgemini. Kunstnikud on awameelseimad inimesed maailmas. Palun: pooleldi minu kaudu sai Heiti Tarnaine, mille jäädwustas teie kujutisena seal lõuendil. Idee — anda hingelisele, suurimale soowide keskusele, paleusele materjaalne, kunstiline worm, noh, ütleme maali kujul, see oligi pooleldi mult. Andsin mõista talle seda, kuna märkasin, et ta peale kunsti on hakanud harrastama weel teist ala. Ja kuna ta on teostanud idee tõesti hästi, sulatades kokku kunsti ning armastuse, tema teise harrastamisala, ja kuna teie, preili Raudürt, nii ennaqstalgawalt hoolitsete tema eest, — eks mul ole sellisel juhul tõesti õigus soowida õnne teile, kuigi mul pole olla au preiliga ennemini tuttam.“

Esimene õnnesoow ongi juba walmis waruks, muigas Asta, sõites tagasi Heiti korterisse, kus pidi weel korraldama mõnd wäikest asja. Lõundis end peaaegu kihlatuna juba, kuigi puudus peigmees ta kõrwal. Rahtles wahel, kas ei oleks weel liig wara naituda temal, kelle eluaastaid päike oli täiendamas alles seitsmeteistkümnenda ringiga. Oli ta ju alles pooleldi plika, esimene ballgi ei olnud kulutanud weel ta kingi. Kuid sealsamas oli ta sunnitud naerma felliste mõtete üle. Heiti oli teadmata kus, wõib-olla koguni furnud, kuigi ta hetkekski ei uskunud seda. Samuti ta ei teadnud sugugi kindlasti öelda ette, kas Heiti soowib üldse naida teda. Ja lõpuks tasakaalustaski end nii, kuigi salaja hellitas kindlat lootust, et Heiti peatselt tuleb ning toob kaasa endisest wõib-olla weelgi suurema armastuse.

Asta oli rahul nüüd enesega ja pisut uhkegi oma saawutise üle. Enne rongile tõtangut seadis toa ilusasse korda, asetaski lauale lilled, milliseid oli ohtnud teel lillekauplusest, asetaski lauale karbi häid sigarettegi. Heitis uselt tagasi pilgu, ei tahtnud lahkuda weel, kuid äkki julges siiski ukse, keeras lukus ringi kriisuma wõtme, pani juba Heitist jäänud panipaika, ukse kohale, wäljaulatuwale lauaserwale. Läks siis kiiresti alla trepist, kuni tänawal tasandas käiku.

Ta oli nüüd teinud kõik, mida oli suutnud. Heiti Tarn wõis jälle waba kodanikuna tegeleda teiste hulgas, ilma et talle oleks jäänud kahtluskuibetti. Teati ju küllalt wana Hinksmanni omapärasusi ning weidrust, eks seoti sellega siis juhtum weksligagi. Edasi oli näitusel maal, kuigi Asta sellestõttu wõis muutuda üheks neist, kellede arwel luuakse sadu kuulujutte.

Need kaks olid peamised saawutised. Jäi üle weel korter, mille eest ta oli maksnud ette terme aasta üüri igaks juhuks. Berenaisele oli, muide, weel pistnud piisku kenakese rahapaberi, kuni see oli lubanud hoolitseda Heiti nagu oma esimese ning wiimise lapse eest, kes alati walmistab emale waid headmeelt.

Nüüd jäi üle oodata weel teda ennaqst. Asta uskus, et Heiti tuleb peatselt, kuid hiljemini, kui möödus päewi üksteise järele ainsagi elumärgita Heitist, hakkas haistuma kiire saabumise lootus.

Endine külm, kaalutlev, reaalsusest tekkunud elukava oli ammugi heidetud kästija kohalt.

Ta meelis päevi wiimati nagu unes, sooviks ainult üks, mis tujutas enesest Heiti tagajärelkuga ühenduses olevaid hüvesid. Ja mida enam möödus päitejokullaseid, kirkaid, või monotoonseid, halle vihma-päevi, seda enam langes Asta endisest rõõmuküllusest kurwameelsusse, muutudes lahendamatuks mõistatusjeks isalegi, kellega oli saanud alati läbi hästi. Wana Raudürt jättis tütrele tema enese maailmawaate, segamata juurde oma tõekspidamisi. Uja festes oli weendunud isegi, et ta kaswatusmeetod andis nii positiivsemaid tagajärgi, wõrreldes teistega, kes oma lastele tavaliste wäikekodanikkude kombel sijendasid aukartust neist rikkama või autoriteetsema ja lugupidamatuja madalamal või wäiksemal haridusetasemel olewa isiku wastu, jättes kõrwale inimeje indiwiduaalsed omadused.

Nüüd aga, nähes tütre muutumist, päew-päewalt jelle kaswamat tujutaju, ei suutnud wana leff wabrikant kauemini kannatada seda, kuni kõnetas Astat, kui see ühel hommikul jälle näiliselt nutetud silmi ilmus einese.

„Mis sinuga on, Asta?“ küsis isa rahulikult, kui nad waid kahetseki istusid jõõgilauas.

Lüdruk waatas uurivald isa; ei üllatunudki nähtawasti, oli ehk oodanudki sellist küsimust.

„Dotan kedagi,“ wastas siis aeglaselt, hääles ükskõiksus.

„Dotad kedagi? Sinu aastais ootad kedagi sellise meeleoluga. Ma ei taipu midagi. Wast kõneleksid enam.“

„Jah, ootan kedagi, ootan inimest, kes saanud pikapeale ainjaks föbralitüks ning sallitawaks olewuseks.“

Wana Raudürt muigas pisut.

„Muidugi mõni noormees?“

„Just nii!“

„See tähendab,“ lausus isa aeglaselt, segades kohwi, „et ja oled nüüd sellises seisukorras, mida kutsuti meie ajal armastuseks. Kas pole nii?“

Asta põsile tikkus pisut puna; ta ei wastanud, sõi, kuigi toit ei maitsetud hästi. Wiimati, pärast kestwat pauusi lausus:

„Ja mis siis sellestki?“

„Muidugi, sellest pole ju tõesti midagi. Noor inimene on juba kord selline, unistab, uurib kuu ja kuulab õõbitut. Kuid sina, iüdruk, teed seda pisut ebaharilikult. Sa ootad!“ Isa wäristas imestunult walget habet. „Keda ja ootad? Ehk pajatad mullegi.“

„Üht weksliwõltsijat.“

„Weksliwõltsijat!!!“ Wana Raudürt üllatus ülimal määral, palawat kohwigi pillas üle tasfiserwa. „Kes see siis mõiks olla?“ küsis wiimati. „Smelik, kuidas ja üldse tutvusid sellisega. Istub nüüd oma aega muidugi?“

„Oh ei, ta on praegu jama aus kodanik, kui sinagi. Arwatawasti mäletad weel Heiti Tarna lugu?“

„Miks mitte. Wõi siis Heiti Tarn ongi too, keda ootad nii kurwalt. Noh, pole wiga, päris kena pois. Minult ühega ma pole rahul.“

„Millega?“

„Et see weffel oli nii naeruväärt väikelele jummale. Mõtles ometi: kahetsakummenend krooni ainult, oleks olnud vähemasti kahelja sadagi; nagu tõhusama tunde oleks andnud.“

„Mida tahad sellega öelda?“ küsis Asta.

„Oh, ei midagi, naljatasin pooleldi. Kuid pisut tõtki on see. Väikesed jummad vähendavad autoriteeti ja prestiihi, võtavad lugupeost maha.“

„See on mulle ükskõik.“

„Muidugi, sinu juhtes küll, kuid eemalseisjale annab selline kõmu nii väikese asja päraist ikkagi enam-vähem ebasoovitava mulje.“

Asta ei vastanud midagi; tal puudus tahegi reagerida, kuna teda ei puudutanud öeldis.

Söödi vaikides, kuni selle katkestas viimati isa:

„Mida kavatsete siis hakata peale, kui noormees tuleb tagasi? Armastad ja unistad samuti mõnda aega?“

„Naitufsin.“

„Wara alles pisut. Sa pole veel maailmas waadanud ringigi. Ega abieluited pole päevase festivusega, ära tüitabki aastate vältel. Muide, aeg annab head nõu. Mina, näiteks, olen armastanud elus viis korda tagajärjetult, kuwendal abiellusin.“

„Ega kõik pole walatud ühes wormis.“

„Muidugi pole, see on tõsi. Kuid analoogiat leidub igajugusta armujuhtude juures, mis alles wastset. Ütlen sulle niipalju: oota, lasse aega mööduda pisut, laienda filmaringi. Ja kui siis samuti mõtled, nagu nüüd, siis tee, kuidas arwad: mina ei takista sind, kuigi mul maaliskunstnikest üldiselt pole just parimat arvamist.“

Nii oli lõppenud tofkorral nende kõnelus. Tsa ei teinud sellest edaspidi enam juttu, oli nähtawasti selle wähefega wäljendanud kõik, mida orwas isiklikult.

Asta püüdis ületada nukrust, kuid ei suutnud, mõttering keerles laffamatult keskuse ümber, mille moodustas põgenikust mällujäänud fuju.

Päewade festel samast aineist mõteldes koostas ta terve kawa, mille piires lubas enesele mehe armastust.

Selle teostamine aga wiibis, kuna Seitist ikkagi weel polnud midagi kuulda. Tema maal tõi talle tunnustuse; armustus tahtis leida Seiti Tarnas koguni uut tähte kunstitaewas, ebaharilikult andekat geeniust, keda tekib harwa tavaliste festpäraste hulka. Wõib-olla mõjus selleks piisut kaasa ka asjaolu, et maalil oli kujutatud mõjuwõimsa isiku mõju, selle kunstilise kujutise kiitmine armustajatele tundus meeldiwana. Tsal juhul oli see aga kõrwalise tähtsusega.

Seiti Tarn kaswas wiletsais elutingimuisis wirelewast noorurist loo- tufiandwaimaks taiduriks, sellele ennustati hülgawat tulewikku. Wiideti tema kompositsiooni, koloriiti, tehnikat ning indiwiduaalsust.

Kuid ülistatu ise ei wõtnudki waewaks tulla tagasi pärima edu. Waikis kuskil saladuslikult, ei andnud enesest wähiwatki elumärki.

Asta meetis päewi pooleldi üksikuna, tõmbudes tagasi ifegi tennise- manguist, mida siiani oli harrastanud innukasti. Ei pakkunud naudingut

refetihoid ega kiired hüpped. Sjaga puutus kofku harwa, jekt see meetis suurema aja tehaseis.

Alstal puudusid sõbratarid. Juba koolipõlweft alates polnud ta leidnud neid, wõi kuigi leidis, siis pettus neis warsti. Tajus, et sõprust temaga soowiti efmajoones oma prestiihi tõtmiseks, enefe allarõhutamiseks. Ta harjus wiimati, nagu ifagi, elama pooleldi erauelu, leidis selle küllaltki huwitawa. Rafutades waba aega lugemiseks oli pooleldi juhuslikult hanfinud mõningaid teoseid enefe täiendamiseks. Suwi kaswades oli seadnud kofku detailse kawa, mida mõtles täita teatawa aja festes. Nüüd tegeleski sellega, treenides teha koostõlas waimuga, wähendades sellise igapäewase toiminguga ootamispinewust.

Mitu korda oli käinud wähepeal „kuldnoakongis“, wiies närtfinud lilledes asemel wärskel. Kuid alati oli püsinud puutumatusena uksewõti. Tundus, nagu ei tulekski enam tagasi siia endine toaelanik.

Rodus õhtuti waadeldes kistuwat ehapuna, mis roosafaid laife puistas maja ümbritsewasse suurde aeda, tundis ta hetketi, nagu kutsuks teda keegi kuskilt kaugelt. Ja kui ta lebas juba woodis, terawnes see tunne wahel weelgi enam, kuni jälle uinus piirajast niiskeil filmil.

Pikk autoderodu liifles piki kitsast tänawat, mis sirgena juundus järwe poole.

Juhtunud wäikesse prowintslinna, Seiti koos oma selfilifiga elas kaasa muftlaspulma. — Tuldi parajasti registreerimiselt, kuna wiimasel ajal muftlasedki harrastawad seadusepärajast abielu, kuigi see alatihti omab lühikest kestwust.

Pruutpaar, mõlemad tublisti joobnud, istus efimeses autos, mis punaste lilledega deforeeritult tõmbas tahtmata enefele tänawal liifujate tähelepanu. Kuid üldiselt ei erinenudki too muftlaspulm tawalifist paariheitmisifist. Peiupoisid ning pruutneitsidki olid, kuigi seekord polnud tegemist kirifuga. Peiupoisid, kaelas ifegi walged maniskad, istusid uhkesti, käd ümber pruutneitsite piha, kellede juufeid ehtifid punafed lilled ja laiad, rohelifed fiidlindid.

Nähtawasti mõnufeid kõik outofõidust, kuna ju harwa wõimaldus istuda ifeliifuwail sõidufeil, millede mugawad, pehmed iftmed pörutuste asemel waid hällitafid tafa.

Jõudes järwe äärde, kus afus muftlaste üldlaager, lõpmatu rida telke, wankreid ja hobufeid, ei tahtetud weel tulla maha sõidufeiist, kafutati pooltki minutit, et nautida weel pehmet iftnealust. Negamõõda hakkafid siiski tühjenema autod, wiinapudelid kulifefid, anti autojuhtelegi pulmapäewafohaft weniwalget kroomenkriftalli, kuni sõidufid jälle liifufid tagasi linna, olles lõplikult puistanud maha muftlaste-pulmapeeliste firewa karja.

Telkide wahel, kõrge lati ofas, Iehwis suur, heleroheline lipp, musta, hambulife kuufefifuefiga keskul. Alla, parempoolsesse nurka oli paigutatud ferratõmbunud fiili kujutis, kelle ebaharilikult pikad ofkad kiirtena läbistafid terve lipupinna.

„Mis lipp see on?“ küfis Seiti kõiwakult, kes lebas ringis teistega suurtest woodilinadest moodustatud pulmalaua ääres, millele oli kuhjatud rikkalikult sealiha, worsti, saia ja õunafuppi.

„Kas ja ei tea siis, ise wana mustlane, elanud päewast teise meie hulgas, ei tea weel, mis lipp see on? Noh, Mitrowskite sugukonna wana uhtus, toodud teine nalja pärast wälja wantripõhjast ning fikutatud üles siia lati otja.“

„Pole weel juhuft olnud tutwuda,“ arwas Seiti; „kindlasti kuulub peigmees Mitrowskite hulka,“ lisas siis.

„Eks pruut samuti Mitrowski. Mitrowskid pea kõik, kes istuvad, kõnnivad ning fargawad siin.“

„Suur perekond!“

„Eh, Roslowsteid on enam, wähemasti paarjada kindlasti. Arwafid wiist jeni, et igal kolmandal mustlajel on oma perekonnanimi?“

„Seda küll, eks perekondi ole palju.“

„Näed nüüd, ise ütled jageli, et sul on willand mustlasi, kuid ja ei tunnegi weel põhjalikult mustlaste elu. Rõrd kindlasti lahkud meie hulgast, aga ei tea weel kõige igapäewasematki. Tea siis, et kolm perekonnanime ongi neil mustlasi, kes liiguvad siin Läänemere pool kandis: Mitrowski, Roslowski ja Kewe. Mina ei kuulu enam nende hulka, juundun enam Ungari poole.“

„Kas igal sugukonnal on oma lipp?“

„Kõik nii, — igal oma. Kuid nüüd on jäänud kõrwale jellised asjad, on ununenud. Kellele on tarwis lippe? Nüüd on peasti see, et tere oleks täis ja wantri ees wantsiks hobusejetukas, kes kuwenda kilomeetri läbides mõtleks weel seitsmendalegi.“

Migas korralik sööming ümber linade, kuid enne seda karjuti pruutpaarile kolmekordne elagu, joodi terwist ja alles siis afuti häwitama liha, wiina ning suppi.

Söödi ahnesti, matsutades, nautides ning kiiresti. Sulgapeale kofkuostatud toiduvara otsekui sulas ja wiinapudelite põhjad kerkisid kuwale.

Rõiwaf walas jageli wiina plekktopsi, mille siis kiire liigutuslega kummutas juule. Kui Keesi manitses teda parajusele, walas kolm korda järgemööda täis topsi ning jõi, lausudes ise: „Olen ostnud kolm pudelit wiina, kuradi päralt! On see siis palju, kui ajan ühele filma päkad, mis? Eks aita siis sina ta juua tühjaks, wõi Sasjan. Kuid midagi ei saa teist, wiinaaur wõtab nõrgaks teie südamed ning jalad, korralikku õlleklaasitäitki ei pea teie wastu taha peale. Ja kes peab siis teotsema teie eest? Eks ikka mina, Rõiwaf Markus, pean ükfinda wõitlema, kuni wõidurikka lõpuni.“

Ta walas topsi täis ääreni, jõi selle, hammustas peale tüki worsti, kordas toimingut, kuni hoidiski käes tühja pudelit.

Wõrdseft temale toimisid teiseditki mustlased. Häwitati wiina kiiresti, pidamata pikka wahet. Trimpasid naised, rüüpasid tüdrukud, kuni rinnalapsilegi kallati suhu alkoholi, millisele toimingule need reageerisid wirila kisaga. Kuid poisikesed ootasid waid parajat juhtu rüüpamiseks, juus paberosifkonid, filmad wilkasti rabelemas lauge all.

Ülal, pruudi-peigmehe ligidal, istus igiwana moor, kellel aastaid õlul kindlasti wõis olla saja ümber. Tema nägu, mille moodustasid peamiselt kortsud, tuletas meelde turwast, millesse on lõigatud kitsad lõhed filmiks, ninaatwauksiks ja suuks. Sõi ahnesti, kõnelemata sõna, hoi-

des sõrniga, millel teravad, tugewad konksküüned nagu kullil, lihatusi, millest hambuta suuga püüdis rebida palu. Oli wanim eit kogu arwufas salgas; tal oli koguni austaw nimetis Puri Daj. Puri Daj tähendise üle oli Geitil teada niipalju, et sellega tituleeriti wanimat eite perekomas, kellele awaldati kõikjalt lugupidamist ning austust, kelle eest hoolitseti hästi ning kelle sõnu arwestati alati. Mustlaste jutu järele pidi iga Puri Daj olema wõimeline enuustama inimeste saatust nagu lahtijest raamatust, oskama sõnu, mis kaitsewad kahjude eest, ja weel muudki üleloomulikku ning ebatawalist. Ja nüüd too austataw wanamoor istuski seal, peaaegu peigmehe kõrwal, konksus sõrmede wahel raswane lihatusi.

Reast leidis Geiti wõhivõdraste hulgast mustlasi, kellega koos oli matkanud pikki teid. Seal lebas poolküljeli mornilmeline mustlane, kes ferd lõketule ääres oli rääkinud oma juhtumust wene külas, temast pisut eemal rüüpas sinisest plekk-kauisist õunasuppi põgus mustlaswaar, kes oli warastanud teeärest ristikehinamaalt oma hobuse. Allpool, üsna wafrite lähedal, pures worsti Reesi-Rõiwaku tädi, kipunud, wai-kin wanaeit, kelle juures peamiselt wiibiski Reesi. Mees, jüwenenuna jutuajamisze teistega, oli mõtnud nähtawasti enam wiina kui kandis. Rõneles küll palju, kuid ei saanud aru isegi oma sõnust ega sellest, mida tahtis just parajasti öelda. Kuid niisuguseks muutus oluford pea kõikjal. Näägiti enam kui waja, wehiti kätega, kuni hääled julasid kestwaks, tugewaks lärmiks, millest ka tundelikum kõrw ei oleks juutnud eraldada üfsikuid sõnu ja nende mõtet.

Rõiwak oli tõmbunud eemale lauast, lebas küljeli, suumurgas pabeross, millest pahwis järjekindlalt suitu. Reesigi oli lõpetanud jõmise, istus Geiti lähedal, käed rüpes.

Soe ning päikeseküllane õhtupoolik oli meelitanud järwe äärde kogu hulga linlastigi, kes perwelt siirdusid uudistawaina waatlema mustlaslaagrit. Oli küllaldaselt plikafid, poisze ning wanu inimesi. Piidlesid ümber laagri, alul arglikult, pärast julgemini, wiimati kõnetadeski mõnd mustlast.

Peigmees, kuuehõlmad lahti eest, kaelaside lipendamas tuules, ei teinud wäljagi pruudist, kõneles targust asjust teistga, wiinast ähmased filmad kangelt liikumas laugude all.

Geiti mõis märgata arwufaid hõbepeekreid, millest jõid mustlased. Rõiwaku seletuse järele sugukonna üfsikud perekonnad hoidsid neid kalliste aaretena, pärandades edasi põlwest teisele. Siinsed peekrid sarnanesid pisut Jürgeni omale, kuid tal oli see kunstiliselt olnud kindlasti wäär- tuslikum.

„Dead, Saksjan,“ kõneles Rõiwak, lebades rohul, filmis joobnule omane niiske ilme, „tead, minuist oleks saanud insener. Nüüd alles taipan seda.“

„Insener? Kuidas sa tulid sellisele mõttele?“ küsis Geiti.

„Waata, poisz, mul on tehnilised huwid. Kas sa pole kuulnud enne seda juttu?“

„Ei ole.“

„Muidugi ei ole! Sellest just kõnelengi praegu. Insener oleffin pidanud olema ma, tore saks läikiwais lakk-kingis, kaenlas portfell ja

põuetaskus punataid pabereid. Aga ei läinud nii, kuidas oleks pidanud minema õigusepoolest. Nüüd aitab unistamisestki... et kui mul oleks zeppelin...“ Ta peatus, rõhatas ning jätkas:

„Aga nüüd, nüüd, Saksjan, ei taha ma zeppelinigi, ootan veel mõned aastad, kuni walmib esimene sõidukõlvuline ruumilennuk. Ja selle hantlin siis enesele kindlasti. Kui müün oma uhte hobuse, on too kohwiwestki mul kindlasti käes. Tead, mida hakkam tegema siis! Setukaid hakkam medama Maršile ja Weenusjale, kehmadele põllupidajatele. Kuid kes maksab hästi, sellele wõin winnata üles kas wõi puhastwerd araablase ühes inglise sadulaga. Praegugi juba hõljum üsna tugewasti,“ ta katsus tõusta, kuid kukkus käpuli, „pole ime, kui lendan siit ilma laewatagi läbi maailmaruumi ja prantsjatan pikali mõnele planeedile wõi kufun kellelegi laqipähe, liiues siis ta kapsli kui munakoore. Arwan aga, et piisut hädakohtlik on selline sõit palja kuuega. Speatja Ruff seletas kord kosmograafia tunnis, et maailmaruumis longib ringi suuri planeetidest pudenenuid kilde. Ja kui juhtumad kiirel sõidul kokku meie teed, siis, siis olgu isand ise armuline meile mõlemale.“

„Arwad, et lõpetad meteoriidi elupäewad,“ naeris Heiti.

„Mis on siis Rõiwat Markuse kõrwal üks närune meteoriit, et peafin alistuma talle? Kuid seda kardam, et sulame kokku mõlemad, üheks termikuks, homogeenseks massiks, kui õelda täpsamini. Ja kus on juba Rõiwat, eks sinna tule veel lisaks teisi. Nii moodustub lõpuks planeet, juurem veel, kui too närune maaker, mil hõljum praegu. See tõmbab aga teisi külge, wähemaid, näpsab maakeragi orbiidilt, hammustab päikesegi, kuni pöörab pahempidi terve kosmose kui hiidlase sargi. Ja kui on terve kosmos üks suur pudrupada, siis olen mina kõige selle segaduse keskus ning algataja. Kui elaks siis veel mõni mustilane, ta kindlasti tunneks auartust Rõiwat Markuse wastu, tolle waeje mustilaspõisi wastu, kel on waid setukas, puutelijedega wanter ning kolme ja poole liitriiline supipada, mille serwas auk.“

Ta katsus uuesti tõusta, kuid kukkus enne veel, kui jai alla jalad.

„Dokerdama on hakanud telg tollel wanal maakeral, koonused on kulunud ja kuulid katki, nagu mõnel wanal jalgrattal. Hädapärast oleks waja uusi. Kas sinagi ei tunne, Saksjan, et kõigub kolelasti su jalgalune?“

„Nagu piisut liiguks,“ arwas küsitud muulates.

„Piisut? Do, otse kolelasti liigub. Terve see nähtaw ning tajutaw wärk siin õõtsub kui kiigel. Aga, ma näen, oled sündinud merimeheks. Pintsli asemel oleksid pidanud wõtma möla, lõuendi asemel purjed. Ja mina, minust oleks pidanud saama insener. Kuid, saatus, sinder, ei lasse, nõõgib sind, kuni lööd käega kõigele, jäädksi riwale ja wiskad wälja oma roostunud wedru. Ega pole parata midagi. Minus, mida sooritaksin veel, — oleks naisewõtt, Saksjan. Arwad, kas tasuks sellise tembu tegemine end?“

„Kaske õelda.“

„Kaske? See on tõsi, ega ma waidlegi selle wastu. Eriti veel, kui tahad hantida endale iseäralikult matjakat eite, selle ümbert kangeltski ei saa haarata kahe käega.“

„Pati“.

„Kas te ei lähegi?“ lausub nende kõrval mustlaspoiss, kes nüüd sama oli tulnud eemalt, telgi juurest, kuhu oli koondunud kobarasse nooremaid mustlasi.

„Kuhu?“ päris Geiti.

„Noh, eks Puri Daj juure. Ennustas noorpaarile natuke aja eest tulewikku, nüüd ütleb igale, kes aga ulatab käe.“

„Käifid sinagi?“

„Lulin praegu just.“

„Noh, mida ta laulis,“

„Ütles, et saan jõukaks meheks, omandan kolm hobust, kolm wankrit ja naise.“

„Ujud ka ifka?“

„Noh, eks Puri ütleb ifka õigust. Temasugune juba tunneb noid käejooni.“

„Kas läheme meiegi?“ küsis Rõiwaf, upitades end.

Geiti ja Reesi olid meelstasti nõus, kuid Rõiwaf ise ei saanud alla jalgu, waatamata mitmekordsele tõusukatsesele. Jäi wiimati lebama, kuuehõlmad lahti eest, särk wäljas wärwli wahelt.

„Minge kahetse,“ arwas wiimati, „olete harjunud nähtawasti tolle logisewa keraga. Jään siia.“

Puri Daj'il oli ees suur järg, waatas midukil filmi talle ulatatud käsi, wedas näpuga mööda jooni, kuni pajatas igale paar ennustusfõna. Ühele ennustas õnne, teisele õnnetust, nii, kuidas juhtus.

Pisut peljates ulatas Reesi käe, seisib esmafordset elus Puri Daj'iga wastamisi, kelle salapärasusest oli kuulnud igasuguseid jutte.

Moor heitis käele terawa pilgu, wedas förmega mööda jooni, lausub siis ootamatult:

„Ei ole sina see, kes sa oled. Teises paigas su ase, tüdruk, kuid sinna ei wii sind kunagi jalad, elujooneke lühike sul.“ Ta wabastas tüdruku käe, haarates Geiti oma. Silmitses hetke, pööras äkki oma turwasnäo poisi poole, süsimustist filmaterist luuramas kummalist waadet.

„Ei ole sinagi see, kes sa oled. Teises paigas sinugi ase, poiss, kuid sina saad fiiski oma waiba alla heita puhkama. Mine nüüd!“ Vangetas poisi käe, wõttes uue, kuna küllaldaselt leidus suure laagris noori, kes Puri Daj'i kohalwiibimist kasutasid.

„Kuidas siis õeldi teile kah?“ küsis Rõiwaf nende tagasi jõudes.

„Kas lähete paari peatfelt? Kas esimene jöngermann on poiss wõi tüdruk? Noh, seda küll õelda raske...“

„Ara lobisef!“ sõnas Reesi pahasena. „Surma kuulutati mulle pooleldi.“

„Wõi furma! Wanaeit kange ennustama teifile, endal ammugi aeg panna pea alla kõrwad. Runas sa siis lafed jalga siit! Kas ütles aja ka?“

„Ega õelnud, tähendas maid, et elujoon olla lühike.“

„Wõi lühike! Ja mis ta pajatas sulle, Saksjan?“

„Ütles, et ma pole see, kes ma olen. Pidawat, muide, saama ka puhkama oma waiba all.“

„Wõi polegi see, kes sa oled, ahahahaa! Noh, sellist juttu pole ma veel kuulnud enne. Siis ei ole minagi Rõiwaf Markus, waid mõni wõlutud funingapoeg. Sina, Saksjan, oled Siiami prints ja Reesi, no,

ütlemel, India maharadsha tütar. — Saburaks on läinud too wanamoora ajusäsi hakanud hapnema kauajest elamisest." Rõivak naeris muretult; joobnuna muutus ta alati rõõmsaks. —

Õhtu liginedes hakkas siin-seal kostma pillihelinat, kuni peatjelt tekkis järveäärsele lagendikule, laagri ette, tantšijast tihe ring. Tüdrud silksid poiste käte vahel, kes joobnuina hoolimatult keerutasid ringi.

Rõivak jäi magama, samasse, kus lebas, müts langenud pisut eemale, käharaist, müstis juufstes rabelemas tuul. Reesi, kes seni oli istunud vaikjelt, süvenenult enesesse, tõusis murult.

„Läheme meiegi vaatama tantšijaid, Seiti,“ ütles poisile.

See järgnes talle, lausumata sõna, kuni peatusid teiste hulgas, kes poolringi moodsustades piirasid tantšijaid.

Wastne abielumees lebas röötsakil murul, oksendas ajuti ja püüdis end ajada istuli nooriku abil, kuid see ei õnnestunud kuidagi tal, langes ikka jälle tagurpidi. Nähtawasti oli teinegi eluseltfiline mõtnud enam kui waja, sest katsed aidata meest kujunefid talle tugewaks rabelemiseks enesega. Dõtsufid, nagu kadakapõõsad tuules, purjus wiinast ning armastusest. Seda enam aga hüppasid teised, kuigi ka neilgi wääratusid jalad enam kui tarwis.

Raks muistlast mängisid gitarri, mõlemad alles noored, punased lindid nõõpaugus, jalas moodsad kingad, alles äsja nähtawasti ostetud kauplustest.

Dõõtsamees istus neist pisut eemal, pea löömas tantšulugudele nõukukaupa kaasa takki. Riiva, pime kandlemängija, oli lahkunud juba ammuigi salgast, siirdudes linna, samasse, kuhu oli läinud Madam Mitrowski, — kuskile kabareesse.

„Ei taha olla muistlane,“ sosistas Reesi, kui nad istusid kahetse juure kase tüwel, pisut eemal teistest.

„Miks?“

„Ma ei tea isegi, wõõras on. Wahel tundun enesele nii mahajäetuna, et tahaksin jürra. Sageli olen nutnud kuivaks filmad. Ei taha rännata ringi wankreis paigast teise, see wäsitab, uimastab, wõtab tuju. Wulle meeldiks wäike maja, mille ees aed, kus kaswaks palju lilli, eriti punaseid. Jah, selline maja, millel oleks suured, walgete raamidega aknad, läikivad uksekäerauad ning punane katus.“

„Siis ainult niisugune sulle meeldib.“

„Minult niisugune, Seiti. Sa mina elaksin seal, puhtad, ilusad rõivad üll. Kannaksin punast kleiti walge siidpaelaga; sinugi kutsuksin enesele külla siis. Kas tuleksid?“

„Küll tuleksin.“

„Kui tuled, keedaksin sulle õunasuppi ja küpsetaksin kooke. Tüdi õpetas mind küpsetama toredaid kooke.“

„Eks siis sööksin neid õige isukalt.“

„Noh, teeksin neid hästi palju, nii et jääks ülegi. Kui lähed, annaksin sulle kaasa teepeale. Kuid sul polekski minna maja, wõiksid jääda wäga hästi minu juurde. Maaliksid pilte, joonistaksid, mina küpsetaksin kooke sulle, õhtul wõtaksid mu kaisu siis...“ Punastus nagu hetkeks, raputas pead, nii et hüplefid ta tumedad lokid.

„Ah, lollus on ju unistada sedasi. Ütle, kas sina ka wahest wiidad aega nii?“

„Wahest küll, kui on igaw. Wankri logisedes teel hakkawad mõtted keerlema nagu ümber telje, siis ei saagi muud, kui peab unistama.“

„Mina unistan alati,“ seletas Reesi. „Ei ole aga kunagi nii tore mõtisklema, kui seenil käies.“

„Oled sageli käinud seenil?“

„Sgal sügisel. Seened maitsewad nii hästi, et wiivad alla keele. Kuid korjata neid ongi tore. Ilm on wainne, soe, hall, tibab peent uduwihma. Kased on kollased, kuivanud lehti liugleb taha alla. Mets on siis sõbralik. Sa seened nagu ootawad korjajat. Villad pilwivad, pruunid kuusikseened, rammusa, walge piimaga, kollased wahulikud, punakad lepikseened. Ilusad on nad, päris kahju lõigata läbi nende wart noaga. Sää, kibekas lõhngi on neil, mis weel kauaks ajaks jääb külge sõrnile. Seenil alles on meel alati rahulik, pole rõõme ega muresid, wainne, kodune ning mõnus on, kuni ei tahagi enam lahkuda metsast. Siis on tore unistada, mõtisklema. Sa mõttedki on palju selgemad ning puhtamad kui muidu.“

„Millest sa unistad siis?“

„Oh, paljust! Näiteks, istun kivil mõi puukännule, hakkab puhastama seeni, kõrwaldan usitanud warsti, ise mõtlen, mida teeksin, kui oleksin rikas, kui ma poleks mustlane.“

„Mati mõtled sedasi, kui käid seenil?“

„Mati ikka! Mõnikord olen kujutanud enesele, et sügawas metsas asub loss, suur, uhke, toredate tubadega, mille leides pole mul enam tarwis olla mustlane. Kui pääsen sinna, on eelmine elu mustlaselu, uni. Siis ei pese ma ennast kunagi mustlasklille mahlaga, magan siidwaipade wahel, käin, rõiwastunult siidi ning sametisse, ilusaid, kruusatatud teerajul, mille ääres õitsemas lilled. Umbes nii, nagu elab ju tüdruk, kellest kõnelesid mulle.“

„Kõnele edasi, oled õige luuleline.“

„Uusun isegi, et olen luuleline. Teised mustlastüdrukud ei unista kunagi nii, mõtlewad kainemini, mõtawad kujutlusiks aine tegelikust elust. Sellepärast polegi mul ainsat tüdrukut, keda mõiksin nimetada sõbraks. Mina aga unistan asjust, mis kunagi ei täitu. Kord läksin isegi offima oma unistuste-lossi.“

„Läksid tõesti?“

„Jah, läksin, kaenlas seenekorn. Teadsin küll ise, et olen narr, kuid läksin siiski kindlas suunas, nagu unenäos.“

„Sa leidsidki lossi?“

„Veidisin küll midagi, mitte aga lossi. Läbisin paatsu tihniku, niiste nõo, kust nõrgus wett mu kattis kinga. Ja äkki nägin eemal, rohutu kaswanud lagendikul, wäikse maja. Korsten oli wajunud wiltu, afnail pudenenud eest klaasid. Uknaaugest paistis heinu. Üks oli lahti, läksin sissegi.“

„Ei leidnudki ilusaid tube?“

„Ei. Seinakiüümiks oli muudetud endine elumaja. Kuid ta tundus kodune. Istusin heinale, kuni olin jäänud magama. Argates oli juba hämarik, alles pimedaks jõudsin tagasi laagri.“

„Ja nii unistad alati?“

„Iffa. Kui ei unistaks, tuleks surra nukurse kätte. Nii aga saab üle, elades nagu kaht elu.“

Rattes jutt. Oli hakanud hõimarduma, taewas fiskus pilwe. Gemal hakati süütama laagrituld.

Tants oli wõtnud juurde hoogu. Pealtwaatajaid oli murdu tulnud linnast, waatama mustlaste pulmapidu, kuigi ei näinud midagi erilist. Tantsijid mustlaste mustlastega, mustlaste mustlastega, mustlaste mustlastega. Oli külluses käre, jalamadinat, kiljatiisi, hõiskeid, walsi-, polka- ning foxtrotitakti.

Noorpaar oli tõusnud püsti wahapeal, katkusid tantsidagi, kuid ebaõnnestus katse, kuna waarusid kõrwale ringist, pehmele murule, kuhu jäid lebama, waadeldes teisi. Reegi mustlaste poisid tõi suure waiba, mille laotas murule istumiseks. Samajugune noor mustlastar tõi punaseid lilli, pillas need noorpaarile, hüpates ise tantsuringi.

„Kas tahad tantsida?“ küsis Reesi.

Poisil puudus tuju, oleks meelstasti istunud edasi, kuid tõusis siiski, et tahtnud teha nukrats tüdrukut.

Tantsijid laua, kuni oli üleni higised. Reesi oli heas tujus, wadistas kõnelema, naeriski jageli.

Ringist pöördusid telkide wahela, kust leidsid parajasti wirguwa kõiwatu, kes nüüd päris kindlail jalul kerkis üles maast. Gaigutas, sirutas end, nii et ragisesid kondid.

„Ah, pisut palju sai wõetud seda wurtswasferit, tõmbas magama. Kus siis teie lonksite wahapeal?“

„Tantsijine,“ lausus Reesi.

„Wõi tantsijite. Eks lähem, wistan minagi mõne ringi, hakkas nagu jaha magades,“ ütles, kadudes telkide wahela, hõimarduse.

„Tule, lähme telki!“ kutsus Reesi. „See westelda nii kahetesi.“

„Seiti järgnes ta kutsule, kuigi meelstamini oleks wiibinud veel wäljas. Ent, tahes Reesile walmistada headmeelt, piüdis wõimaluste piires täita selle soome.“

Telgis oli peaaegu pime. Wauusest paistis iga hetkega wähenemat, kustumat walguft, mis muutudes hõimarduseks määsis ühes järwelt kerkima uduga enesesse telgid, wantrid, hobused ja inimesed.

Istusid sõnata alul, kuni Reesi, piüdes katkestada waikust, küsis:

„Mis sul wiga on, Seiti? Oled nii wähe jütuga wiimasel ajal, et mullegi ei raatfi riputada paari sõna.“

„On paljust mõelda, ei saagi wiimasel ajal enam teha muud.“

„Sa millest? Sellest preilist ifka?“

„Wähe küll temast praegu. On tähtsamasti.“

„Ei oska arwata otsekõhe.“

„Seal polegi arwata midagi. Ütle, Reesi, mida pean tegema enesega? Warsti lõpeb suwi, mets muutub õhtuti kuuliseks, piüid sahisewad. Kas sa pole märganud seda?“

„Muidugi olen, eks kewadised walged ööd on nüüd muidugi möödas, kuid sügiseni siiski veel aega küllalt, wähemini kui veel.“

„Kuu! Kauaks piisab kuust. . . Peatselt lõpeb seegi. Sa siis? Kuhu ma lähem siis?“

„Eks jääd edasi meie juurde.“

„Ma ei saa jääda, Keefi, kuigi sulle ehk valmistaks rõõmu see. Ütleksin sulle kind ennemini, et olen pääsuke. Kuidagi ei suuda püsida kauemini.“

„Ja kuhu kavatsed minna?“

„Seda küsingi sult.“

„Jää siiski siia, Geiti, vähemini veel mõneks kuuks. Talveks me hõime küll laiali, kuid kõivast, mina ja tädi oma vanamehega, meie jääme ikkagi ühte, eks mahud elama meiegi juures, lihtsas eeslinna-korteris.“

„Ja kauaks mõimalduks jääda sinnagi?“

„Noh, nii saaks läbi talve. Kewadel, kui ilmad lähewad soojaks, eks siis alustame jälle wantrüütu.“

„Arwad nii, Keefi. Kuid mina ei saa sedasi. Pigemini juba ei elaks enam, kui et weedaksin terve eluaja rändlennuna.“

„Ega minulegi meeldi muustlaselu, olen jeda õelnud juba sulle, Geiti. Kuid olen sellega harjunud lapsest saadik, ei pane tähelegi enam. Sageli olen mõelnud, et kas ma ehk polegi muustlane, olen waid juhuslikult sattunud nende hulka. Jah, oleks tore, kui see tõesti oleks nii, kuid pole.“ Tüdruk ohkas.

„Eks ole muustlaseluskki luulet,“ arwas Geiti, „kuid see luule on nende jaoks, kes waatawad eemalt, kes kunagi ei suuda tajuda, et muustlane pole kehastunud romantik, waid waene, hüljatud, koduta inimolend. Ei põle ta laagritudi selles, et anda ööbimisele looduses luulelijemai ilmet, sest esmajoones wajab tuld nurisew kõht, mis tahab saada üle pika aja sooja toitu. Ja kõik nood toredad lood öiseist, suurepäraseist muusikaõhtuist, eksootilisist orgiaist, eks nad ole kõik mõeldud wälja. Waewalt huwitab wäsinud inimesi luule. Ja kui ajuti mõtabki pihtu pilli, wõi tantfib, siis pole ses põrmugi enam romantikat, kui teifigi igahäutuste meelelahutuste man, mis toimuwad restoranis, kabareedes wõi mujal sellistes kohtades.“

Keefi ei wastanud midagi. Istus padjul, waade suundunud Geitile. Näbi tihenewa pimeduse paistis ta nägu kahwatuna.

Telki kostus endiselt muusikat, killeid, jalamadinat ning hõikeid. Oliid läinud pea kõik laagritud tule äärde, mille ümber keerlesid tantfijad.

Geiti toetus padjule, suitsetades nüüdsama linnast ostetud paberosse, mis, kuigi odawad, wõrratult paremini maitsefid kõiwaku piibust. Zmelik, miks kõik muustlased harrastawad piibusuitsetamisest, mõtles Geiti. Oli pärinud selle nähte põhjusi mitmelt, muuseas ka paarilt wanaeidelt, kuid küsitud ei suutnud anda rahuldawat wastust, — tuleb harjumusest, arwasid, kuigi polnud isegi kindlad õeldise tõepärasuses.

Zmelikult lewinud on piip, too õones puupulk, milles hõõgumas alaline uritudi tubakajumalusele. Riskus teda tema endine direktor, kisuwad muustlased, inewad miljonid teised, just nagu mõnd ülimateiwat delikatesi.

„Keefi, miks sina ei suitseta?“ küsis wiimati.

„Ei taha, mõru on. Ei usu, et hakkan kunagi suitsetama. Olen kat-
sunud, kuid ei lähe, — wastik on. Criti veel piip.“

„Aga on küllalt teisi finutaolisi mustlasplikaasid, kes juutsetavad päriselt piipu.“

„On küll, kuid minule ei lähe. Üldse, mulle ei meeldi elu sellisena, nagu pean elama aastast-aastasje. Mitu korda olen öelnud julle seda. Ei taha tubakat, piipu, tekk, hobuseid ega wiina. Tead ju ise!“

„Näib, nagu polekski sa mustlane, vähemini wälimus juba teeb kahtlaseks.“

„Näib küll, kuid see ei tõenda veel midagi. Seda aga ütlen julle, Seit, ei jää minagi siia kauaks. Tahan näha teistki elu külge. Hiljemini järgmisel aastal lähen linna.“

„Sa siis?“

„Eks kuidagi elatan ifka ennast. Ei tee muretki. Noor, terve inimene peaks iltagi leidma tööd, kuigi ta on mustlane.“

„Raske siiski. Praegu töötuid tütarlapsi täis linnad. Paljudel tühja ridiküli paisutamas kefffooli lõpptunnistus, kuid selle kõrwal puudub raha. Eks kõiwakki piüüdis, oli haritud ning kurtis tollaegsete elutingimusega, kuid ebaõnnestus temalgi.“

„Bankrile ma siiski igawesti ei jää,“ jattas Keesi jonnakalt. „Olen noor küllalt õppimiseks ja edu saawutamiseks. Tead, Seit, olen mõelnud mahest nii: teenin palju raha, siis hakkan õppima. Spin, kuni ülikoolistki olen läbi, kuigi seal olewat koos waid, ülitargad mehed ning naised. Kuid, ega minagi pole kaswanud puust. Eks mahu mullegi pähe tarkust wajalikul määral. Ja kui olen lõpetanud õppimise, siis pole mul waja enam häbeneda, et olen mustlane. Palju raha saan siis, — niisuguseil on ta tulema kerge. Ja kui olen rikas, siis ostan enesele ilusa maja, maja, mille ümber aed, kus kasvab palju ilusaid lilli. Tore oleks siis...“

Tüdruk peatus, katkestas kõneluse. Seit kuulis nuukseid, ta nuttis.

Pois istus Keesi kõrwale, wõttes selle käe oma pihku.

„Ära siis nuta sellepärast!“ lausus waigistades. „Aega ees veel küll ja küll. Ega see polegi ju wõimatu, millest kõnelesid praegu. Kui omad küllaldaselt tahet, wõid tõepoolest alustada oma kawatsega.“

„Ufud, et wõin?“ Keesi hääl es tundus kahtlust.

„Miks siis mitte? Enne sindki juhtunud selliseid asju, wanemad sinust alanud õppimist aabitsest, lõpetades ülikooliga.“

„Eh! katsun minagi siis. Kuid — ei! See oleks asjatu mängimine, aiman seda. Unistus see oli ning jääbki selleks, — kogu mu tulewikulawatus. Ei suuda, pole wõimalusi. Kõiwatut koolitas isa, oli jõukas mees tol ajal. Nüüd ei teagi ma, kus ta wiibib praegu. Ei, Seit, ära annagi mulle asjatuid lootusi. Jään samaks, nagu olen praegu, hiljemini kiprun, nagu teisedki mustlasnaised, lähen kollaseks ning kurjaks. Kui peafime lohtuma mõne aasta pärast, siis sa kindlasti ei tunne mind enam. Olen siis tavaline mustlasmoor, lipitud-lapitud, jalas wanad kinganärid. Wõib-olla panen kaartege ja waatan fätt, nagu teewad teised, kuigi ei oma kogemusi seks. Kuid ühes ajaga harjub kõigege. Nutsin alul, kuid arwan, Seit, et ei maksa olla kurb. See on narrus. Ega pisarad päästa. Nüüd saan veel olla pisut aega sinu seltsis, aitab sellestki. Pärast mäletadagi midagi kenamat minewikust.“ — Lõpetas, lõi käed poisi kaela ümber ning kiskus wiimase pikali, hingeldades ärewusest.

„Keefi!“ Geiti kohkus, püüdis wabastada end, kuid tüdruk hoidis teda nagu tangide wahel.

„Ole natukenegi aega minu juures!“ jostistas tüdruk. „Mati olen näinud unes, et oleme nii, — kahhefesi. Argates on lõpmata kahju. Wõti olen julle wastik?“

„Ei — ei ole wastik . . .“

„Miks ja siis tahad wabaneda minust?“

Geiti ei wastanud kohe. Tal polnud mingeid põhjusti eemaldumiseks Keefi juurest, wälja arwatud tunded Usta wastu, mis aga kainemal kaalutlusel wiitasid mõttetusele. Armastada Usta Raudürti tundus jama, mis armuda mõnda ilusasse näopilti, kelle omanik elanud aastaid tagasi. Kuid siiski tundus, nagu patustaks ta enese wastu, wõttes teiselt tüdrukult õrnust. Too eelmine oli imbunud nii ühte terve ta olemasoluga, et kuidagi ei suutnud wabaneda sest.

„Ole siis ilusasti, ära pigista nii!“ lausus wiimati, jättes wastamata küsimuse.

Tüdruk ei mõtelnudki wabastada Geitit, liibus wastu wiimast, paisates kuuma hingeõhku näkku sellele.

„Ah, oled külm nagu allikawesi,“ tähendas tüdruk, jahenedes pisut. „Ätlen julle midagi,“ lausus wiimati.

„Koh?“

„Wõta kaisju mind, Geiti! Wõib-olla jääb see ainjaks ilusaks mälestiseks mulle, kui olen wana, koltunud mustlasmoor. Wõta!“

Geiti kuulas käsku, finnitades kateklambri ümber tüdruku piha.

Lebasid nii kahhefesi, pooleldi lõõtsutades kuumusest, mida tekitasid kaks ligilähedast keha. Tüdruk waitis, oli rahuldanud soowi. Wiimati lausus tasa:

„Arwastin kord, et ei saa kunagi armastada kedagi. Imelik, kui ruttu muutuvad tõekspidamised. Nüüd olen nagu narr sinu järel, Geiti. Kui tahad, wõid wõtta mu praegu, ma ei suudaks kuidagi keelata sind.“

Geiti kufatus, ärewuslõõst läbistas hetkeks keha. Ta wõiks ju lubada enesele seda, teha wiimaks õnnelikuks armunud tüdruku. Kuid, — nagu läbi udu nägi ikka weel päikesepaistelist wagunurka tolle teisega, kelle waade näis tungiwat temani, otse siagi, pimedasse telki. Ja sellest piisas, et hoida käes ohje enese üle. Arvestas kainena, tehes järeldise oluforrast, mis keelas teda alistumast tüdruku soowele.

Keefi ei lebanud kaua. Tõusis äkki poolistuli, otsides poisi huuli. Geiti pööras kõrwale pea, mis weelgi enam ärritas tüdruku. Rabelesid kahhefesi, sõnatult, lõõtsutades. Kiire liigutusega püüdes poisi kae, Keefi suutis tabada huuli, hammustades neile pooleldi ärritava suudluse.

Getkeks kaotas poiss otustamiswõime, haaras tüdruku, nii et see oigas käte tugewast surwest. Kuid siis hüppas püsti, kiskudes enesega kaasa ka teise, kes pooleldi rippus ta küljes.

„Kuskile ei lähe sa!“ hingeldas Keefi, hoides kramplikult käsi ümber Geiti kaela.

„Wõta ära käed!“ sõnas Geiti pooleldi karmilt.

„Ei!“ Tüdruk katjus kõweminigi weel siduda neid.

„Wõta! Muudu teen haiget sulle!“

„Dota pišut!“

Seiti jäigi ootama, kuid seda kasutas tüdruk, tõmbas poisi äkki pikali. Ruffusid mõlemad padjule ja lambanahkadele.

„Ole mõistlik!“ hingeldas Seiti.

„Milleks!? Kas mina ei tohigi elada? Seiti, unusta mälestused, ära mõtlegi neile. Oled ju waba, Seiti! Kasuta wabadust, kasuta!“

„Eil!“ hüüahtas see; heli kostus tugevasti wälja telgistki, kuigi arwatawasti ei puutunud kellegi kõrwu. Seiti pingutas end korra ja oligi waba. Gemaldudes jäi ootama järgnevat, walmis wäljuma telgist. Kuid läks tema asemel Reesi: kiiresti, lausumata ainsat sõna, wäljus telgist.

Seiti wiskus uuesti pikali, püüdes leida lohutust suitsetamisest. Kuid ei maitsenud talle enam enne nii häädena tundunud paberossid.

Mis sellest peab saama wiimati? küsis eneselt. Üheltpoolt mällu jäänud kujutis, millega küllaldaselt oli ühinenud armastustunnet omal ajal ja lõkendas weelgi, teiselt poolt kuusatus tüdruku näol, kes esmakordselt tunnetepalangut tahtis wägisi jagada temaga. Ta teadis kindlasti, et pole mõtet hoida end inimesele, keda mõis mainida omaks waid ettekujutustis. Kuid ta ei tahtnud kasutada ka teise, tõeliselt saamutatawa tüdruku armastust, kuigi teda poleks sidunud mingid kohustised. Ta ei leidnud end moraalselt õigustatud olewat suhte loomiseks sellega, kuna tal polnud tüdrukule pakkuda midagi peale hetkelise fire.

Ta jäi lõpuks meendele, et on toiminud siiski hästi. See teadmine rahustas teda. Ta mähkis enese waipe, püüdes uinuda, kuid see ei õnnestunud alul. Tantsiti ikka weel, pišut käreaküllasemaltki kui enne. Saagritule nõrk hell kandus telkide wahelisse pimedusse, walgustades nõrgasti ettejuhtumat pinda.

Lähedalt kostis häält; kuuldawasti oli mõningaid mustlasi tulnud magama. Seiti kuulatas terawamini. Waieldi, üsna karedasti. Asi seisis naistes. Reegi mees tahtis weeta öö teise naisega, kuid kaup ei sobinud. Alles siis, kui armujanune lihas lubatud tasule weel waljad, jäi teine rahule. Mis sündis edasi, seda ei kuulnud enam Seiti. — — —

Särgmine hommik oli külm. Puhus winge, teraw tuul, tuues enesega peent wihma. Särewepind oli muutunud halliks; üksikuid laineid loksles liiwasele permele.

Tõusti hilja, kuna möödunud pulmapidu oli wäsitanud küllaldaselt. Mõnelgi tuksles pääs teraw walu mälestisena õigest joomingust. Osa mustlasi, nende hulgas ka Puri Daj ning wastne noorpaar, olid lahkunud wastu hommikut. Nüüd wedeles nende telkide asemel waid määrdundud pabereid ja risu.

Seiti ärkas jahedusest; wärin läbistas keha, kui ta wirgudes awas filmad. Oli juba hiline hommikupoolik. Sinnaast kostis wabrikuwilepid, müra ning autode huikeid.

Rõwast istus lambanahal ja popsutas piipu; kõrwalt, puna-musta triibulise sulgpadja serwa alt paistis wiinapudeli kael. Nähtawasti oli ta äsja parandanud pead.

„Küll sina aga mõtad magada!“ lausus Seitile. „Wiskasid küll wara pikali, — on sul seda unekest.“

Seiti haigutas.

„Mida muudki teha. Mäga käes ülearu, efs magaminegi kulub ära.“

„Mina wast tunni paari-kolme ümber sain filmad hoida kinni. Nüüd waja hakata wäntama jälle.“

„Kuhu siis?“

„Efs ifka nende naiste päraft. Näe, Reesi terve eilfe öö lõhtus tantfu kui püsti meeletu. Keelafin küll, kuid naeris waid ning hüppas edasi weelgi kiiremini. Kurat teab, mis talle oli tükkunud sisse. Enne ta harwa keerutas mõne ringi. Nüüd tüdruk pikali maas ja ajab muud-kui kuumust, — jäänud palawikku. Waja minna apteeki, tuua rohtu.“

Ja hakkas kiskuma jaapaid jalga.

Reesi haige. . . Seiti taipas otsekohe. Tüdruk oli, tundes end hüljatuna, sihilikult tantfinud kaua, hoolimata enesest. Ja nüüd oli haige, — wõib-olla oli üleni higisena jäänud külma tuule kätte.

„Kas poleks parem wiia ta arsti juure?“

„Efs näe. Kuid mida teeb arstki? Samuti kirjutab rohu. Ja rohtu saab apteegist niigi, kui kõnelen, mis tüdrukul wiga.“

Rõwaf ajas selga wana, kulunud wihmamantli, mille kummikate oli kestwast kasutamisest hakanud rebenema, jurus pähe kaabu ning wäljus kiiresti, wee lirtsudes saabaste all.

Seiti jäi üffinda telki. Rahju hakkas tüdrukust. Lundis, nagu oleks temagi jüüdi Reesi haigestumises.

Tõusis wiimati ja wäljus telgist, otfides üles teise, mis seisis üsna laagri jermal.

Tema sisse astudes tungis ninna mingit ebamäärast lõhna, mis nähtawasti irdus potist, mida Reesi tädi wartpidi hoidis wäikefe tulelõkke kohal. Tuli oli tehtud telgi keskele, kust ühes leegiga tõusis õhtu ka libedat, wingujegast suitsu.

Wanamoor heitis talle pealiskaudse pilgu, koondades järgmisel hetkel tähelepanu parajasti käsil toimingule, segades aurawat wedelikku wäikefe puulufikaga.

Gemal, telgiserwas, magas muftlaseide teinepool. Norstkas tugevasti ning lastamatult.

Reesi lebas tagumisel telgipoolel mitme waiba all. Ohetas näost, põskedele olid tekkinud punased plekid.

„Tulid waatama mind ifkagi! Urwafin, et ega ja ei tule, oled pahane,“ fofistas tüdruk. Rõhis terawasti ning hingeldas. Ülmest wõis märgata fiiski, et oli rõõmus.

„Miks peafsin olema pahane? Põrmugi pole. Kuid kuidas sina haigestusid nii äkki?“

Reesi wiipas käega.

„Tule siia, istu minu kõrwale, kõnelen sulle. Wõi kardad, et hakkab sullegi haigus?“

„Ei!“ Seiti istus tüdruku kõrwale.

„Tead,“ fofistas see, „kui läksin eile sinu juurest, olin nii õnnetu, et nuttki ei tulnud enam. Nüüd olen üle sellest, Seiti. Tõsi, olin tõepoolest narr, rumal plika.“ Ja katkestas, kuna järgnes fogu teha rap-puma panew kõha.

„Mõtlesin alul joosta metsa, püherduda kasteses rohus, rebida offi, tunda end hästi õnnetu. Kuid ei läinud. Gaklasin tantsuma. Nagu lohutas pöörane farglemine. Ringlesin otjekui unenäos. Süppasin igaühega, wahetasin kümneid tantsitajaid, kes wärsid peatselt. Lääbimärjana lahkusin wiimati. Wäksin järwe äärde, sinna, kus kaswawad pajupööslad. Hirnus kuum oli. Tuul puhus otse wastu, jahutas toredasti. Unistasin seal kaua, kuni külmavärinaid hakkas ronima üle selja. Juba ennemgi oli kops pisut haige. Tulin laagri, magasin paar tundi ja kui ärkasin hommikul, oligi käes palawik.“

„Küll saad terweks, Keesi,“ lohutas Heiti. „Lähem, toon sulle linnašt šokolaadi, apelsine ja limonaadi.“

Keesi tegi keelawa liigutuse.

„Pole tarwis,“ lausus kõha wahelt, „furen niigi peatselt.“

„Ah, ära kõnele rumalusil! See wäike külmetuspalawik nüüd midagi... Warsti oled jälle terve. Siis westleme nagu ennegi. Eks?“

Tüdruk naeratas.

„Kõneled ilmaegugi, Heiti. Kindlasti furen peatselt, tunnen seda. Sa Puri Daj ütles ka...“

„Puri Daj mingu sinna, kus kaswab pipar! Neg tal endal koristada kondid. Las' kõnwal toob apteegist rohtu, mina ilusa punase šokolaaditahwli, paar kerajat, kollast apelsini ning limonaadipudeli. Paari päewa möödudes oled terve kui purikas wees.“

„Kuid milleks? Surragi päris kena, arwan. Nagu enesest wajuwad finni filmad, kaob liikmeist jõud, kuni ei tunnegi enam midagi. Põrmugi ei karda suremist.“

Waikiw, too alati waikiw mustlasmoor tõstis nüüd poti tulelt, walas podisewa siju plekk-kruusi ja tampis jalaga furnuks tule. Tekkis libedat wingu telgis, mis wõttis silmist wee.

„Joo, kui jahub pisut,“ sõnas Keesile, asetades kruusi haige kõrwale waibale. „Joo,“ kordas, „wõtab ehk haiguse wälja ihust.“

Seadis-toimis weel üht-teist, löi hambusse piibu ja wäljus. Läks wiist teisale, puhuma sõnakehwa juttu.

„Tädi Klarisfa on mu wastu alati olnud hea,“ kõneles Keesi, „kuid ta räägib wähe, haruldaselt wähe. Muudkui popsutab aga piipu, enese ette ümises midagi, toimib, nagu poleks olemaski teisi. Waid siis on tal juttu, kui paneb kaarte wõi waatab kätt. Mind ta on kaswatanud seni; nagu ema tundub teine. Spetanud on mõndagi, mida oskab ise. Kui furen, siis temalgi pisut maewa wähem.“

„Sured, fured!! Muud juttu sul polegi enam,“ ärritus Heiti. „Oled jonnakas, jonnid enesega ja terve eluga.“

„Sugugi ei jonni, tunnen. Tunnen, selgesti. Sa, usu, Heiti, wiland on juba päris. Kawa sa ikka unistad metsjalosidest, ilusaist majust, liilist. Ega niikuinii ma saa omandada neid. Minus kena asi oli seenelkäimine. Kuid tänawu sügisel polegi wiist seeni kuigi palju. Wäinud sügisel oli rängasti. Ega siis kunagi pole neid teisel aastal enam niipalju.“

„Mis nüüd seentest... Eks leidu elus muudki, mis pakub huwi.“

„Sinule küll. Wendad ära fiit, nagu pääfuke, mõib-olla leiad mujal õnne enam kui waja. Mina jään aga endiselt wantrile, kolistan mööda

fiiviteid, ööbin metsades, alevites, kõrtsides. See kõik on läinud igawaks, wäljakannatamatuks. Kuid pole pääsu. Sinagi arwasid, et mustlane ei suuda end liüia läbi linnas. Jah, olen kindel selles, et kui elan uuesti, siis pole ma enam mustlane."

"Kui elad uuesti? .."

"No-jah, kui elan uuesti. Wõimatu ju, et inimene elab ainult kord, et siis kaduda igaweseks. Urwan, — ta elab edasi, kuigi teisel kujul, teises oluforras."

"Sa kõneled nagu mõttetart. Kas oled jellest lugenud wõi kuulnud kusilt?"

"Ei. Aga wähest tulewad niisugused mõtted. Ei suuda uskuda, et ma kord midagi enam ei tea ega tunne, kaon kui kiwi wette. See ei näi wõimalik. Olen kindel, et elan edasi pärast surmagi. Ja siis pole mul enam tarwis kolistada wantris kohast teise. Sõnaga — ma pole siis enam mustlane, waid mõni muu, hoopis teislaadi inimene."

Ta kõhis kestwast ning kaua, higi tekkides otsale. Oli endamisi mõtiskledes leiutanud reinkarnatsiooni, korduma taasünni hüpooteesi, millest nüüd leidis omajao lohutust, olles kindel, et temal, Reesil, järgmise kehastumise puhul ei ole enam tarwis olla põlatud mustlane.

"Katsun juua nüüd," ütles, tõstes käe kruusiga huulile. "On küll mõru, kuid terwendawat jõudu leidub tas siiski. Tädi tunneb taimi, oskab keeta rohtu igasuguste hädade wastu. Kuid waewalt suudab ta aidata mind. Polegi tarwis."

Tuli kõimal, tilludes wihmast. Riskus taskust paki ja harutas lahti, kust wõttis mõningaid pulbreid.

"Kästi wõtta kolm korda päewas. Wiska nüüd üks warsti ära, siis saad jalule ennemini."

"Wõtsin praegu just rohtu, — tädi keetis."

"Ah, ära lastu jellist jolki. Tea, mis sodi ta keetis sulle kofku. Teeb halvemaks weel asja. Tiku aga nüüd hoolkasti waiba alla, katsu higistadagi. Küll haigus imbub wälja kehast ega tulegi enam tagasi niipea, kui higistad hästi."

Wanamees ärkas, waatas ringi midukil filmi, haigutas ning hakkas toppima piipu. Tuli tagasi Klarisjagi, kaenlas mingi ese, mähituna paberisse.

Seiti ja kõimal wäljusid. Haige wajas rahu. Seda oli öeldud apteegiski. — — —

Teine päew ei toonud nähtawat paremust. Reesi ei paranenud, palawik kestis, samuti kõha. Nlusa ilma tõttu alustati matka. Seiti käis enne lahumiist linnas, tuues Reesile lubatud esemed, kuigi andis nende eest wiimased jendid. Haige ei tahtnud wõtta alul, kuid lõpuks siiski wõttis wastu asjad. Oli rõõmuski. Silmi tekkis sära, kui waatles šokolaaditahwliit, punast kullakarwa kirjaga šhelatiini. Mängis apelsinega, weeretades puuwilja käest teise. Murdis wiimati tükkise tahwliit, millest ulatas Seitilegi osa.

"Wõta aga wõta!" sundis. "Kui ei maitse sina, ei siis hammusta minagi. Oled ülearu hea mulle, raiskafid ilmaaegu raha." Paitas pilguga poisji, kõneledes kõhahoogude wahelt.

„Oled lõpmata hea pois, Geiti. Rahju, et ei saa tasuda sulle. Tsegi koofe pole võimalik küpjetada.“ Naeris nagu terwegi, paljastades lumiwalged hambad. „Kuid mõttes küpjetan neid sulle selle eest seda enam, kuigi ja ei saa otsejelt maitsta neid.“

Oli rõõmus terve päewa, mille festes loigises edasi woor. Geiti ja Rõiwak ei muretse nudki enam ta pärast. Nähtawasti sai tüdrukku noor organism wõitu kopsupõletikuft. Lebas, mäsütuna tekkidesse, plaaniku all, Marissa kõrwal, kes wõimaluste piires püüdis hoolitseda ta eest.

„Gomseks olen kindlasti wabanenud haiguseft,“ seletas õhtul, kui woor peatus matšaserwal, kus ajuti laagri. Oli elaw ja lõbus, naeriski, kuigi põhil õhetus palawik. Geiti lahtudes jaatis talle käemusu, peitis aga näo äkki patja. — — —

Kui Geiti järgmisel hommikul seisis Reesi laiba kõrwal, waadeldes terawaks tõmbunud, kahwatu nägu, mille polnud ainjat jälgegi agooniast, ta tundis, et oli jäänud weelgi enam üksikuks ja mahajäetuks. Oleski nüüd andnud ja ohwerdanud paljugi, et saada tagasi ellu inimese, selle tundeid ta oli alati hüljanud. Rahju tõmbas kofku südamet, ei tahtnud uskudagi tõelisuft.

Reesi lebas wäljasirutanuna, näole tardunud pisut naeruilmetti. Kaelas oli Geiti ostetud pärlifett. Kätega hoidis kramplikult wastu rinda kaht apelsini, küümed pisut tunginud kooresse. Wafaku käe sõrmes sõdeles wäike, punase klaasiga sõrmus.

Oli uimunud rõõmsas teadwuses oma mina edasieluft. Ilmest wõis järeldada, nagu wirguks tüdruk jälle peatseft, et kõrmejalgsena hüpata maha wantrilt. Ent ei ärgeanud siiski, suu tõmbus ifka terawamaks, huulenurkades paar tardunud werepiiska, mille ligidal keerles faks kõhna, näljast kõrbest . . .

*

Ilmad muutusid jahedamaks. Oli möödunud südasuwi ja suwega kaafasäläiw soojalaine. Päewad lühenesid hommikuft õhtuni kufesannu wõrra, kuni õõdki pimenesid ja mets muutus ebasõbralikuks. Õhtuti tekkis tuult, mis liugles kahisewana metsast lagedale, lagendikuft tühjale aasale, kust hüppas färima ettejuhtunud puid.

Metsa tihedast rohelineft wõib aawistada kollakaid laike, mis üha suurenesid päewast-päewa. Langes lehti aeglaselt, kuid järjekindlasti. Pääsufesed jädistasid hulgana koos, lendlesid armuka karjana ringi kõikjal, kuni kadusid märkamatuft, koos lõumasje.

Algas warajigiseste päewade lühike rida, mil päike ajuti peletab pilwitust taewast ja puudub täiesti tuul, kuni õõseti koondunud soojusenergia pahwatub walla äikesena, täites wälguähwatiste finika fumaga kogu taewaaluft.

Wahepeal oli muutunud oluford ka mustlaste hulgas. Wäikearuwine falk neid matšas weel edasi ühest teelt teistele. Osa oli jäänud maha, osa liitunud teiste, suuremate falkadega.

Rõiwakki oli lahtunud neift ja ühes temaga ka Geiti. Nad teotsefid nüüd hädaõhtlikul alal, — wedasid salakaupa üle riigipiiri, teenides nii hästi, kuigi tuli riskida alati. Pimedad õõd soodustasid toiminguid ja teekäike. Rafutasid läbipääsuks metsistunud kofhti, kuhu harwa sattus piirimalwuri jalg.

Raaslanegi oli neil, räbaldunud pätt, kes alati lõhnas denaturaadi järele ja oli ford olnud ajafirjanik, kuit joomiskirg mehe oli fiktunud jamn-jammult allapoolle. Olles wilunud jalakaubawedaja, teenis küllalt niipalju, et oleks wõinud rõiwastuda korralikumini, kuid tarwitas wiinjegi jendi wiinaostuks, mida meelasti jõi klaasist nagu limonaadi. Saades raha, alustas konjafiga, mis kandis õilsat prantsuse marki. Jõi, kuni lõpetas denaturaadiga, mida kutsus ise „säärkondikonjafiks“ pudelifildil leiduwa hoiatusmärgi tõttu. Restwast mürgise alkoholi tarwitamisest oli saanud nägemisnõrkuse, mis süvenes aeglaselt, kuid edudes. Sumitaw tema juures oli, et ta kunagi ei jäänud joobnuks. Wõis juua kuitahes palju, ent alati jäi jalule, kaotamata mõistust.

Iseloomult oli lõbus, peletades sageli eemale Seitit mõj rõiwafut wallutanud tufatuju, millesse hakkas kalduma wiimanegi õe surmast saati. Oli muutunud tõsiseks, kuigi wahel harrastas weel huumorit ja endisena püüdis keldida, kui oli purjus.

Rääksid alati retkeile kolmekesi, tuues rõiwafu hobuse-wantriga üle piiri piise, siidpesu, riidet, kummimantleid ja kingigi. Konderbanditamine tatus end aujasti, tuues kõigile kolmele raha, millest küllaldaselt jatkus elamiseks.

Seiti tahtis loobuda alul kaastöötamisest nendega, kuid oli lõpuks siiski lõõnud kampa, hoolimata hädaohust. Polnud tal ju wõimalik kuskile minna praegu. Oli waja raha ja seda wõimalduski hankida käesolewal juhul.

Waheldustki tõi see ta senisesse ellu, kuna oli niikuinii küllastunud wantrifõidust ja igawajit matkamisist. Siikus nüüd peamiselt metsas, eemal inimestest, kaaslasteks waid kaks teist ja kaubafoorem.

Magu unenäost oli jäänud weel meelde linn, kunstipistu ja Usta Kaudürt. Njuti kahtleski juba, kui lebas poolumisenä asemel, nende tdelises olemasolus. Tundus möõdunuma ja kaugena aasta esimene pool. Seda enam mäletas käesolewat, millest oli eriti jäänud meelde Reesi furn. Ta ei suutnud uskuda, et tüdruk oli tõeliselt lahkunud elust. Nii selgesti kuulis weel kõrwus ta naeru, nägi silme ees tema kaju, et wahest hommituti, pooleldi unes, hakkas kõnelema temaga, kuni wirgudes alles tajus tdelise oluforra. Siis langes kurwameelsusse, kuni tufatuju süwendes lakkas kõnelemast, püsidis mornina ja süngena tundide wiisi. Oli nähtawasti muutunud hingeliseltki enam tuimemaks, weetes päewi hajameelsena hommitust õhtuni. Magas waid. Mati, kui juhtus wõimalus wijata pikali end, kasutas seda, uinudes otjekohe. Waimlised huwid olid kadunud. Njast, mil hakkas hulkurielu, polnud lugenud ainsatki raamatut, wäljaarwatud mõni juhustikult näpuwahela jattunud ajaleht, millest riimas pealiskaudsena siit-sealt huwitawamat ning esiletungiwamat.

Rõiwaf püüdis lohutada teda, olla rõõmus, kuid märkas, et kaldus isegi melanhooliasse ifka enam, kuigi püüdis kogu tahtejõuga mõidelda nuktuse wastu, mida kippus süwendama peale kurwa mälestise weel liginen sügis ja üffindus.

Waid kolmas neist, kolkuwaid kummsaapaid kandew ajafirjanik, oli jäästnud iseloomu, millest küllaldaselt nõrgus lõbusat meeleolu ja huu-

morit. Gaffas wähest Rõiwafulegi külge osa tema lõbususest, kuni alkoholist uimajena endisena harutles oma kummalisi plaane ning kawatsusi, leides sellest omapäraft lohutust.

Beep, nagu kutsuti kolmandat, püüis ühetaoline, muie weerlemas näol, ajamata habeme taga kõwerdumas naerulihaksed. Rõhnas kui priimus, puna-mustatäpne kaelaside määrdund raswast. Minja aardena kandis kuue põuetaskus naise järkpüüffe, mis olid rebenenud kestwast kasutamiseft ja aegade kestes läinud täis plekke.

Rõneles wahel naisestki, kellele olid kuulunud nood püüfid. Pidi olema wõluw ning oiwaline daam pealinnas, kellesse oli armunud kogu hingega. Kuid hüljanud oli see tema, Beebu, kui lõppes wiimasel raha. Säid waid järkpüüfid, milliseid joobnuna suudles wähest hardumusega, mustad, määrdund sõrmed jätmäs riidele plekke. Lubas sellistel fordadel loobuda joomiseft lõplikult, koguda raha, saawutada jälle seisukoht elus ja siis uuesti ligineda tollele, kelle püüffe kandis põues. Kuid ei saanud kaugemale lubadusift; järgmisel korral jõi weel rängemini kui enne, kuni ei suutnud kasiahastust pödewale peale osta rohufs põletispiiritusift. Sellistel fordadel läks apteeki, näpuwahel wäike rohulaafile ja sendilisest koosnew rahanatufe, mille eest lunastas suutäie liitwat, kuigi wiimaseft ei pidanud eriti lugu. — — —

Nad olid teel kaubakoormaga Lätist, siirdudes wähehäidawailt kõrwalisilt teilt teisile, mis metsarägastikeft jo soist läbides arwufalt riistlesid kõikjal. Piiri taga ootas neid tawaliselt meoauto, mis kauba wiis edasi wastawale ärile. Seni ei olnud juhtunud, tänu Beebu wilumusele, weel ainsatki äpardust, kuigi korral paaril olid kohanud piirivalwureid. Ent õnn oli olnud nende poolt, pääsesid kahtlustamatuna filmapiirilt, kuigi südamed põksufid ärewuseft.

Nüüd, mil nad wantri logijedes liiklesid metsateel, oli õhtu tihenenud juba tublisti, puistates puude alla läbinähtamatut pimedust. Päewal oli ilm olnud soe, kuumgi käesolema aja kohta. Päite oli helendanud õhtust hommikuni pilwita taewalaotust, kuni tõmbusid longu puulehed metfaserwil ja niiskus hakkas kiiresti aurama õhtu niigi kuwast maapinnast.

Nüüd, õhtul, oli koondunud taewaserwale fakilisi rümpilwi, mis aeglaselt, kuid järjekindlasti hakkasid kerkima ülespoole, laiutades endid igas suunas. Ajuti lõhestas tihenewa pimeduse kauge walgufähwatis, mille kustudes film wajas minuteid, et endisena suuta näha enefe ümber.

Tundus tüün, soe ja masendaw. Puuladwust oli kadunud tawaline tuulekohin. Kõrged tüwed seifid küünalsirgeina, okstes sahistamas mõni öömajale hilinenud lind. Kuid peatselt waisifid needki helid, andes aset wairusele, mille läbistab waid wantrilogin. Seiti kuulis selgesti were surwest kõrwades tekkimat tininat, mis tundus nagu mööduma aja kohin. Ringi raske, masendaw tunne wallutas meeleolu. Käies hakkas palaw; ta rebis walla kuuehõlmad ja särgi-rinnaesife, jahenedes nii pifut.

Puudus kõnelemistabe; raske tundus wäljendada sõnu. Waisifid kõik kolm. Näbi pimeduse punas tuli Rõiwaku piibust.

Sinakas walgusewihk paiskus õhe, kari terawaid, fakilisi warjusid libises üle raieftiku. Siis näis pimedus weelgi tihedam, otsekui käega

katsutaw. Minutite möödudes kostus kauge, tume tümin, kestew ja kui rullum mingeil weerlewail esemeil.

„Waja rutata!“ lausus Rõiwaf, kiirustades hobust. „Muidu jääme wihma kätte ka weel. Pilw kerkib kiiresti.“

„Ega me kuiwa nahaga ikkagi pääse,“ arwas Peep, süüdates paberossi. Tikk walgustas hetkeks ümbrust ja hääbus siis äkki; näis, nagu oleks see kuffunud wette.

Mõned üksikud tähed, mis olid jäänud seni, kadusid. Suur Wanter hajus kerkiva pilwe uduste, eelruttawate aurupallide warju, ehatähe wärisew walgus umbus pilwekeerisesse. Lewis kõikjale pilkasti pimedust, mida näis wõimalik olewat lõigata kas wõi noaga.

Nad liikusid kaunis kiiresti, kuna weel kilomeetrit neli oli ees teed, enne kui wõimaldus jõuda autonni, mis pidi ootama kofkuräägitud kohal maantee lähedal. Sealt pisut eemal ajus kõrts, kus nad olid ööbinud wahest, kui ilm oli juhtunud olema halb.

Pilw kohises, oli enesel sees tuul, mille abil liitles edasi, keeresdes endamisi osade kaupa, nagu ümber wõlli.

Lumlejoad tõid enesega kaasa harwu piiski, mis olid jämedad kui oaterad hästikaswanud kaunas.

Wahel wälguriba rebenes pilwist, millele pea hetkeliselt järgnes piffes-rakstatus, kuuw ning käre, nagu oleks keegi murdnud äkilise surwega sületäie peergusid. Sellele järgnes teinegi, kuni filme ees ristles lakkamatult elektrijädemeid, rappuw õhk tagumas wastu kõrwa trumminahka.

Wälk wabastas wihma, mida hakkas woolama kui kofest, mõne minutiga liites lähimärjaks kõik kolm. Nad liikusid edasi, waatamata ilmale, wee lirtsudes jaapais.

Pidid olema nüüd piiri kohal, kuigi jeda ei tähistanud siinses elutus ümbruses mingi filmatorikaw märk. Siin ristles paar metsateed, eemal algas kitsa, kuid sellelegi waatamata teedewõrku kuuluma liiklemisriba algus, millel päewiti liikus inimesigi.

Wife, mis oli tõusnud haritipule, hakkas mööduma aeglaselt; kadusid iilidki; hakkas sadama kestwalt, tihedasti ja monotoonselt.

„Tss!“ tegi äkki Rõiwaf, peatades hobuse nii järsku, et kõlksatusid jelle suurauad. „Kas te ei kuule midagi?“ küsis siis fosistades, pöördudes teiste poole.

Seiti kuulatas. Läbi pladisewa wihma kostis rütmilisi kabjalööke, mis lähenesid kiiresti. Wahete-wahel kõlksahutus mingeid metallesemeid.

„Tuleb keegi ratsa,“ arwas Peep, hääles pisut rahutust.

„Neid on enam kui üks,“ fosistas Rõiwaf, „tõmban hobuse kõrwale teelt. On wiist piirivalwe ratsapatrull.“ Ta wedas hobust suufõrwalt, kuni peatus tihedate puude wahel. Rõik kolm koondusid koorma ümber.

Möödus kaks ratsanikku. Rõnelesid läti keelt. Lõgisesid relwad. Hetketa piilus pimedusse elektrilaterna otssiklew kiirtewihk. Viiklesid edasi kiiresti, pöördusid ristteele, kuhu peatselt hajus kabjamüdin.

„Eks lõõme äri lahti jälle,“ lausus Rõiwaf, wedades hobuse uuesti teele; wanter hüppas rooplilik teel august teise.

Seiti kõndis wäsinult wantri kõrwal, jalad masinlikult wiimas edasi teha, kuni peatus äkki, filmi pimestamas hele kiirtekihki, millele peatselt jeltis teine. Teel seisis kolm ratsanikku, sulgedes edasilükkumise.

Rõiwak lastis hobuse siiski minna, lootis, et wõimaldub ehk kuidagi mööduda neistki piirivalvureist, kuna koormat maskeerijid lina-warred.

„Pidage!“ käskis farm hääl ja elektrilambi walgusekihki pöördus hobusele ning meestele.

„Mida te weate siin öösel?“

„Eks näete isegi, mida. Linu.“

„Nüüd, pimedas! Milleks siis päew on?“

„Ega olegi veel öö. Alles ikka meeres päike. Tahtsime teised wiia liiku siiasamasse lähedale, homme pole enam aega,“ waletas Rõiwak, tundes isegi, et selline jutt on liig läbipaistew. Kuid ta otsustas pidada wastu lõpuni, et siis põgeneda, kui asi läheb kardetawaks.

Rats meest ronisid maha hobustelt, nähtawasti kawatsusega otsida läbi koormat.

„Daske jalga, poisid!“ sosistas Beep. „Ega nüüd maksja enam loota kauba ja hobuse päästule. Süpate igaüks ise suunas, pärast katsume kõrtji juurde tulla kofku.“ Mõõtis ise pilguga maad teest metsani, walmis hüppama järgmisel hetkel.

Rõiwak sasis midagi koormast, mille walgahustusega lastis wajuda rakmeile. Enne kui taipasid piirivalwurid, oli muftlane rakmeist wabanenud hobusele hüpanud selga, millega püüdis põiki üle lageda siirduda metsa.

Karjuti paigale teda, kuid Rõiwak ei wõtnud teatawakski hüüdu, püüdis waid eemalduda kiiremini.

Rakstas kahefordne pauk, kuid läbi pimeduse edasi liikuw tume fogu ei peatumud, wõttis weel kiirustki juurde.

Rasti uuesti, weel furd.

Nüüd wari langes kofku, kadus filmist. Ruffumise tumedale mütle järgnes tafane oie, mis kordumata kustus wihmasahinasse . . .

Seiti hüppas eemale wantrist, samal hetkel jooksis teise suunda Beep, kadudes pimedusse.

Meile ei karjutud enam järele. Tulistati otsekohe ja kordumalt. Wilisedes möödus Seitist kuul, plakstades üsna kõrwa ligidal. Järgnes teine, sellele kolmas, mis riivas kumekäist.

Ta jooksis, kui meeletu, ristles rebasena, wiskus kápuli wahest, komistus üle kändude, rinnas tukslemas eluinstinkt.

Talle jooksis järele üks kolmest, kes tulistas jookstult, suutmata tabada nii.

Eks ole sul juba teine wõimalus surra, kõneles keegi temas. Sina, hoonuke, kes pead kasutuks oma elu, seisata hetkeks waid, et tagaajaja saab kohandada sulle oma püssikirbu. Wile nikkelkuul wiib sinult hetkeliselt elu, wabastab su wirelemisest.

Kuid ta ei kuulnud seda häält. Jooksis edasi, kops ahmimas õhku, kuni metsapimedus laotus ta üle.

Tagaajamine lastas, kui metsajõudnut jälgida põlmud enam mõtet. Wingus weel paar huupi lastud kuuli, siis waikis kõik.

Ta jookkis veel kaua kottpimedas metsas, kormistus sageli, langes pikali, jookstes üle murdunud puude; ei teadnud isegi, kuhu tormas nii. Ujus oli waid üks käik, mis loitlewa tulekirjana leegitjes ta teadwuses, — elu alalhoiu käik, instinkt, mis omane igale elusolewusele.

Kui ta surmwäsinult wiskus pikali märga rohku, tuiflesid oimukohad lõhkemiseni, kopsus pistis, süda hüples, rusikana tagudes rinnakorwis. Ta lööftutas, ahmis õhu järele, suu eristamas sülg, kurt kuiwamas joomistahtest.

Koolis keelega märga rohku, liikudes pisut edasi neljakäpuli. Megamööda rahunes; südamelöögid aeglastusid, kops hakkas taas korralikult mema õhku.

Lebas kaua, kuni jahedust hakkas tungima läbi rõiwaste. Sigi hakkas hanguma kehale, tekitades külmaräriaid.

Sadas endiselt, tihedasti ja ühtlaselt. Ta oli märg üleni, wett lohus saapais, wett imbus rõiwaist, isegi taskuisse oli kogunenud seda.

Ta tõusis wiimati, alates pimedas metsas sihitut matka, ei liigutuga soojendada keha. Näis kaua, kuni hakkas hämarduma. Leidis wastu hommikut pooleldi laostunud heinaküüni, kuhu ronis lagunenud ukse wahelt. Puges heintesse, kuni hakkas soe.

Wihma krabises katusel; iksikuid, harwu tilke tungis läbi pehastunud pilbaste wahelt, langedes heina.

Niikaugele oli wiinud ta elu... Nüüd ei olnud enam ootamist, kõrwalepõiklemist ega lootust. Widi lähimal ajal ehitama enesele lõpparwe, tegema otuse, mida wõtta, mida jätta. Ei olnud enam kuskile wõimalik pugada warjule edaspidise eest.

Tundis südamewalu ja kahju rõiwakust, keda oli harjunud wõtma oma wennana. Ei tahtnud uskuda, et ainus oie, mida ta kuulis pärast lastu, wiis enesega sõbra elu ja hinge. Kuid miski ütles talle, et see tiiski on nii, waatamata kahksufile. Oleks tahtnud nutta, kuid ei tilkunud piisraid filmiist, hoolimata südamewalust.

Gulljulge oli olnud rõiwal, tahtes päästa hobuse, otse mõttetuna tundus ta teotsemine nüüd Seitile. Näis, nagu ei hoolinudki pois oma elust, asetades selle toodsaks lastumärgiks. Wõib-olla oli temalgi willand elutundest, et riskis nii. Seiti ei suutnud sellele leida wastust.

Ta mõtistles kaua, kuni uinus, nähes wiirastiste kummalises keerises seeni, Reesi lemmikseeni, suuri ning kollaseid. nägi taas põgenemas end, kuni tagaajajas tundis wõpatades enese, filmis tapmisihha, vorm mõnuledes tõmbumas ümber trilli...

Kuid hajus ka see ja ta jälgis ifka uusi ning uusi wiirastusi, kuni wirgus keshommikuks, ajaks, mil oli laatanud parajasti sadu. — — —

*

Möödus suwi, kuid Seitist ei olnud ifka veel kuulda midagi. Wakis kangekaelsena; näis, nagu ei kuuldukski ta enam elawate kilda. Nista Raudüirt oli sageli käinud wahepeal „kuldnohkonais“, oli wahetanud närtsinud lilli uutega, puhastanud tuba, kuni wäike pööningukamber muutus päris koduseks, tundudes isegi mugawana. Aga igakord, kui ta tuli üles trepist, süda wärisemas ärewusest, leidis ta wõtme puutumatusena omal kohal.

Kestva käimise tõttu Heiti korteris tutvus ta enam majaperenaise-gagi, kes võis jutustada tundidewiisi ilmaft ning maast, käed rüpes, põial ringlemas ümber teise.

„Arwafin kohe ju,“ oli ta lausunud Astale pärast seda, kui Hinksmann oli loobunud süüdistuseft, „arwafin kohe, et siin pole õige lugu. Noorhärä oli alati wäga korralik inimene, maksis üürigi punktipealt õigeks ajaks. Kuidagi ei suutnud uskuda kohe, et ta wõltsis weskli. Ja nüüd tuligi wälja õige asi. Wanamees lasseb minna meelest, kellele kirjutab alla oma nime. Teadagi, wa' Hinksmann ennegi teinud hulle tükke. Ega nüüd esimest forda inimene olnud hädas tema pärast.“

Kõneles Hinksmannist ühtteist, walgustades wana ihnuško'i ise-loomu kuulujuttude põhjal. Riitis alati Heitit, selle hoolust ja korralikkust, teadmata, kas puhtast kaastundest wõi omatafupüüdest.

Wida enam hakkas liginema sügis, seda rahutumaks muutus Asta. Wahel leidis end uskumaski, et Heiti on furnud.

Kord, mil ta ei suutnud üfsinda kannatada enam masendawat teadmatust, kõneles isalegi oma kartusist. See oli lausunud waid, et inimene, kes wõtab eneselt elu, kes kardab wõidelda olemasolu eest, pidades paremaks pageda surma warjawa sõba taha, on argpüks. Kuid temagi ei uskunud, et Heiti Tarn läks wabafurma; oletas seewastu, et poisil õnnestus põgeneda wälismaale.

Asta wõitles kestwalt mitmesuguste mõtetega, rabeles ajuti kiimuse piinaski, kuni see tundus nii naiiw, et naeris ennast. Kuid rahutu ning mures oli ta siiski. Tunded walitsefid endist jahedat mõistust, kaine materjaalseid kasufid eelistaw mõtlemiswiis oli hajunud ajust. — — —

Ta üllatus ülimal määral, kui talle saabus tüse kirjaümbris, millest esimese pilguga tundis Heiti käekirja. Wärišewi käsi lõikas lahti ümbriku, kust fukkus wälja wiletsaid paberilehti, millistele oli kirjutatud pliiatsiga lainelisi ridu, nähtawasti halbades kirjutamistingimustes.

Ta ei olnud lootnudki üldse, et Heiti kirjutab talle, mõttessegi ei olnud wiimafel ajal tulnud seda wõimalust.

Kehatemperatuur tõufis järsku; ta wärišes nagu palawikus, kui wõttis esimese lehe ja alustas lugemist, filmad ahnesti neelamas segaselt kirjutatud pliiatsiridu.

„Sিং Gele!

Wõib-olla mäletad weel, kui külastafid mind minu wäikeses põoningufambris, kuhu ronifid äfilist treppi faidu. Siis laufufid jumalagajätul sõna „nägemiseni“, millist lubadust kasutades läfi-tangi Sulle käesolewa kirja. Arwan, ja loed selle läbi, sest siin leidub huwitawatki ühest-teisest.

Ma ei tea, mis on sündinud wahepeal. Olen elanud eemal kõigest, millega olin lahutamatult seotud lord. Suwitud ehk, kus wiibifin fogu selle pika aja? Ei falgagi Sulle midagi, Sings Gele. Olin mustilane. Matkafin pikki teid, habe ajamata, rõiwad katkenud, igawus furnamas elutahet.

Wõib-olla imestud, et nimetan Sind „Sings Gele“. Kuid oled jäänud meelde mulle mõõdanikust heledana ja, kui lubad öelda,

arnjana. Ma pole kirglik armastaja, nagu mu sõber Peep, kes kannab põuetaskus daami järkpükse püha fetishina, kuid sellelegi vaatamata oman hinge ning kogu tundeid. — — —

Ometi pean ütleva Sulle, miks dieti kirjutan. Kogu aja, mille weetsin mustlasena, mõtlesin ja kaalusin, mida võtta ette edaspidi. Kuid ma ei leidnud mingit väljapääsuteed olukorrale. Vütkafin lõpliku otjustamise edasi päevast päeva, arvates, et aja möödudes avardub soodsamaid võimalusi. Aga luhtusid sellised lootused, kui äkki jäin täiesti omapead, kaafas tühi kõht ning tülpinud meeleolu. Kui jäin üksi enesega, võtsin otjustamisele oma edasise elu.

Mulle jäi kolm teed: kas lumastada seadusest üleastumine karistusvanglaga, põgeneda välismaale, — või kustutada oma olemasolu kerge sõrmeliigutusega.

Õing Hele, usu, pole midagi masendavamalt kui wanglaadik ja niisked, kopitunud kiiviseinad. Selline miljöö tapab tunded, purustab hinge ajajooksul kogunenud vaimlikud aarded. Ja kuidas juudakfingi weeta seal päevi, nädalaid ning kuid, kui tean juba ette, et wabanedes on lõigatud läbi tee edule. Jääksin peatfekt hüljatiks mitte midagiks, sellest muutuksin pätiks, näruseks, wirelewaks inimeseks, kelle ainfaaks ülesandeks on hoida kehaks hinge.

Mäed, Õing Hele, pole mõtet alistuda seadusele käesolewal juhul, sest warem või hiljem ikkagi tuleks lahendada sama probleem, millega tegelen praegu.

Ja teine võimalus: uue inimesena uues kohas alata uut elu . . . Olen weendunud, see ei õnnestu mul, kuigi arvasin furd nii leidwat pääsetee. Ei õnnestu sellepärast, et ma ei jaksaks teha tööd, kui igal hetkel peakfin kartma enda tabamist. Maline rahutus hinges, — see on kurim waenlane, mida olen tundnud üldse. Ma ei juudaks sellisena iial liiua end läbi. Olen furd juba säärase iseloomuga, pole midagi parata sinna. Ei taha olla tundelik, kuid olen fiiski.

Müüd kolmas tee: wabaneda olemasolust, muutuda eimillekski, ehk, nagu öeldakse, — minna wabafurma. Usu, Õing Hele, pole kerge walida sedagi teed. Kuid see on parem teisist ses mõttes, et toob unustust ning rahu; wähemini usun seda, kuigi ma pole kompetentne hauataguse elu suhtes.

Ja tehniliseltki on see teostataw fergesti. Kinkis mulle keegi mustlaspoisiks uhte rewolvori, mille kull fõrmega fikutataw winna. Kuid wedru tundub tugew ja ma usun wististi, et ta täidab oma ülesannet hästi. Kuul lendab kui lind läbi ruumi, milles peitub mu „mina“ ja katektab elu aja kestes, mida raske wäljendada sekundi murdosjaga.

Wist pean walima kolmest võimalusest wiimase, sest pole teist teed näha ette minu jaoks, kuid ma ei ruita. On aega weel, tahan weel pisut waadata ringi. Õing Hele, Sa ei või arwata, milline tunne on mul praegu. Tundun waba, nagu laew merel, wõin mängida lapsena, wõin olla rõõmuski taas. Minu jaoks pole enam tulewikku, muresid ega ka lootusi. Diigun kui mõtlew ollu ruumis ning

ajas, üle kõigist eelarvamust, seadust ning tõekspidamust. Sest mul on kindel teadmine, et mõin igal hetkel kustutada elutahi, kui ta hakkab suitsema ebameeldivalt.

Kannikas kõva leiba on mul taskus, karbis leidub veel kahel-
sateist paberossi ja toosis umbes sama palju tükke. Sellest piisab mulle, et weeta noid väheleid päevi, mis olen määranud enesete. Ujun, jatkub kolmest. Sest siis on kindlasti ojas leib kui ka paberossid.

Olen metsas praegu. Ja ei tahagi wälja siit, sest kuhu mul ifka on minna! Ei wõta keegi wastu kahel käel, nagu ärakadunud poega.

Ging Hele! Sinust algas ring, Sinuga ta peaks lõppemagi. Sellepärast saadangi Sinule oma elamusjed, et saaksid minust igali selge kujutise. Pole mul kedagi teist, keda mõiksin wõtta siidamesse enam Sinust, kuigi oled jäänud mälestiste pihas reas nii kaugese, et wahest ei ufugi, et oled olemas üldse. Piisab sestki, tänaseks. Olen wäsinud, waja magada pisut. Kus? küsid ehk. Praegu olen wanas, kuid mugawas küünis. — — —

Kummuline on hommikune udu, mis lasub wahest enne päikesetõusu nurmise, heinamaile ja aasadele, kus nagu aoeelses uinatus tukuwad hanipaju- ja kadakapõõsad. See udu hõljub metjagi, kus liibub wanade puie ümber, matab oma alla jäneseapjad, ubalehed ning sambla.

Uegi siia, kitta, kuid sügawa jõeni ulatub ta, mattes perwel kaswawad põõsad tiheda, helehalli waibaga. Weepinda polegi näha, waid walge, wingerduw joon tähistab suunda, milles ta woolab.

Kuid päikese ferkides weripunase kuulina metja fakilise harja tagant nihkub udugi äkki kõrgemale. Sompus, tuhjud hiigelpallid muutuwad ülal pilwiks, paistes wiimati tawaliste taewalaewuna, ennustadest peatset wihma.

Praegu ongi hääbunud wiimne udunatuke, küüni piilub päikese punane kiir.

Ging Hele! Kahju, et Sa pole kunagi olnud metsas nii, nagu ma praegu. Sa ei oska aimatagi, kui hea on magada sügawas, lõhnawate heinte all. Pisut jahegi on, kuid see jahedus just ongi mõnus, ta erutab pisut, kuid ei pane lõdijema.

Ei taha mõeldagi linnale nüüd. Olen hakanud wiiskama noid tolmuseid kwiuhunnikuid, haiguuste, ebanormaalsuste, liialduste ja haigete närwide pest. Zmestan nüüd, kuidas suutsingi elada seal aastate kaupa, ilma et oleksin taibanud midagi sellest, mida tunnen praegu.

Õfendama paneks mind bensiiinilõhn, arwan, kui möödub logisew auto.

Tunnen nüüd nagu instinktsset wiha kõige wastu, millel on ühist linnaga. Sigupoolest see polegi küll wiha, see on ironia, üleolewuse tunne. Mõin irwitada, sest mul pole midagi muud kui kannikas leiba ja laetud relw.

Kui sünniks ime ja leiaksin neljanda pääsetee praegusest olukorrast, siis jääb mulle terve elu kestes ainsaks wiha waenlaseks linn. Küsid ehk — miks? Urwad, et olen pörutanud mõistuse, kää-

nanud maha mõnel mõttekruiwil windi. Do ei, kallis G-ing Helel Põlgusel on oma põhjus. Zuba lapsest saadik on linn inenud mu elumahl, äratanud asjatuid lootusi, awatlenud ifka edasi ning edasi, kuni komistufin. Ja nüüd tal kindlasti pole enam huwi minu wastu, wõib-olla uudishimu wast, kui kaua pean istuma wõretatud afende taga. Ja pärast seda pole tal enam midagi minu jaoks.

Ja linn ise ning inimesed temas . . .

Raswa uppunud, lottlõugega mehehärgi küllalt nende hulgas, pafjude magude tolnedes üditiisikus selgrooge küljes, ideaalideks raha, naised, pummelused, prassingud, jõomingud. On wiletjad elufad sellised, kuigi katawad kalli rõiwastusega endi keh.

Ja naisedki, hellitatud, pirtsakad, kadedad, salalikud ning truudusemurdjad. Wähe neid, kes mõtlewad aktiivselt. Wõib-olla haawud, G-ing Hele. Kuid, andesta, ega kõik inimesed pole ühefugused.

Ent mitte näib, et õhki on linnas imbunud läbi närwilikkusest, omakasapüüust, hoolimatusest ning rahutusest. Mäletan, kui lätsin linna esimest korda elus. Zuba agulis tundsin, et mingi rõhuw, raske ese oli wajunud meeleolule. Tsegi suitsulõhn wõttis hingelise rahu; selles oli midagi ärritawat, masendawat.

Alles pikapeale harjusin linnaga, kuid sõbraks pole ma saanud temaga kunagi. Linnapuude summitud sümmeetria tundub läilana, kiwised tänawad lõhuwad jalgu, restorane awatud afnaist ilmub tänawalagi wastikut lõhna, millest tundlik nina wõiks eraldada kõiki inimlikke existisi. Kõigil on rutt, kõik kihutawad ringi, ees tähtsad näod, ninaotjad wahtimas teawalage. Ja lõpuks imeb linn nad iffagi tühjaks, awatleb üleannetusele, kuni heidab wälja reast. Wähesed jääwad püsima lõpuni, need, kelledel küllaldaselt elumahl, et linn-wampiir ei jõua imeda neid tühjaks.

Mina, Heiti Larn, tunnen, et olen muutunud hoopis uueks inimeseks. Wõib-olla, et saawutaksin keetwa hingelise rahugi kord, kuid mul pole kuskile wõimalik asetada jalga. Olen lindpree praegu, kuid waatamata sellele tunnen naudingut elust, neist wähesest päewist, mis olen jätnud endale. G-ing Hele, tore on olla waba, sõltumata kõigest!

On teine päew käes juba. Kõnn on jäänud kaugele selja taha. Mattan sügawas metsas, mida wõiks mainida laanefski. Puud on enamikus wanad, suured ning tugewad, tüwile kaswanud sammalt. Raskele all maapinnal leidub toredaid kärbseseeni, on nii helepuna-seid kui tuubist pigistatud karminitilgad, millile pudenenud pisut tsinkwalget. Üldse, siin on tore, pole inimesi, kes segawad looduse enefe tööd.

Olen hingeliselt muutunud. Tundub, nagu oleksin laps, kes algab alles elu, imestus kõige nähtu üle filmis. Kõrsid wõib-olla, millest see tuleb. Urwan, kindlasti sellest, et ei seo mind miski enam tawaliste elumuredega. Need on jäänud kaugele minust. Mul pole waja muretsewa enam millegi pärast, sest peatselt wabanen kõi-

geft, vähemini olen weendunud see, kuna waewalt leidub weel neljandat teed . . .

Õstun liiwasel künkal praegu, mida katavad roosaõielised kanarbiidud. Liiw on peaaegu walge, peen kui saiajahu, ta kristallid jädelemad õhtupäikese helgis. Waikne on. Tuul uinub nüüd kindlasti kuskil, norskab sügawas unes, tõmbab hästi kurgupõhjaft. Põlmedki, helekollased, sulgsed taewalaewad, seisawad paigal peaaegu, näib, nagu magafsid nemadki, liitkudes alateadwuses tafa-piifi unes.

Päikesehelk on soe, mahe, ei kõrweta, nagu suwel, paitab waid pehmesti. Ongi juba alanud sügiseste kuld kollaste päewe rida.

Gemalt, tihedast kuusikuft imbub mudalõhna ja weehõngu. Seal on wiktisti soo, tunnen selgesti tema omapärast niisket õhku, mis lewib minunigi.

Hakkan mängima liiwas, King Hele. Kutsufin Sinugi, kuid arwan, Sa ei tule. Wiimati plekitab rohi Su kleidi ja liiw walgub fiidsuka ning kinga wahese, kus hakkab hõõruma Su jalga. Wast pahandad koguni, et kutsufin Sind. Kuid sel pole mõtet. Mulle ei lähe enam korda see, mida arwatakse must. Olen üle nukrustamisest ja kurbuseft, narrift sentimentaaluseft ning jenoeweewalikufst haledast-armsaft. On jäänud püsima waid tunded, wahenditud, selged tunded. Sa ma ei tahagi enam muud.

Mängin liiwas, peenes ja sõredas mineraalipulbris. Ehitan maja, wäikese, kahe kambriaga ja ühe korstnaga. Miagi teen ümber fellele ja aeda kaewu, alul lihtsa, winnaga. Kuid ega mõi unustada lilliqi. Raks pikka ja ühe ümmarguse peenra teen otse akende alla, kus hakkawad nobedasti kaswama astrid, reseedad, öölemkoid ja lõwilõuad. Peenrate wahed prüigitan ilusasti langenud männiokastega, liiwa tõmban filedaks, wärawagi walmistan kuivanud puju warrist, kuni kõif muutub korralikuks.

Nüüd on walmis maja walfjaskollaseft liiwast, korstnaks õones wabarnawarre tiikife. Waia waid asuda elama sinna rahulikku-desse, waiksetesse kambritesse.

Wõib-olla tundub see kõif lapsik Sulle, King Hele. Kuid asi pole fiiski nii. Minu jaoks on see tõesti maja, soo behme liiwa-hunnik, mille serwad katusewiilena wiltu. Korstengi tõmbab küllalt hästi minu jaoks ja wäraw liigub hingel kui õlitatud.

Sa nüüd korraldan wäikese peo töö lõpuks, üsna tagasihoidliku ning kasina. Tasku on jäänud järele weel pisut leiba, selleft piisab. Langenud pudemeid maitsewad wäikesed, muustad sipelgad, katsumad wõtta kaasagi endiga. Nad on minu peowõõrad, kuigi kontikulalised ja isiklikult minule tundmatud. Ent meelsasti jagan nendega, mis mul on . . .

Paberõsfeqi on jäänud weel mõned karpi; need jääwad delika-tesfiks, maitsewaks järelewoaks. Minult oma külalifile ei saa pakkuda neid, suits ei meeldi loomakesile põrmugi.

Päike hakkab wajuma latwade taha ja õhk tõmbub jahedaks; udugi, õrna, waewalttajutawat imbub kuusikuft.

On hea istuda siin ja kuulatada lindude widistamist ning firtsu faagimist eemal, kõrges rohus.

Kui saabub öö, küllap siis otsin sooheinamaast kuhja, mille ferwa all magada see ja mugaw. Ei ärkagi emie, kui päike paistab otse näkku . . .

Täna haistfin pehmeleiva lõhna . . . Sa ei wõi aimatagi, Sing Sele, kui hästi ja kui kaugele wõib lõhnata leib.

Wõõdufin üksikust metsamajast, mille aken oli awatud. Ja kambriist imbusti minuni isuäratawat lõhna. Kuid ma ei läinud majja paluma mõnd suutäit. Ei. Mul on tiire nüüd. Tahan minna waatama oma sünnikohta, wäikest majakest, mis lõmitunud samuti wäikese põllulapi ühele ferwale. Kuu enam pole käinud seal, ei mäletagi enam, mil wiimast korda külastasin teda. Teen seda nüüd, kuna see pole siit wäga kaugel; kui kõnnin kiiresti, olengi seal järgmiseks päewaks. See on ju minu päralt olew maalapp, minu majake. Wõib-olla saan sealt samasugust isuäratawat leiba, kui oli see, mille lõhna hõljus metsamajast . . .

Ja nüüd, Sing Sele, hakkab tõmbama koomale ridu. Siin lähedal peab asuma postitalu, eks saadan siis ära Su kirja. Marlegi on jäänud nagu poolkogemata westitasku.

Lähem nüüd. Tarkus ootab relw, mis pidawat tooma tema kandjale õnne. Wõib-olla on see tõesti nii ja mul õnnestub wiimisel wiimul leida pääsuwõimalust, ent kuigi see pole nii, hing jääb siiski rahulikuks ning puhtaks lõpuni. Seadki olen teinud pisut kurwale inimesele, aga sellest pole mõtet kirjutada pikemini.

Jää siis jumalaga, Sing Sele, — wõi ka nägemiseni, nagu laulusid minule kord. Sest elul on waruks tõesti niipalju teid, et ei oska aimatagi, millisel tuleb matkata kord.

Seiti."

*

Sallil, pilwisel sügispäewal matkas kiwiteel linna juumas üksik noormees, kelle rõwastis, kohati kakkunud, sobis hästi kollaka näonahaga, moodustades matkamehest mustlase, kuigi näojooned ewisid nagu enam intelligentfi. — — —

See oli sama Seiti Tarn, kes lahkus fewadel sama teed kaudu, hinges muremõtted, jalgu tiiwustamas põgenemistahet. Kuid nüüd, sügisel, pöördudes taas kitsasse alugitänawasse laialt, kiwisillutisega teelahkmetelt, käis aeglaselt ning rahulikult, ei waadanud ringigi. Läbistas ahtaid, rāpaseid majawahesid, kuni peatus hoomiwārawa ees, kust üle munafiwega priigitatud hoomi wõis pääseda pööningutuppa.

Peatus hetkeks wārawal, läks siis aeglaselt üle hoomi, kuni wilunud fāega awas pooleldi rikkes esiuksse. Oli seal kōik wana wiisi. Minult labidawarellt oli kadunud nāsa ja kastmiskannu trehter lōõdud nāssu. Treppki nagises endiselt, iga astmelaud hādaldas jala all.

Ta awas toaukse, nagu oleks alles hommikul läinud kodust. Wōtigi seisis wanal kohal ja uksele helendus läbi hāmaruse tema nimekaart.

Astudes tупpa üllatus fiiski. Ohus tundus lilledõhna ja weel mingit erilist hõngu, mis oli jäänud haistmisele endiseist ajust meelde. Ja siis hoomas ta äkki suurt muutust, mis oli leidnud aset tema äraolekul.

Tuba oli piinlikult puhvas, lauale tekkunud kõrge, hinnaline waas, milles lõhnas kimp wärwifüllaseid lilli. Raamatud lebasid ilusasti rii-das, samuti joonistised. Woodigi oli korralikult tehtud üles, kuigi wõis panna tähele, et seal keegi oli pikutanud hiljuti, kuna waipa oli tekkunud loht.

Ja siis — oli kadunud pilt . . . Loosama pilt, mis oli paisanud ta siit, wäikesest pööningutoast, pitile rännaketele.

Ta ei taibanud midagi, imestus waid, kuni istus toolile ja puhkas. Oli käinud palju maad, jalanärwid wibreerufid kannast põlweni.

Oli asunud siia keegi elama wahapeal? Kuid ometi polnud tekkunud juure midagi uut, wälja arwatud lilled ja laual wäike kastike luksus-figareid. Tema nimekaartki oli alles uksele.

Ta ei jõudnud mingile otsusele, ei waewanudki end kaua sellega. Weidi aega puhanud toolil, wõttis seljast kuue ja wiskus woodile, kuhu wäsinuna uinus otsekõhe.

Ta wirgus imelisi lõhnust, mis, mõjudes haistmismärwele, panid tuislema südame. Lõhnadest irdus nagu midagi tuttawat, kuigi ta sel- lele ei ojanud anda nime. Uneuimases peas omandasid nad wärwide kaju, kuni ta nägi end äkki keff wikerkaari. Mida enam tuli teadwusele, seda enam need hajusid silme eest, kuni äkki terawasti tajus kellegi ligiolu.

Ta awas aeglaselt filmad, kuni unine waade peatus Asta Kaudiir- dil, kes istus woodiserwal, filmis sama imestuw-naeratlew ilme, mille oli Geiti jälgendanud oma pildilegi.

Geiti ei mõistnud õelda midagi, jäi lebama, pilgus üllatus, süda rabelemas rinnas.

„Müüd, wiimati, tulid fiiski, Geiti,“ lausus tüdruk, hääles hellust. „Pidin just tulema otsima sind,“ lisas, põskedel walgumas laiali puna.

„Mind? Milleks?“ Smestust wäljendus Geiti hääles.

„Eks su kirja pärast ikka. Mõtlesin takistada sind wiimast läbi oma kawatjust. Tegin kindlaks su sünnikoha asupaiga ja pidin täna asuma teele sinna. Kuid nähtawasti oled fiiski awastanud weel neljanda teegi, millest kirjutasid.“

„Awastasingi!“

„Kõnele ometi!“ Istus Geiti ligidale, wõttes pihtu selle kae. „Kõ- nele ometi!“ kordas, „kuid ütles enne, kas olen endiselt armas sulle?“ Dotas, pill kiindunud poisi näkku.

„Armsamgi oled!“

„Eks siis kõnele!“

„Polegi rääkida palju. Tutustan aimult mõne sõnaga. Mäleta- wasti katkestasin kirja kohal, kus kawatsefin külastada oma sünnipaika. Eks tegingi seda. Ja just see päästiski mu. Sõsel, kui laulis kilt sawi- seina praos, tuli uus mõte. Olin päewal waadanud umbrust, tuletanud meelde kohti, kus olin mänginud lapsena. Siis nägin, et olid lagunenud aiad, hoonekõsed wajunud wiltu, katusepildpad rabenenud ja wäike aed muutunud metskiviks. Rõõjal oli waja korraldawat kätt. Ja siis öösi nagu lausus keegi: Oled narr, tahad tappa enda, kuna ootab töö, töö-

rõõm ja rahu. Eks seda sa isegi oled otsinud kõige aja. Ei saanudki magada enam, tõusin südaõõsi, rõivastusin ja wäljusin. Paistis täiskuu, oli walge kui päewal. Nowalgeni wiibisin wäljas, waatafin põlde, wäikest aasheimamaad ja fännustikku, millest mõimalik jõudumööda juurida põldugi.

Päikese tõustes oli walminud uus otfus. Wõisin taas elada uutele sihtidele, uuele tegelusele. Ja selle eest pole niid enam raske tuua ohwrit seaduse urikiwile. Elusihhi leidsin, elumõtte, mida olin otsinud kestwalt ja kaua. Põllud wajawad noort kündjat, heinamaa nobedat niitjat, kes, muide, juuregi weel hangiks maad awarast fännustikust, kaewaks kraawe, juhtides kraawidesse liigwee ära orafelt.

Taipasin, et see kunst, mida seni olin õppinud peamiselt tehnilisel kujul, moodustab waid ühe wäikese, üliwäikese osa suurest esteetilisest terwikust. Ja kui möödunud õppeaastal katsusin ühendada armastust õliwärviga, siis järgneva semestri saabudes püüan seda ühendada looduse enesega, päikese, mulla, rohu, weega, kuigi mitte enam kooli ahtate seinte wahel.

„Ja sa ei jäägi enam linna?“ küsis tüdruk.

„Eks pean jääma alul. Waja astuda ju aeg.“

„Sa ei tea siis ikka weel?“

„Mida?“

„Et kogu see wekselilugu on lõppenud ammugi. Sinfmann pole tõstnud süüdistust. Peale muu oled tunnustatud kunstnik, sinu maal äratas kunstinautilus määratud tähelepänu ja leidis parima arwustuse.“

Seiti tõusis kätetu istufile, waatles uskmatult Astat.

„Midagi ei taipa,“ lausus siis aeglaselt, „kõnele täpsalt, ole hea!“

Asta algas Sinfmanniga, siirdus sealt maalini, kuni tõmbas kirjeldusse enesegi. Näakis, salgamata midagi, kuna Seiti kuulatas ta juttu pilgutamata filmi, pooleldi hoides finni hinge.

Tüdruk lõpetanud, lausus ta surutud häälel:

„Aneki ei osanud aimata seda. Pean sulle õnema tänulik terve eluaja. Niid lähem otsekõbe tagasi koju, appi wanule inimesile, iganenud abielupaarile, kes elawad seal. Meil wiligi alles pooleldi panemata kofku. Käed otse sügelewad tööhäst, minutitki ei taha püsida enam siin wastikus inimesipelgate pesas, linnas.“

„Sinule ei lähegi korda, et saawutas ju maal niisuguse edu?“

„Olen rõõmus, Asta. Kuid linna ma enam ei jää, willand on sellest. Rodu kutsub, eks lähem sinna.“

„Ming loobud kunstist?“

„Ei loobu kunstist, kuigi ei kawatse alustada maalimisest enam niipea. Just õppima hakkas alles seda. Sga rohulible, puuleht, kiwi wõi muulatükk on osake suurest kunstilisest terwikust — loodusest. Ming sinna püüangi, kestwot kofkukõla katsun saawutada enese ja looduse wahel. Tegin pattu enda wastu, et ei kawatsejenuid ennemini seda. Katsun niid teha heaks tolle suurima patu oma elus.“

„Seiti!“ Mürust kõlas tüdruku häälest.

„Asta! Kuid ei, — hing hele! See nimi meeldib enam mulle.“

„Seiti, kui sa lähed jälle sinna — metsafurru, kuhu — kuhu jätad siis minu? Olin walmsis naituma sinuga, waatamata kõigele. Niid

aga —," ta lakkas kõnelemast, fulges filmad. Näis väike, kofkuwaju-
mid ja kurb.

„Tule kaasa!“ Seiti kõmbas tiidruku oma kõrvale ning suudles teda. „Tule kaasa!“ lausus. „Säta linn, uhkus ning rikkus ja tule kaasa. Küll näed, linn miirgitab sinugi kord. Mida warem lahkud taht, seda parem. Kui jääd kauaks, siis wiimati ei jaksagi enam wabaneda taht.“

„Kuid, Seiti,“ sosistas tiidruk, „jää linna, lepi temaga. Too minu päraht see ohwer, vähemalt alul. Sul on awatud tee edule, kaftuta seda. Eks ole sul ju aega küllalt hiljemini teostada oma kawa.“ Kallistas poissti, pisarad nõrgumas filmist kulunud waibale.

Seiti wõitles endaga, weri loffus kohisedes pähe, surus kofku ham-
bad, kuni hüüahtas hädaldawana: „Ei! Ei wõi teha seda, Sing Sele!
Kui jään linna, siis kaotan taas oma wastse „mina“, uue elusädeme-
kese, millest püüan läitada leeki. Kuigi wõlgnen sulle palju, peaksin täitma
su soowi, siiski, tule minuga. Säta kõik ning tule. Sakkame kahetesi looma
endile uut kodu, wäikest, kuid ilusat pesa. Wannun sulle, sul pole waja
kahjatseda seda, kui tuled minuga kas wõi praegu.“

„Ei suudaks harjuda uue oluforraga wiht niipea, Seiti. Igaw ja
wõõras tundub. Sa ma pole ka kunagi teinud põllutööd, sedagi õppida
tarwis.“

„Kiiresti harjud, Sing Sele, ole kindel selles. Sa igaw pole sul
põrmugi. Oleme kahetesi alati. Talwel teen suusad, sikkest kafetiwest,
ning kelgugi. Võikame läbi lume, nii et jääkristallid peene tolmuna
jädewad filme ees ja huikawad kelgujalased libedal mäekallasul.“

„Clame nii, Sing Sele, kogume jõudu ja siis, wõibolla taas siirdume
linna mõneks ajaks. Mitte aga nüüd, nüüd, kui oleme alles nõrgad...“

Usta ei wastanud midagi, tugewamini waid liibus wastu Seitit,
nagu turwatu, kes wajab tugewat kaitset.

Auto peatus maanteeeserwal, mille äärest wiskus kitsas, sirge
wanfrirada eemal mustawa, sakilise harjaga metsa poole.

„Nähen nüüd maha siit,“ lausus Seiti, wõttes oma wäikeste kohwri.
„Ela hästi siis,“ jatkas, „tule külastama mind wahest, kui leiad wõima-
luse selleks. Ming, kui suudad, Sing Sele, tule päriselt, ooton sind päewa
algusest lõpuni, õhtust hommikuni, kambrigi sean walmis sulle...“

„Wõibolla, et tulen — kord, kui ei suuda elada enam sinu armas-
tuseta. Kuid praegu weel mitte,“ sosistas Usta. Oli kõmbunud kossi
autonurka, kahwatuis põskedes puudumas weri, filmad kaotanud endise
läike.

Seiti wäljudes sõidukist oli juba ilm hakanud hämaruma; sadas
peent wihma. Masin pöördus ringi teel, hakates liikuma tagasi linna
poole.

Sinn, suur sipelgapesa, tuhandefilmne koletis öös, ei lastnud lahu-
tada ennast oma lapsest, tõi ta tagasi oma kwiisesse üssa.

„Sa kas ta kunagi lasseb wabaks ta?...“

Kuid ta tuleb siiski, arwas Seiti, tuleb kindlasti kord, waja oodata
ainult!

La maatas, kuni kadus auto punane märgutuli pimenemasse kaugusse, pöördus siis järsku, nõõpis mantli ja hakkas liikuma kiiresti edasi roobasteel, vihma sadamas otse vastu.

„Kui ta tuleb, lasen teeta tanguputru, värskelt võijt film keskele...“ ümises endamisi, kuni kadus tihenedusse pimedusse, samm kiire ja kindel, kübar tõmmatud filmile, paberosis hõõgamas heleda jaanimardikana tugevasti kokkufurutud huulte vahel...

Ainult

„Uudisleht“

rahuldab kõige nõudlikuma lugeja soovid, sest „UUDISLEHT“ on kõige moodsamini toimetatud ajaleht Eestis.

Tellige kõik omale „Uudisleht“! Soovitage Uudislehte“ ka oma naabritele.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

TOIMETUS JA PEAKONTOR Tallinnas, Rataskaevu 9.

Iga põllumees loeb ainult

„Maalehte“

sest „MAALEHT“ on ainuke tõsine maarahva huvide kaitsja. Seda on tunnistanud kõik põllupidajad, kes kord „MAALEHTE“ lugenud. Hoolitsege selle eest, et ka Teie naabritel käiks „MAALEHT“

„MAALEHE“ tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

TOIMETUS JA PEAKONTOR Tallinnas, Rataskaevu 9